

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

AVRUPA BİRLİĞİ ERASMUS ÖĞRENCİ DEĞİŞİMİ PROGRAMI
ÖĞRENCİLERİNİN BEKLENTİ VE SORUNLARI ÜZERİNE SOSYOLOJİK
BİR ARAŞTIRMA (GÖTTİNGEN ÜNİVERSİTESİ'NDEKİ TÜRK
ÖĞRENCİLERİ ÖRNEĞİ)

Hatice GÜL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KAHRAMANMARAŞ
EKİM-2013

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

AVRUPA BİRLİĞİ ERASMUS ÖĞRENCİ DEĞİŞİMİ PROGRAMI
ÖĞRENCİLERİNİN BEKLENTİ VE SORUNLARI ÜZERİNE SOSYOLOJİK
BİR ARAŞTIRMA (GÖTTINGEN ÜNİVERSİTESİ'NDEKİ TÜRK
ÖĞRENCİLERİ ÖRNEĞİ)

DANIŞMAN:

Prof.Dr. Mehmet Ali KİRMAN

Hatice GÜL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KAHRAMANMARAŞ

EKİM-2013

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

AVRUPA BİRLİĞİ ERASMUS ÖĞRENCİ DEĞİŞİMİ PROGRAMI
ÖĞRENCİLERİNİN BEKLENTİ VE SORUNLARI ÜZERİNE SOSYOLOJİK
BİR ARAŞTIRMA (GÖTTİNGEN ÜNİVERSİTESİ'NDEKİ TÜRK
ÖĞRENCİLERİ ÖRNEĞİ)

Hatice GÜL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kod No :

Bu Tez 23.10.2013 Tarihinde Aşağıdaki Jüri Üyeleri Tarafından
Oy Birliği ile Kabul Edilmiştir.

Prof.Dr. M. Ali KİRMAN	Prof.Dr. Hüsnü E. BODUR	Doç.Dr. Faruk ÇİFTÇİ
DANIŞMAN	ÜYE	ÜYE

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Doç.Dr. Murat KARABULUT
Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**AVRUPA BİRLİĞİ ERASMUS ÖĞRENCİ DEĞİŞİMİ PROGRAMI
ÖĞRENCİLERİNİN BEKLENTİ VE SORUNLARI ÜZERİNE SOSYOLOJİK BİR
ARAŞTIRMA (GÖTTİNGEN ÜNİVERSİTESİ'NDEKİ TÜRK ÖĞRENCİLERİ
ÖRNEĞİ)**

Hatice GÜL

Danışman : Prof.Dr. M. Ali KİRMAN

Yıl : 2013, Sayfa: vii+100

Jüri : Prof.Dr. M. Ali KİRMAN
: Prof.Dr. Hüsnü E. BODUR
: Doç.Dr. Faruk ÇİFTÇİ

Araştırmada küreselleşme çerçevesi içerisinde Avrupa Eğitim programı açısından önemli bir yer tutan Avrupa Birliği Erasmus Programı'na katılan Türk öğrencilerin yaşantıları, programla ilgili beklenti ve sorunların değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda Avrupa Birliği Erasmus Programı dâhilinde Türk Üniversiteleri ve Göttingen Üniversitesi arasında gerçekleşen öğrenci değişimi ile birlikte bu öğrencilerin tecrübeleri değerlendirilmeye çalışılmıştır. Çalışmada verilerin toplanmasında, Göttingen Üniversitesi'nde Erasmus programına katılan Türk öğrenciler ile derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Elde edilen verilere göre, Erasmus programı sağladığı uluslararası ortam ve burs olanakları açısından önemli bir fırsat olarak görülmektedir. Ayrıca, bu öğrencilerin program dâhilindeki deneyimlerinin kendilerine güvenlerini arttırması, kültürlerarası perspektifler kazandırması ve geliştirmesi açısından faydalı olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte farklı bir sosyo-kültürel çevrede yaşam tarzı, dinî inanç, arkadaşlık yönünden bazı sıkıntıların da yaşandığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Erasmus Programı, Küreselleşme

**DEPARTMENT OF PHILOSOPHY AND RELIGION SCIENCE
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCE
UNIVERSITY OF KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM**

ABSTRACT

MA Thesis

**THE SOCIOLOGICAL RESEARCH ON THE STUDENTS' EXPECTATIONS
AND PROBLEMS IN ERASMUS STUDENT EXCHANGE PROGRAM OF THE
EUROPEAN UNION (EXAMPLE OF TURKISH STUDENTS AT THE UNIVERSITY
OF GÖTTINGEN)**

Hatice GÜL

Supervisor : Prof.Dr. M. Ali KİRMAN

Year : 2013, Pages: vii+100

**Jury : Prof.Dr. M. Ali KİRMAN
: Prof.Dr. Hüsnü E. BODUR
: Assoc.Prof.Dr. Faruk ÇİFTÇİ**

This research in the framework of Globalization is aimed at the assessment of student experiences, expectations and issues related to the programme of Turkish students who participate in the Erasmus Programme, which holds an important place in the context of the European training programme. The experiences of Turkish students who came to Gottingen University from Turkish Universities within the Erasmus programme have been evaluated.

The study, which involved the collection of data at the University of Gottingen, was conducted through in-depth interviews with Turkish students who participate in the Erasmus Programme. According to the findings, the Erasmus Programme is regarded as an important opportunity as it provides students with international experience and grants. In addition, the experiences of students within the programme have been found to be beneficial in terms of gaining more autonomy and self-confidence, and broadening their cross-cultural perspectives. However, some difficulties have been identified regarding their lifestyle, faith, and friendships in a different socio-cultural environment.

Keywords: The European Union, The Erasmus Programme, Globalization

ÖN SÖZ

Küreselleşme çerçevesi içerisinde Avrupa Eğitim programı açısından önemli bir yer tutan Avrupa Birliği Erasmus Programı en iyi bilinen öğrenci değişim programıdır ve üniversitelerarası farklı ortaklıklar ve burslar sağlaması bakımından bir fırsat olarak kabul edilmektedir. Biz, Avrupa Birliği Erasmus Öğrenci Değişimi Programı Öğrencilerinin Beklenti ve Sorunlarını konu alan çalışmamızı giriş, iki ana bölüm, sonuç ve değerlendirme başlığı altında topladık. Buna göre, giriş bölümünde araştırmamızda kullandığımız yöntem, araştırmamızın amacı ile araştırmamızdaki bazı sınırlılıkları içermektedir. Ayrıca bu konuyla ilgili daha önce yapılmış çalışmalara değindik. İlk bölümde, Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve başlığı adı altında, Küreselleşmenin Sosyo-Kültürel Boyutu, Küreselleşme Sürecinde Din, Kimlik ve Kültürel Etkileşim yanı sıra Avrupa Birliği ve Eğitim Programları hakkında genel çerçevede bilgi vermeye çalıştık. İkinci bölümde ise konunun önemini teşkil eden Deneklerin Kişisel Özellikleri, Erasmus Programına Katılım Nedenleri, Erasmus Programı ile Göttingen Georg-August Üniversitesi'nden Beklenti ve Sorunlarının yanı sıra Öğrencilerin Kimlikle İlgili Beklenti ve Sorunlarına ilişkin yaptığımız araştırmanın sonuçlarını sizlere sunmaya çalıştık.

Burada öncelikle yüksek lisans dönemimde devamlı önüme hedefler koyan ve bu hedefe ulaşmamda yardımlarını esirgemeyen çalışmamızın her safhasında katkısı olan değerli danışman hocam Prof.Dr. M. Ali KİRMAN'a teşekkür ederim.

Ayrıca, Göttingen Georg-August Üniversitesi'nde bulunduğum süre zarfında benden desteğini ve yardımını esirgemeyen, sürekli güven vererek beni motive eden aileme ve değerli arkadaşım Ayşe ÇAM'a sonsuz sevgilerimi sunuyorum. Kuşkusuz en büyük teşekkürü oğlum Bilal Emre'ye borçluyum.

Hatice GÜL

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLOLAR LİSTESİ	vi
KISALTMALAR	vii
GİRİŞ	1
1. Problem	1
2. Amaç ve Önemi.....	2
3. Varsayımlar	3
4. Kapsam ve Sınırlılıklar.....	3
5. Yöntem ve Teknikler.....	3
6. Evren ve Örneklem.....	5
7. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR.....	6
I. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE.....	8
1. Küreselleşmenin Sosyo-Kültürel Boyutu.....	8
2. Küreselleşme Sürecinde Din, Kimlik ve Kültürel Etkileşim.....	10
2.1. Din.....	10
2.2. Kimlik.....	11
2.2.1. Küreselleşme ve Etnik Kimlik	12
2.2.2. Küreselleşme ve Millî Kimlik	14
2.3. Kültürel Etkileşim	16
3. Küreselleşme Sürecinde Eğitim ve Eğitim Programları.....	23
4. Ekonomik, Siyasî ve Sosyo-Kültürel Proje Olarak Avrupa Birliği.....	25
4.1. Avrupa Birliği	25
4.2. Avrupa Birliği'nin Yapısı ve İşleyişi	28
5. Avrupa Birliği ve Eğitim Programları.....	35
5.1. Comenius Programı.....	35
5.2. Leonardo Da Vinci	36
5.3. Grundtvig Programı.....	37
5.4. Erasmus Programı	39
6. Kültürleşme Alanı Olarak GAÜ	42
7. Türkiye Üniversiteleri ve GAÜ Arasındaki Erasmus Programı	49

7.1. Programa Katılan Öğrenci Sayısı	50
7.2. Programa Katılan Öğretim Elemanı Sayısı	50
II. BULGULAR VE YORUMLAR	52
1. Deneklerin Kişisel Özellikleri	52
2. Öğrencilerin Erasmus Programına Katılım Nedenleri	54
3. Öğrencilerin Erasmus Programı İle İlgili Beklentisi ve Sorunları	56
3.1. Programla İlgili Yaşanan Sorunlar	56
3.2. Programdan Beklentileri.....	59
4. Öğrencilerin GAÜ ile İlgili Beklenti ve Sorunları	61
4.1. GAÜ’deki Eğitim Programı	61
4.2. GAÜ’de Sosyal ve Kültürel Hayat	63
4.3. GAÜ’de Dinî Yaşantı	66
5. Öğrencilerin Kimlikle İlgili Beklenti ve Sorunları.....	71
5.1. Öğrencilerin Türk ve Müslüman Kimliğine Bakışı.....	71
5.2. Öğrencilerin Avrupa ve Hristiyan Kimliğine Bakışı.....	73
5.3. Yabancı ve Müslüman Olmayan Biriyle Evlenmeye Bakış	76
5.4. Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne Katılımı	78
5.5. Erasmus Hareketliliğinin Öğrenci Üzerine Etkileri	82
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	85
BİBLİYOGRAFYA	90
EKLER.....	94
ÖZ GEÇMİŞ	100

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Katılımcıların Cinsiyet ve Sayıları	5
Tablo 2: Programa Katılan Öğrenci Sayısı (İlk 10 ve KSÜ)	50
Tablo 3: Programa Katılan Öğretim Elemanı Sayısı (İlk 10 ve KSÜ).....	51
Tablo 4: Katılımcıların Demografik Bilgisi	52
Tablo 5: Katılımcıların Eğitim Gördükleri Alana İlişkin Bilgiler.....	53
Tablo 6: Giden Öğrenci ve Öğretim Üyesi Eleman Sayıları (Yıllara Göre)....	96

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği (European Union)
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AKTS	: Avrupa Kredi Transfer Sistemi
Ark.	: Arkadaşları
BIT	: Bilgi ve İletişim Teknolojileri
BFUG	: Bologna İzleme Grubu (Bologna Follow-up Group)
BM	: Birleşmiş Milletler (United Nations)
bsk.	: Baskı
Bkz.	: Bakınız
Çev.	: Çeviren
Der.	: Derleyen
DİE	: Devlet İstatistik Enstitüsü
DİTİB	: Diyanet İşleri Türk İslam Birliği
DLR	: Alman Uzay ve Havacılık Merkezi (Deutsches Zentrum für Luft- und Raumfahrt)
ed.	: Editör
ECTS	: Avrupa Kredi Transfer Sistemi (European Credit Transfer System)
ESIB	: Avrupa Öğrencileri Ulusal Birlikleri
EURASHE	: Avrupa Yükseköğretim Kurumları Birliği (European Association of Institutions in Higher Education)
ENQA	: Avrupa Kalite Güvence Ajansları Birliği (European Association for Quality Assurance Higher Education)
ERASMUS	: European Community Action Scheme for the Mobility of University Students (Avrupa Topluluğu Üniversite Öğrencileri Hareketlilik Eylem Planı)
e.V	: Tescilli dernek

Fak.	: Fakülte
GAÜ	: George August Üniversitesi
İFD	: İlahiyat Fakültesi Dergisi
İİBF	: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
KAZ	: İletişim ve Kültür Aktivite Merkezi (Kommunikations-und Aktionszentrum)
KOBİ	: Küçük ve Orta Boy İşletmeler
KSÜ	: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
pp.	: Sayfalar arası
s.	: Sayfa
SOCRATES	: European Community Action Programme in the Field Of Education (Avrupa Topluluğu Eğitim Alanında Eylem Programı)
ss.	: Sayfalar arası
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)
Üniv.	: Üniversite
vd.	: ve diğerleri
Vol.	: Volume
Yay.	: Yayınevi
Zess	: Diller ve Temel Nitelikler Merkez Enstitüsü (Der Zentralen Einrichtung für Sprachen und Schlüsselqualifikationen)

GİRİŞ

1. Problem

Yirminci yüzyılın son çeyreğinde dünya çok önemli değişim ve gelişime şahit olmuştur. Bu değişimlerin özünde, evrensel olarak, çeşitli sosyo-ekonomik gelişmeler ile bilim ve teknoloji alanında hızlı ve kapsamlı değişimler yatmaktadır. Söz konusu bu gelişmeler sayesinde tüm dünyada büyük bir bilgi patlaması olmuş, son yıllarında üretilen bilgi, insanlık tarihinin daha önceki dönemlerinde üretilen toplam bilgi kadar olmuştur. Bilginin artan hızı son yıllarda daha da artmış, adeta baş döndürücü bir duruma gelmiştir. Bu değişim ve gelişmelerle birlikte günümüz toplumu bilgi ve teknolojinin yoğun olarak üretildiği ve tüketildiği bir toplum haline dönüşmüştür. Böylelikle birçok ülke ekonomik, sosyal, politik ve teknolojik alanlarda işbirliği ve dayanışmaya yönelmiş ve bu sürecin devamında küreselleşme denilen olgu yaşanmıştır. Küreselleşme ülkelerin birçok alanda ortak hareket etme zorunluluğunu ortaya koymuştur. Avrupa Birliği'nin genişlemesi ve üye ülkeler arasındaki işbirliğinin daha da artması bu gereksinmeden kaynaklanmıştır. Birliğin amacı, ekonomik, toplumsal ve kültürel yaşamın her kesiminde ülkeler arasında ortaklıklar kurarak sinerji yaratmak ve bu sinerjiyi ülke halklarının yaşam standartlarının yükseltilmesine yansıtmaktır. Küreselleşme denildiği zaman akla gelen kavramlar; teknolojik gelişmelerin insan hayatına etkisi, kültürel değişimler, popüler kültür ve benzeri kavramlardır. Küreselleşme hayatın her alanını ve kurumunu etkilemektedir. Bu kurumlardan birisi de eğitim programları ve buna bağlı olarak da üniversitelerdir; çünkü üniversiteler, modernize ile birlikte ulus devletin en önemli araçlarından biri olarak görülmekte ve buna uygun olarak görevini yerine getirmektedir. Küreselleşmenin eğitime yansısıyla Avrupa Birliği'ne üye ülkeler arasında eğitim alanında işbirliğini sağlamak için Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları oluşturulmuş ve programların uygulandığı ülkelerde, kültürlerarası diyaloga ve birlikte çalışmaya dayanan ortaklıklar ve faaliyetler yolu ile eğitim seviyesinin artırılması hedeflenmiştir. Bu bağlamda küreselleşmeden en çok etkilenen kurumlar arasında üniversiteler olmuştur. Araştırmaya konu olan Erasmus programı, Avrupa Komisyonu Eğitim ve Kültür Genel Müdürlüğü tarafından yönetilen Hayatboyu Öğrenme Programı çatısı altında, programa üye olan ülkelerde Ulusal Ajanslar vasıtasıyla yürütülmektedir. Ülkemizde 2003 yılından bu yana programları yürütmeye yetkili kurum olan ve Türk Ulusal Ajansı olarak faaliyet gösteren kurum Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi'dir. Avrupa'nın 1987 yılında Erasmus ile tanıştığı programlar, ülkemizde 2004 yılından itibaren farklı isimler ve fakat aynı amaçlar halinde günümüze kadar gelişerek gelmiştir. Bu bağlamda Avrupa Birliği Erasmus programına katılan Türkiye Üniversiteleri ve Göttingen Georg-August Üniversitesi arasında öğrenci değişimi yaşanmıştır. Araştırmanın problemi, "Avrupa Birliği Erasmus öğrenci değişim programına katılan öğrencilerin Erasmus Değişimi Programı ile ilgili beklenti, deneyim ve sorunları nelerdir?" şeklinde belirlenmiş olup,

problemin açılımına ilişkin araştırma soruları da daha sonraki aşamalarda ayrıntılı bir biçimde boyutlandırılmıştır.

2. Amaç ve Önemi

Bu araştırmada, Göttingen Georg-August Üniversitesi'nde Erasmus programına katılmış, orada öğrenimine devam eden veya geri dönmüş Türk öğrencilerin programın kendisiyle ilgili beklenti ve sorunlarının sosyolojik boyutlarına ışık tutma amaçlanmıştır.

Son yıllarda teknolojik gelişmeler tüm dünyayı hızlı bir şekilde etkilemiş ve dünya bir değişim sürecine girmiştir. Küreselleşme sürecinde meydana gelen sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmelerle orantılı olarak gelişme gösteren teknolojik gelişmeler, eğitimi öncelikli konu haline getirmiştir. Araştırmada küreselleşme çerçevesinde Avrupa Birliği Eğitim programlarından biri olan Erasmus programına katılan Türk öğrencilerin yaşantıları ve programla ilgili beklenti ve sorunları incelenmektedir. Bu inceleme, temel olarak, Erasmus programının öğrencilerin beklentilerini ne derece karşıladığı, bireysel boyutta amaçlarına ulaşip ulaşmadığı, ne tür sorunlarla karşılaştıklarını ve Avrupa deneyimleri neticesinde programa katılan öğrencilerin Avrupa ile ilgili düşüncelerinin neleri kapsadığını içermektedir. Bu çalışma, Erasmus programına katılmış, orada öğrenimine devam eden veya geri dönmüş Türk öğrencilerin programın kendisiyle ilgili beklenti ve sorunlarının sosyolojik boyutlarına ışık tutmayı amaçlamıştır. Lisans ve lisansüstü eğitimlerinin bir veya iki sömestrini tamamlamak üzere Avrupa Birliği Erasmus programına katılan öğrencilerin beklenti ve sorunları üzerine araştırma yapmak, bu tür eğitim programlarının değerlendirilmesi genel planda küreselleşme sürecinin sosyo-kültürel boyutlarının daha iyi anlaşılmasına katkı yaparken bir yandan da bu konuyu Almanya örneğinde araştırmak, Türkiye ve Avrupa Birliği ilişkilerinin mevcut durumunu ve özellikle geleceğini anlamak ve değerlendirmek açısından düşünce dünyasına katkı sağlayabilir.

Bilindiği gibi bu program sadece katılımcı öğrenciler için Erasmus programı dâhilindeki deneyimlerinin kendilerine olan güvenlerini arttırması, kültürlerarası bir perspektif kazandırması ve ufuklarını geliştirmesi açısından yararlı olmayıp, farklı kültürlerin ve kültürlerarası ilişkilerin incelenmesi açısından da bilim dünyasına katkı sağlayacaktır. Yurt dışında geçirdikleri bu zaman dilimi, katılımcıların ev sahibi ülke ile ilgili bilgi düzeylerini ve karşılaştıkları güçlüklerin üstesinden gelebilme kabiliyetlerini ve hayata bakış açılarını değiştireceği gibi, bireylerin kimlik oluşumunda; farklı kültürel kimliklerle tanışması, bu kültürel kimliklere uyum sağlaması; sosyal ve düşünsel becerilerin gelişimi, farklı bakış açıları edinme, özgüven ve diğer kişisel gelişimleri üzerinde de etkili olacaktır. Katılımcıların kazanmış oldukları tecrübelerinden edinilecek bu araştırmanın verileri, yurt dışı eğitimin öneminin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacağı gibi sosyoloji alanında yapılan çalışmalara da katkıda bulunacaktır.

3. Varsayımlar

Bu araştırmada aşağıdaki varsayımlardan hareket edilecektir:

1. Öğrenci Değişimi süreci öğrencilere yurt dışı deneyimleri kazanmaları ve onlara hayata farklı açılardan bakmaları yönünde büyük avantajlar sağlamaktadır.
2. Avrupa Birliği Öğrenci Değişimi süreci, öğrencilerin yabancı kültürel hayatları, eğitimleri, yabancı yaşam biçimleri tanımlarında ve kendi ülkeleri ile bulundukları ülke arasında bir karşılaştırmaya, değerlendirmeye olanak tanınmasında etkin bir rol oynamaktadır.
3. Yabancı bir ülkede bulunmak öğrencilere, yeni deneyimler kazanmanın, yeni bir kültür tanıma gibi heyecan verici olumlu avantajlarının yanı sıra bazı sıkıntıları da beraberinde getirmektedir. Dil açısından iletişim kurmada zorluklar, yeme içme alışkanlıklarındaki güçlükler, dinî ibadetlerini yerine getirmede karşılaştıkları sıkıntılar, öğrencilerin kendi üniversitelerinden aldıkları hibe miktarının yetersizliği, Avrupa Birliği Öğrenci Değişimi Programına katılan Türk öğrencilerinin ortak sorununu teşkil etmektedir.

4. Kapsam ve Sınırlılıklar

Çalışma dâhilinde veri toplamak amacıyla Erasmus programına katılan Türk Üniversitelerinden Göttingen Üniversitesi'ne gelen öğrencilerle Türkçe olarak derinlemesine görüşmeler (deep interview) yapılmıştır.

Araştırma kapsamında, araştırma verileri ve sürecine ilişkin kontrol edilemeyen değişkenlerin getirdiği sınırlılıklar şöyle sıralanabilir. Bu araştırma;

1. Ülkemizdeki beş devlet üniversitesinden; öğrenci değişimi uygulamasına katılan 10 öğrenci,
2. Araştırma deseni bakımından betimsel,
3. Veri toplama tekniği boyutunda görüşme yöntemi,
4. Öğrenci Değişim programına katılan öğrenci deneyim, gözlem ve görüşleri,
5. Avrupa Birliği Erasmus programına katılan Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Yeditepe Üniversiteleri ve Göttingen Georg-August Üniversitesi arasında yapılan araştırma ile sınırlıdır.

5. Yöntem ve Teknikler

Erasmus değişim programına katılan Türk öğrencilerin deneyimlerini ve görüşlerini araştırmak için nitel araştırma metodolojisi kullanılmıştır. Bu bağlamda Michael Q. Patton, niteliksel metodolojinin amacının, ölçülebilir olmayan olaylarının altında fenomenlerin olduğunu varsayar. Böylece araştırmacı benzersiz ve karmaşık olduğu düşünülen deneklerin öznel deneyimlerinin anlaşılması ve tanımlanması

üzerine odaklanır. Patton niteliksel çalışmanın amacının çalışmanın deneklerinin deneyimlediği eşit ve benzersiz bir gerçeklik oluşturduğunu ifade eder.

Niteliksel metot, büyük bir dikkatle birlikte seçilmiş meselelerin daha ayrıntılı ve kapsamlı ve nüansla soruşturulmasına izin verir. Önceden belirlenmiş analitik sınıflamalar tarafından kısıtlanması gerekmeyen veri toplama işlemi, niteliksel araştırmanın potansiyel genişliğine katkı sağlar (Patton, 2002: 227).

Bireysel ve grup görüşmeleri, nitel araştırmada veri toplamak için ana yöntem olarak kabul edilir. Açık uçlu görüşmeler yapılarak nitel verilerin toplanması için üç temel yaklaşım vardır. Bunlar gayri konuşma mülakat, genel görüşme kılavuzu yaklaşımı ve standartlaştırılmış açık uçlu görüşmelerdir. Patton'a göre niteliksel araştırma az sayıda insan grubu ile yapılmakta ve yapılan araştırmanın detaylı bilgiler verdiğini ifade ederek şöyle der: "Niteliksel araştırma az sayıda insan grubu ve olaylar hakkında daha detaylı verilerin zenginliğini ortaya koyar" (Patton, 2002: 227).

Nitel bir çalışma görüşme verileri, katılımcıların ses teyp kayıtları ve görüşme tutanakları gibi çalışma sırasında katılımcılar için sağlanan malzemeleri içerir. Bu çalışmanın amacı için, standart açık uçlu görüşme yaklaşımı veri toplamak için kullanılmıştır. Yarı-yapılandırılmış görüşmeler veri toplama tekniği olarak yürütülecektir. Katılımcılara doldurması için demografik anket formu verilmiştir. Araştırmacı, görüşmecileri serbest bırakarak, onların yaşadıkları her bir tecrübeye standart görüşme formatlarını da kullanarak bir kombinasyon stratejisi kullanmıştır.

Standartlaştırılmış açık uçlu görüşmenin temel amacı, her katılımcıya aynı soruyu sorarak görüşmeci etkilerini en aza indirmektir. Ayrıca, yoğun bir şekilde görüşmeye odaklanılır, böylece görüşme yapılan kişinin zamanı etkili kullanılır. Ayrıca, görüşme boyunca görüşmecinin yargısını azaltmak, sistematik ve gerekliliktir. Ancak, standardize edilmiş yaklaşımın zayıflığı görüşmeciye, mülakat yazıldığı zaman tahmin edilemeyen konuları veya sorunları takip etmesine izin vermiyor olmasıdır (Patton, 2002).

Bu çalışma, Türk Erasmus öğrenci programı ve öğrencilerin bu programla ilgili beklenti ve sorunlarının sosyolojik boyutlarını araştırmak amacıyla yapıldı. Araştırma tasarımı üzerinde odaklanan bu bölüm, çalışmada kullandığımız özel veri toplama yöntemi ve süreçleri vurgular.

Çalışma boyunca, araştırmacı programa katılmış olan öğrencilerin iletişim bilgilerin bizzat kendi çabaları yoluyla aynı üniversitede öğrenim gören öğrenciler yardımı ile elde etmeye çalıştı. Bu sağlanan yardım ile öğrencilerle görüşme yapmak için uygun bir zaman düzenlenilmeye için çalışıldı. Katılmayı kabul eden öğrenciler ile derinlemesine mülakat yapıldı. Her katılımcı bir kez röportaj verdi. Ancak, hepsi gerekirse, bunların cevaplarını açıklamak için birer takip röportajı da kabul etti.

Görüşme öncesinde, katılımcılara demografik anket formu doldurmaları istendi ve mülakatın amacı bir açılış konuşması ile her katılımcıya iletildi. Bu şekilde, mülakatın amacı, anlayışı açıkça anlatılarak mülakatın isteklendirmeyi arttıracak varsayılmıştır. Görüşmeler, Aralık 2012 yılında yapılmıştır, katılımcıların gerçek

isimleri kullanılmıştır. Görüşmeler 55-35 dakika sürmüştür, ortalama görüşme süresi 40 dakika olmuştur. Görüşme sırasında dijital teyp, veri toplama doğruluğunu arttırmak için kullanıldı.

6. Evren ve Örneklem

Çalışmamıza 2011-2013 yılları arasında bir veya iki sömestr için Erasmus değişim programına katılan lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencileri örnek teşkil etmektedir. Bu öğrencilere daha rahat ulaşabilmek amacıyla çalışmamızı Göttingen ve Kahramanmaraş'ta gerçekleştirdik. Uluslararası Erasmus öğrencileriyle ilgilenen Göttingen Uluslararası Öğrenci İşleri merkez ofis güvenlik nedenleriyle öğrencilerin iletişim bilgilerini vermeye gönüllü olmadıklarından dolayı öğrencilere bizzat arkadaşlık ağlarını kullanarak telefon ve e-mail yoluyla ulaşıldı ve öğrenciler bu şekilde iletişim yoluyla katılımcı olmaya davet edilmiştir. Araştırmacı, 10 kişi seçerek onların Türkiye ve ev sahibi ülkede katıldıkları üniversitenin türü, cinsiyet temeli üzerinde çalışmanın örneğini seçerek, amaçlı örneklem kullanmıştır. Patton (2002), amaçlı örneklemin mantığının ve gücünün, derinlemesine çalışmanın seçilen zengin durumlarında yattığını belirtir. Bu araştırmanın örneklemini belirlerken “kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi” izlenmiştir.

Araştırmacı çalışacağı örneklem boyutunun küçük olmasına rağmen çalışacağı ev sahibi ülke ve enstitü türünden, cinsiyet değişiminden emin olmaya çalışmıştır. Böylece örneklem Göttingen Georg-August Üniversitesi'nde Erasmus programına katılmış, orada öğrenimine devam eden ve Türkiye'ye geri dönmüş kız ve erkek öğrencileri içermektedir.

Tablo 1: Katılımcıların Cinsiyet ve Sayıları

Kız		Erkek		Toplam	
n	%	n	%	n	%
6	60	4	40	10	100

Tartışma ve bulgular bölümünde her katılımcı için daha bütüncül ve daha canlı açıklamalar sağlanırken onlar hakkında temel demografik bilgiler aşağıda verilmiştir. Çalışmanın katılımcıları, 2011-2013 yılları arasında en az bir dönem içinde olsa Erasmus değişim programına katılan öğrenciler oluşturmaktadır. Bu çalışmada cinsiyet varyasyonu eşit şekilde temsil edilmemiştir. Yani katılımcıların 4'ü erkek, 6'sı kadındır. Bu katılımcılardan 4'ü Afyon Kocatepe Üniversitesi'nden, 1'i Ankara Üniversitesi'nden, 2'si Hacettepe Üniversitesi'nden, 1'i Yeditepe Üniversitesi'nden, 2'si Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi'nden katılmıştır. Bu katılımcılardan 8'i lisans öğrencisi olarak, 1'i yüksek lisans öğrencisi olarak, bir öğrenci de doktora öğrencisi olarak katılmıştır. Örneklemin yaş aralığı 21-35 yaş arasında değişmektedir. Tablo 4 ve 5'te katılımcıların demografik bilgisi ve eğitim gördükleri alana ilişkin bilgiler gösterilmiştir.

7. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Avrupa Birliği Erasmus programı ile ilgili araştırmalar, Uluslararası alanda 1987 yılından itibaren adından bahsedilmektedir. Türkiye'nin AB'ne aday ülke olarak, Socrates programı kapsamında yer alan Erasmus programına katılımı 2004 yılından itibaren başlamış bulunmaktadır. Avrupa Birliği yüksek öğretim alanının oluşturulmasına ilişkin uygulamalar kapsamında yer alan Erasmus programı ve kapsamındaki faaliyet alanlarının öngördüğü uygulamalar, uluslararası standartlara göre ülkemiz yüksek öğretim kurumlarında akreditasyon çalışmalarına başlamış, her bölgedeki yüksek öğretim kurumları Erasmus programına yönelik ikili antlaşmaları onaylanarak karşılıklı akademisyen ve öğrenci değişimi uygulamalarına başlamıştır. Bu saha ülkemizde de yeni olması nedeniyle Avrupa Birliği Erasmus Programı'na sosyolojik yaklaşan çalışmalara az rastlanılmaktadır.

Avrupa Birliği Erasmus Programı'na sosyolojik açıdan yaklaşan çalışmalar arasında, Erasmus programının çok yönlü olduğunu ortaya koyan, AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı'nın “2007 Yılı Hayat Boyu Öğrenme Programı (LLP) Etki Analizi” ilk anda göze çarpan çalışmadır. Bunun yanı sıra yüksek lisans öğrencisi olan Alaettin İşeri'nin “Avrupa Birliği Giriş Sürecinde Erasmus Programı Uygulamasına İlişkin Uzman Görüşleri” (2005) ile ilgili araştırması Erasmus programı kapsamında yüksek öğretimin yeniden yapılanmasıyla, yüksek öğretim programlarının gereksinimleri, program tasarımı, geliştirilmesi, uygulanması ve karşılıklı değişim uygulamalarının yaratmış olduğu değişiklikleri konu alan önemli çalışmalardan bir tanesidir.

Bunun yanı sıra 2007 yılında “*Perceptions of Turkish Exchange Students of The European Union's Erasmus Program*” konulu çalışma ise yine yüksek lisans öğrencisi İmge Şahin'in kendi dalında bir ilk olma özelliğini gösteren son derece dikkat çekici bir çalışmadır. Bu araştırmayla Erasmus programına katılmış veya geri dönmüş Türk öğrencilerin programın kendisiyle ilgili ve bu programın Avrupalılık boyutuyla ilgili algılarının neler olduğu gibi benzeri araştırma sorularının cevaplanması amaçlanmıştır.

Diğer bir çalışmada Özlem Pehlivaner tarafından 2006 yılında yapılmıştır. “*Perceptions of Erasmus Students about European Identity*” adlı bu araştırma bir yüksek lisans tezidir. Bu araştırmayla Erasmus öğrencilerinin Avrupa kimliği algılarının neler olduğu ve Erasmus programına katılımın Avrupa kimliği algısının oluşmasına katkısının olup olmadığı sorularının cevabı aranmıştır.

Bu iki tez çalışması benzeri çalışmalar olup, aynı zamanda Erasmus programıyla ilgili öğrenci odaklı araştırmaları kapsayan Türkiye'de ilk çalışmalardır diyebiliriz. Bizim çalışmamızda, bu iki tez araştırmasından farklı olarak, Erasmus programına katılmış, öğrenimine devam eden veya geri dönmüş Türk öğrencilerinin programın kendisiyle ilgili beklenti ve sorunlarının sosyolojik boyutlarını ayrıntılı

olarak araştırmayı amaçlamıştır. Ayrıca araştırmamızda Erasmus öğrencilerinin dinî yaşantılarına, yabancı biriyle evlenme düşüncelerine ve öğrencilerin sosyal ve kültürel faaliyetlerine yer verilmiştir.

I. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma probleminin temelini oluşturan temel kavramların kapsamı analitik olarak on ana başlık altında betimlenmiştir. Bu temel başlıklar; Küreselleşmenin Sosyo-Kültürel Boyutu, Küreselleşme Sürecinde Din, Kimlik ve Kültürel Etkileşim, Küreselleşme Sürecinde Eğitim ve Eğitim Programları, Bir Ekonomik, Siyasi ve Sosyo-Kültürel Proje Olarak Avrupa Birliği, Avrupa Birliği ve Eğitim Programları, Erasmus Öğrenci Değişimi Programı, Kültürleşme Alanı Olarak GAÜ (Georg-August Üniversitesi), Türk Üniversiteleri ve GAÜ Arasındaki Erasmus Programı, Öğretim Üyesi Değişimi Programı ve Öğrenci Değişimi Programı (Yıllara Göre Tablolaştırma) kavramları olarak belirlenmiştir.

1. Küreselleşmenin Sosyo-Kültürel Boyutu

Küreselleşme, dünyanın küçülmesini; iletişim, ticaret, sermaye ve ekonomik örgütlenmenin uluslararasılaşmasını; ekonomi, siyaset, hukuk, bilim ve kültür alanlarında dünyadaki ülkelerin birbirlerine daha bağımlı hale gelmelerini ifade eden bir kavram olarak anlaşılır. Bu süreçte medya, çok önemli değişme yakıtı olduğu için küreselleşme, aynı zamanda İngilizcenin ve Amerikan eğlence endüstrisinin uluslararası kültürel iletişim üzerindeki hâkimiyetinin gelişmesini de ifade eder. Çoğu zaman modernleşme, sekülerleşme, yeni dünya düzeni, küresel entegrasyon, küresel köy gibi sözcüklerle birlikte kullanılan ve bu sözcükler aracılığıyla açıklanmaya çalışılan küreselleşme, bir yönünü homojenite ve evrenselliğin, diğer yönünü de partikülarizm ve heterojenliğin oluşturduğu bir süreç olarak değerlendirilir. Anlaşılan diyalektik bir süreç olarak işleyen küreselleşmeye karşı son yıllarda özellikle Amerika ve Avrupa'da çok güçlü direnç ve protesto hareketleri sergilenmektedir (Kirman, 2011: 199).

Küreselleşme, gelişmiş dünyanın herhangi bir yerinde ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal olayların başka toplumların üzerinde de etkili olması sebebiyle toplumlar arasındaki karşılıklı bağımlılığın giderek arttığı bir sürece işaret etmektedir. Karşı konulamaz ve döndürülemez bir güç ve süreç olarak ifade edilen küreselleşmenin meydan okumalarına ve etkilerine boyun eğmekten başka bir çarenin olmadığı da her platformda açık ya da üstü kapalı bir şekilde dile getirilmiştir. Böylece küreselleşme bir yandan dünya ölçeğinde görülen mal ve hizmetlerin, teknolojilerin, fikirlerin sermayenin, emeğin, kültürel unsurların akışkanlığını belirten bir kavram olması sebebiyle tasvir edici olurken bir yandan da yeni dünya düzeninin ilkelerinin benimsenmesi doğrultusunda zımnen bir yönlendiriciliği de içinde taşımaktadır (Bodur, 2006: 1-13).

Görüldüğü gibi küreselleşme hareketleriyle iletişim, bilim, ekonomi, medya, kültür, eğitim gibi kavramlar ön plana çıkmaktadır. Son yıllarda teknolojik gelişmeler tüm dünyayı hızlı bir şekilde etkilemiş ve dünya bir değişim sürecine girmiştir. “Küreselleşme” denilen bu değişim süreci, zamanla bütün ülkeleri kapsayarak bilgiyi,

sanatı, ahlâkı, inanışları, örf ve âdetleri, insanın içinde yaşadığı kültürü etkilemeye başlamıştır. 20. yüzyılın sonlarından itibaren batılı ülkeler kendi kültürlerini kitle iletişim araçlarıyla büyük bir hızla tanıtip empoze etmeye başladıktan sonra dünya, sosyo-kültürel ilişkilerin hızla etkileştiği küresel bir köy haline dönüşerek kültürel etkileşim maksimum boyuta ulaşmıştır. Kültürlerarası iletişimin yaygın olduğu günümüzde etkileşme kaçınılmaz olmuştur. Televizyon ve medya teknolojik bir araç olmanın yanı sıra toplumu yönlendiren ve değiştiren önemli bir araç olarak da diğer iletişim araçlarından daha etkili bir dinamik haline gelmiştir. Sayısız televizyon kanallarının yaygınlaşması ile toplumların kendi değerlerini ve güzelliklerini koruması güçsüzleşmeye başlamıştır.

Toplumların, küreselleşmeyle birlikte yayılan egemen kültürlerin etkisinde kalması kaçınılmaz olması, bilgi paylaşımı gibi olumlu etkilerin yanı sıra TV ve diğer iletişim araçları kanalıyla da kültür ve ortak değerlerin yozlaşmasına sebep olmaktadır. Bütün bunlarla birlikte yaşanan etkileşimler; dil, eğlence, yaşam tarzı ve benzeri unsurlarda birtakım yozlaşmalar getirmekte ve geleneksel kültürler yok olmaya başlamaktadır. Günümüz toplumlarında çok önemli bir yere sahip olan iletişim araçları, Türkiye’de dile karşı çok acımasız olmuştur. Yazılı ve görsel medyada dilin doğru kullanımı konusuna çok az önem verilmektedir. ATV, NTV, Flash, Show, Star, Number One, Power Turk, CNBC-E isimli kanallarımızın olması da bütün bunları doğrular niteliktedir. Müzikte de Türk diline hassas davranılmamaktadır. "Öldürce mi", "kırcan mı", "kescem" gibi Türkçede bulunmayan ifadeler pop müzik olarak dilimize yerleşmektedir. İngilizce şarkı söylemek yoluyla Türkçe dilimiz yabancılaştırılmaya çalışılmaktadır. Dildeki yabancılaşma ve yozlaşma sadece İngilizce yabancı kelimelerle sınırlı olmamaktadır. Aynı zamanda tabelalarda ki yabancı isimlerde ki yabancılaşma da adeta dile yansımış durumdadır. Bir Kafe işletmecisi, "Vintage Cafe", "Beren Clup Cafe Restaurant", "Aussie House Cafe" gibi adlar kullanmakta, bir fotokopici "Bim Copy Center", "Yeşim Copy Center", "Enya Copy Center" ismini almakta bir sakınca görmemektedir.

Küreselleşme, tüm dünyayı içine alan bir kavram gibi görünmekle, toplumların kültürleri üzerinde yozlaştırıcı etkileri olan bir kavram haline gelmiştir. Küreselleşme hiç kuşkusuz sadece teknoloji, popüler kültür ve medya iletişim alanlarında olmamaktadır, aynı zamanda düşünce alanında ve kültürel boyutta da görülmektedir. Son yıllarda küreselleşmenin olumlu etkileriyle zamanla, olumsuz etkileri de dikkate alınmaya başlanmıştır. Küreselleşme, teknolojik ve iletişimdeki yenilik ve değişimlerle hızlı bir yayılma eğilimi içine girmiştir. Toplumların birbirleriyle etkileşim haline geçmesiyle, sınırlar ortadan kalkmaya başlamış ve bununla beraber özgürlüklerin artmasıyla da meydana gelen gelişme ve değişmeler sırasında en önemli değerlerimiz yozlaşmıştır. Milletleri birbirine sınırsız bağlarla bağlayan örf-adet, gelenek ve kültürel değerlerimizin yozlaşmasıyla, milletlerin bu durumla baş edebilmesi gittikçe güçleşir olmuştur. Küresel kültürün etkisi ile önceleri hasta ziyaretleri yapılırken artık bunun yerine bir telefonla veya sms yoluyla hasta ziyaretleri "geçmiş olsun dilekleri"ne indirgenen sözler haline gelmiştir. Hatta bununla

yetinilmeyip günümüzde sık sık kullanılmaya başlanılan; Facebook, Sykpe, Messenger gibi sosyal medya ağları yoluyla da her türlü iyi dilekler, özlemler, hasretler giderilmeye çalışılmaktadır.

Kültürümüzde küreselleşmenin bugün ekonomi, teknoloji, her tür iletişim, yönetim, hukuk, üretim, tüketim, sosyal yapı, sosyal ilişkiler, kültürel kimlik gibi kısacası kültürün kapsadığı hemen hemen her alanda yoğun bir biçimde hissedildiği görülüyor. Küreselleşmenin, ekonomik açıdan dış ticaret ve iç ticaret hukukunda, taşımacılıkta, malın üretimiyle başlayıp talebinden arzına kadar uzanan boyutta, teknolojik yönüyle yaşamın hemen hemen her alanında, iletişim yönüyle basın, yayın, radyo, televizyon, faks ve cep telefonundan internete, wap'a uzanan her alanda birtakım kalıpları zorladığı ve hatta yıktığı göz ardı edilemez. Küreselleşme; sahip olunan kültürün her tür direnişini kırabilecek, engel tanımaz bir güçle kendisine yön veren ülkelerin güdümünde olan çok hızlı, bu nedenle de şaşırtıcı ve gelenekseli alt üst eden kültür değişmesi sürecidir (Erginer, 2002: 129-135).

Görüldüğü gibi küreselleşme hareketleriyle iletişim, bilim, ekonomi, medya, kültür, eğitim gibi kavramlar ön plana çıkmaktadır. Küreselleşmeyle ilgili ortaya çıkan bu değişimler, hızlı bir şekilde dünyayı etkisi altına alıp mevcut düzenleri değiştirmektedir.

2. Küreselleşme Sürecinde Din, Kimlik ve Kültürel Etkileşim

Yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren adını sıkça duyduğumuz küreselleşme kavramının din ve kimlik ile ilişkisinin boyutlarına geçmeden önce dinin tarifini ve küreselleşme olgusu içerisinde dinin tanımından kısaca bahsetmemiz gerekir.

2.1. Din

Geertz'e göre din, insanlarda uzun süreli, geniş kapsamlı ve güçlü güdüler yerleştirmeye çalışan bir semboller sistemidir (Geertz, 1971). Günay'a göre Geertz dâhil birçok bilim adamı, bu tanımları İslamiyet araştırmalarına uygulamış, hatta Şerif Mardin bile modern Türkiye'de ve Osmanlı'da din konusunu ele alırken bu tanımdan hareket etmiştir (Günay, 2010: 218).

Kirman ise dinin tanımını şöyle ifade eder: "İnsanın doğası ve varlığının kaynağı ile ilgili sorulara Tanrı kavramıyla cevap vermeye çalışan bir inanç sistemi olarak din, aynı zamanda insanın tutum ve davranışlarını düzenleyen değerler manzumesinin belirleyicisi ve gündelik yaşamındaki yol göstericisi olarak çok önemli roller yerine getirir. Bu dinin toplumsal boyutunu da açıklamaktadır. Din inananları birbirine bağlayarak bir takım gruplar ve kurumlar oluşturma gücüne sahiptir. Sosyolojik anlamda dinin fizik âlemi aşan aşkın boyutu ile toplumsal boyutu birbirinden ayrıştırılır ve ikincisi üzerine odaklanır. Dinin insanlar tarafından algılanıp yorumlanması sonucu farklı şekillerde ortaya çıkan bu yönü çoğu zaman "yaşanan din" olarak da ifade edilir. Bütün toplumlarda görülen sosyal bir kurum olan din,

toplumla birlikte gelişir. Sop ve boylarda totemcilik; aşiretlerde atalara ibadet; sitelerde çok tanrıcılık; sitelerin merkezileşmesiyle büyük dinler; çağdaş demokrasilerde ise laik yapılar ortaya çıkmıştır” (Kirman, 2011: 87-8).

Din, toplumsal ve kültürel ortak değerlerin belirlenmesinde ve korunmasında önemli bir işleve sahip bulunmaktadır. Küreselleşmeyle birlikte kendi değer yargılarını ve kültürünü sorgulayan toplum, karşılaştığı her önemli meselede dine müracaat etmekte ve onu sorgulamaktadır. Küreselleşmeyle ortaya çıkan küresel kültür, her türlü değer ve inancın hızlı bir şekilde tüketimini sağlayarak yoğunluğu giderek artan bir değişmeyi beraberinde getirmektedir. Küreselleşmenin bir sonucu olan tüketim kültürü, bireylerin dinî yaşantısına ait her türlü faktörü tüketimin bir parçası haline getirerek, ya dini kısmen ortadan yok edip anlamsız kılmakta ya da inançların değer kaybına uğramasına yol açmaktadır.

Araştırmamızın bulgular ve yorumlar bölümünde Erasmus programı yolu ile Türkiye’den Göttingen’e giden ve değişim programına katılan öğrencilerle yaptığımız görüşmelerde öğrencilerin dinî yaşantılarına dair dinî ibadetlerine önem verip vermediklerini anlayabilmek için bazı sorular yönelttiğimizde, özellikle dinimizce helal olmayan domuz eti ve bu etten yapılmış gıdalar konusunda hassasiyetlerini sorduğumuzda, oldukça şaşırtıcı cevaplarla karşılaştık, neredeyse öğrencilerin yarısı dinimizce haram olan ve kültürümüzde de bir yeri olmayan domuz eti konusunda hassas davranmayarak, bu eti denemişlerdi. Bu konu ile ilgili daha ayrıntılı bilgi çalışmamızın ileriki kısımlarında sunulmuştur.

2.2. Kimlik

Küreselleşme süreci dünya çapında birbiriyle ilişkili ve birbirine bağımlı hale gelen iletişim, politika ve kültür kavramlarını da etkilemektedir. Küreselleşme, sürekli tüketilmeyi ifade eder; yani kültürel bir içeriğe sahiptir. Küreselleşmeyle oluşan kültürel kimlikler, günümüz dünyasına özgü birtakım özellikler kapsamaktadır. Küreselleşme kavramının kimlik ile boyutunu ifade ederken her şeyden önce kimlik kavramının tanımını yapmamız gerekir.

“Kimlik”, bireyin diğerleri tarafından tanımlanmasını sağlayan özellikler bütünüdür. Birçok gereksinim arasında, oldukça temel, iki gereksinim vardır. Bunlar; ait olma ve birey olma gereksinimleridir. İnsanlar; yemeye, içmeye, güvenliğe ve hareket özgürlüğüne nasıl gereksinim duyarlarsa, aynı şekilde bir gruba ait olma gereksinimini de duyarlar, bunu bulmadıkları zaman kendilerini soyutlaşmış, yalnız, zayıf ve mutsuz hissederler. İşte kimlik, bu duyguların giderildiği bir ait olma duygusudur. Belli bir kimliğe dayanmadan insan olmak herhalde hem olanaksız, hem de kesinlikle istenmeyen bir şeydir (Güler, 2003: 2-3).

Küreselleşmenin kültürel boyutunda kimlik sorunu öne çıkan çok önemli bir olgudur; çünkü bugün dünyanın her yerinde insanlar etnik, dinî ve millî kimliklerinin bilincine, giderek daha fazla varıyorlar, kimliklerinde daha ısrarcı hareket ediyorlar ve kültürel kimlikleri adına çeşitli isteklerde bulunuyorlar.

Bugün toplumun tümünde görülebilecek, ortak bazı sosyal değerlere, ortak amaçlara, ortak bir geçmişe sahibiz. Toplumsal bütünlüğü meydana getiren bu gibi temel unsurlardan uzaklaştıkça, toplumda kimlik konusunda bazı farklılıklar ortaya çıkmaya başlayacaktır. Konuya açıklık getirmek açısından aşağıda Etnik kimlik ve Millî kimlik kavramlarına yer vermeye çalıştık.

2.2.1. Küreselleşme ve Etnik Kimlik

Etnisite (ethnicity), bir toplumsal grubu diğerlerinden ayıran kültürel değerler ve normların birbirine kültürel bağlarla bağlı olan insanları ifade eden bu kavram, kolektif kimliğin dini, millî, kültürel ve alt-kültürel formlarını bünyesinde toplar. Köken olarak kabile veya ırk anlamına gelen Yunanca ‘ethnos’tan türetilmiştir. Kavram, sosyal bilimlerde kültürel maceranın biyolojik ve genetik belirleyiciliği söz konusu ise de, etnik farklılıklar toplumsal olarak bir kurumun özelliklerini ve adetlerini ifade eder. Her ne kadar bir ölçüde ırk faktörünün belirleyiciliği söz konusu ise de etnik farklılıklar toplumsal olarak üretilmekte ve korunmaktadır. Amerika’da ve Avrupa’dan çeşitli çevrelerden gelen seslere rağmen en ırkçı biyologlar bile ırk ya da etnisite ile zihinsel özellikler, davranışlar ya da davranış tercihleri arasında herhangi bir bağlantı kuramamışlardır. Anlaşılan etnisite, bir kan meselesi değil, değiştirilebilir bir toplumsal üretimdir. Dolayısıyla diğer unsurlardan tecrit edilmiş yalnızca bir faktöre dayalı bir kimlik yapısı düşünülemez. Mutlaka bu unsurların ve değerlerinin tarihi süreç içinde bir yorumu ve kombinasyonu söz konusudur. Nitekim John Melton Yinger’e göre etnisite, bir toplumda üyelerin dil, din ırk, ata yurdu gibi karakteristiklerin kültürle birleşmesi diğerlerinden farklı olan, kendini farklı algılayan fakat ortak bir kültür etrafında inşa ettikleri aktivitelere de katılan insan topluluğunu ifade eder (Haralambos, Holborn 1997: 674-5).

Gül’e göre etnik kimlik kavramı bir toplumda yaygın olan kültür unsurlarından farklı özellikler taşımasıyla ortaya çıkan bir kültürel kimlik türüdür. Toplumda millî kültüre olan bağlılığın azalması, bireyleri farklı kimlik arayışlarına iter. Kendinde toplumun genelinden farklı özellikler gören bireyler, benzerleriyle yakınlaşarak etnik grupları meydana getirirler. Bu durum toplum içerisinde “biz” ve “ötekiler” ayrımını oluşturur (Gül, 2007: 29).

Geleneksel toplumdan modern topluma geçerken etnik kimlik olgusu yeni anlam arayışı içerisine girmiştir. Bu bağlamda küreselleşme olgusu içerisinde etnik kimlik bir sorun haline dönüşürken, toplumlar yeniden kimlik arayışı içerisine girmeye başlamışlardır. Küreselleşme ekonomik, siyasal ve kültürel alanlarda toplumların yapısını dönüştürürken, farklılıkları da azaltarak, toplumların ortak bazı yönlerinin artmasını sağlayarak; millî, etnik ve dinî kimliklerin öneminin kaybolmasına yol açmaktadır. Onların yerine çeşitli küresel kimlikler ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte küreselleşme ile millî, etnik ve dinî kimliklerin önemi tartışılır olmuş ve bu kimlikleri taşıyanlar kimliklerini sorgular hale gelmiştir. Artık günümüzde kimlikler yeniden yorumlanmaktadır.

Küresel güçlerin millî kimliklere yönelik olumsuz tutumlarına karşın etnik kimlikleri korumaya ve yüceltmeye çalışmaları dikkat çekecek niteliktedir. Kuşkusuz küresel odakların etnik kimliklerle bu denli meşgul olmaları da sebepsiz değildir. Etnik fay kırıklıkları millî direnişi çözerek sosyal çatlaklar yaratmaya elverişlidir. Etnik kimlikleri ön plana çıkanların, millî kimlik bilincine sahip olmakta zorlandıkları görülmektedir. “Etnik” kavramı, Yunanca “ethnos” (millet) kelimesinden türemiş olup, belli bir kavime mensubiyeti ifade etmektedir. Bu terim etnisite olarak da karşımıza çıkmaktadır. Toplumsal ve kültürel kimlik biçimlerinin tanımlanmasında da kullanılan etnik kavramı, 1950’de Birleşmiş Milletler alt komisyonunda “ırk” kelimesinin yerine kullanılmak üzere benimsenmiş ve böylece karara bağlanmıştır. Ancak etnik gruplar konusunun ilk gündeme gelişi 19. yüzyılda olmuş ve bugün kullandığımız kavramların oluşturulması da aynı yüzyıl içinde gerçekleşmiştir. Kısaca belirtmek gerekirse, benimsedikleri dil, din ve sahip oldukları kültür itibarıyla diğer gruplardan farklı olan gruplar “etnik” olarak nitelenir (Gül, 2007: 25).

Bu bağlamda “Ethnicity” kavramının ırk temeline indirgenilmeye çalışılması bu yeni küreselleşme anlayışı ile birlikte ulus devlet modellerinde, etnik gruplar arasında bir takım çıkar çatışmalarının yolunu açmıştır.

“Etnik” kelimesi zaman içerisinde etimolojik evrim geçirerek, özellikle günümüzde politik tartışmaların merkezine oturmuş, böylece politik çağrışımlar kazanmış ve bir gelecek projesinin hazırlayıcısı olarak bir takım yeni kimliklerin oluşmasında ya da var olan kimliklerin pekişmesinde etkin rol oynamıştır. Bu bağlamda öznellik, kamusalılık, verili ya da kazanılmış olma, karşılıklı tanınma gibi parametreler “etnik kimliği” betimleyen temel bileşenler olarak kabul görmüştür. Herkes kökensel algı, tavır ve kanaatleri rasyonalize etmek ve “öteki”ne karşı tepkisel eylemler geliştirmek noktasında irrasyonel güdülerini düzenlemek gibi işlevleri olan bireysel/etnik kimlikleri doğuştan getirmiştir (İnaç, 2006: 30).

Günümüzde etnik kavramı her ülkede farklı yaklaşımlarla ele alınmaktadır. Bazı ülkelerde dil ya da din farklılıkları etnik kimliği belirleyen ana kriter olarak kabul edilmektedir. Irka dayalı ayrımcılık daha ziyade Amerikan sosyolojisine hâkim olan bir düşünce tarzıdır. Bu ülkede, etnik halklar bir eritme potasında eritilerek “Amerikanizm” denilen bir tipe dönüştürülür (Gül, 2007: 26-27).

“Ethnicity” kavramını ırk temeline indirgeyen bu tanımlarından anlaşılıyor ki ulus devlet modellerinde, gruplar yeni kimlik arayışları içerisinde girmekte ve küreselleşmeyle birlikte ortaya çıkan farklı etnik gruplar kendi aralarında çıkar çatışmaları yaratarak ve mevcut politik ve ekonomik istikrarı bozarak birtakım çatışmalara neden olmaktadır.

Bu bağlamda küreselleşmeyle birlikte dünyada ve ülkemizde etnik ve millî kimlik tartışmaları meydana gelmekte ve halen devam etmektedir, bunun sonucu olarak etnik kimlikle, millî kimlik karıştırılmakta ve bu çerçevede birçok tartışmalar gündeme gelmektedir.

Bu konunun büyük bir önem arz etmesi açısından “millî kimlik” ve “etnik kimlik” arasındaki kavram tartışmalarına açıklık getirmesi bakımından aşağıda “millî kimlik” kavramına kısaca değinmeye çalıştık.

2.2.2. Küreselleşme ve Millî Kimlik

Günümüz geleneksel toplumdan modern topluma geçerken millî kimlik olgusu yeni anlam arayışı içerisine girmiştir. Burada küreselleşme ve millî kimlik boyutunu değerlendiren her şeyden önce “millî kimlik” tanımını ifade etmek gerekir.

Millî kimlik, tarihî tekâmül içinde millî kültür unsurlarının şekillendirdiği kimlik tipidir. Millî kültür ise diğer toplumlardan farklılığı ortaya koyan -yani millî olan- karakterin meydana getirdiği kültürdür (Türkdoğan, 1983: 15-6). Burada şu soru ortaya çıkmaktadır. Peki, o zaman millî karakter nedir? Millî karakter, toplumları birbirinden ayıran farklılıklar veya bir arada tutan benzerliklerdir. Bir toplumun millî karakteristikleri, üyelerinde en sık görülen, zaman ve mekân itibarıyla en yaygın özelliklerdir.

Kodoman’a göre, Millî kimlik; tarihin derinliklerinden süzülerek gelen, kurduğu devlet veya devletlerle siyasî şahsiyetini kazanan ve böylece milletleşen hür ve müstakil yaşamış toplumlar için söz konusudur. Millî kimlik, millî kültürün ürünü olduğu için özü ve arkası herkese açıktır, isteyen bu kimliğe dâhil olabilir. Millî kimlik, millete aittir. Fertler bu kimliğe hukuken ve resmen dâhildir. Dolayısıyla millî kimliğin altı-üstü olmaz. Ancak fertler taşıdıkları millî kimliğe bağlı kalmak şartıyla, mensup oldukları mesleğe, aileye, kuruma, mahalleye, bölgeye, kabileye, mezhebe, dine, spor kulübüne, derneğe ve partiye göre bir kimlik edinebilirler. Bu tür dar ve münferit kimlikler millî olmadığı için, millî kimlikle asla karıştırılmamalıdır. Millî kimlik yaygın, kapsayıcı, ortak (kolektif) kimliktir (Kodaman, 2006: 9).

Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere “Millî Kimlik”in ne ifade ettiğini her şeyden önce “Millet”in ne olduğu? Bir milletin neden ve nasıl doğduğu? Ne zaman ne nerede ortaya çıktığı sorularının cevabıdır. Millî kimliğin oluşumunda önemli bir işlevi olan millet modern zamanların en popüler ve en sık rastlanan mitlerinden birinin, yani millîyetçiliğin merkezinde yer alır. S. M. Arsal, “Millîyet Duygusunun Sosyolojik Esasları” adlı eserinde millîyetçilik unsuruna şu şekilde vurgu yapmaktadır:

“Millîyet duygusunun kaynağı ve nüvesi bir taraftan en mühim hayat kanunu olan yaşayabilmek için mücadele ve mücadele için guruplaşma mecburiyeti, diğer taraftan da insanın çevresindekilerle barış içinde yaşamak ihtiyacı ve insiyakıdır. Gerek ferdî, gerek içtimaî uzviyetler için ise, var olmak iradesi biyolojik kanunlara dayanan sosyolojik bir gerçektir. Milletlerin var olmak azim ve iradesi de ‘millî şuur’, ‘Millîyet duygusu’ veya ‘Millîyetçilik’ adlarını alır” (Arsal, 1979: 64-5).

Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere millî kimlik olgusu kolektif ve birçok unsuru içinde barındıran bir duygudur.

Geleneksel toplumdan modern topluma geçerken millî kimlik olgusu yeni anlam arayışı içerisine girmiştir. Wagner'e göre, "Geleneksel toplum" kavramı "modern toplum" kavramının tanımlanması sonucunda ortaya çıkmıştır. Esas itibariyle sosyoloji toplumları değil modern toplumu betimleme ve açıklama yönündeki sistematik bir çabadır (Wagner, 1996: 69). Peki, o halde modern toplum nedir?

Max Weber modern toplumu "dünyanın büyüden kurtulması" olarak görür (Turner, 1997: 267). Bununla Weber insanların artık büyüsel ve doğaüstü güçlerin kutsal dünyasında kapalı olmadıklarını kasteder, devralınmış düşünce kalıpları ve benzeri şeylerin egemen olduğu toplum biçimi olarak tanımlanan bu "geleneksel toplum" terimi, Weber'in ifadesiyle "dünyanın büyüden kurtulması" anlamına gelen modern topluma geçiş süresinde kimliğin modernleşmeyle birlikte yani toplumlar başka kültürlerle kaynaşmaya geçmiş, başka kültürleri tanımaya başlamıştır, Modernleşmeyle birlikte bu durum, bireyin yerel bağlardan kopup başka kültürlerin varlığını fark etmeye başlamasına yol açmıştır ve böylece küreselleşmeyle toplumsal kimlik olgusu kavramları çeşitlenmiş artık bireyler birden fazla kimliğe bürünmeye başlamışlardır.

Çonoğlu'na göre Fransız Devrimi'yle birlikte meydana gelen değişimler, kimlik ifade etme konusunda radikal değişimlerin yaşanmasına neden olmuştur. Ulus, bireyin hayatını sürdürürken kendini meşrulaştırıcı değerler sağlayan bir toplumsal dünya sunmaktadır. Bu toplumsal dünya bir cemaattir; bu cemaate ait olmak bir kimsenin kendisini bu aidiyetle tanımlamasıdır. Bir aidiyet duygusu içinde oluşan millî kimlikler, yani Türk, Arnavut, Arap, Alman ya da Fransız gibi aidiyet ifadesine sahip olmak kişinin "ne" ve "kim" olduğuna dair bir tanımlamadır. Ulusal kimlik, bir öz farkındalık biçimi olduğu kadar, ötekinin farkında olma biçimidir. Bu kimliği paylaşanları ve yardımlarına koşma konusunda özel bir sorumluluk taşıyan kimseleri tanımlar. Ayrıca millî kimlik "öteki" olanları ve yeri geldiğinde zarar verme konusunda özel bir sorumluluk taşıyan kimseleri de tanımlar. Millî kimlik, belirli bir millete kendini ait olarak hissetme bilinci, bu milletin karakteristik özelliklerini, milletin ortak geçmişi "anayurt" içinde yaşadığı devletlerin birliğine, milletin maddi ve manevi değerlerine, millî çıkarlarına ilişkin görüşler sistemidir (Çonoğlu, 2004: 234).

Çonoğlu'nun ifade ettiği gibi millî kimliği ifade etme konusunda Fransız devriminden sonra radikal değişimler yaşanmıştır. Fransız devriminden sonra vatandaşları bir araya getiren dinsel, etnik, sınıfsal diğer kimlikler küreselleşmeyle birlikte erimeye ve millî kimliğin bu işlevini giderek kaybetmesiyle bireyler bu duyguyu başka kaynaklarda aramaya başlamasıyla kimlik sorun haline gelmiştir.

Küreselleşme kavramı içerisinde kimlik unsurunu ele alırken küreselleşmenin çok boyutlu bir kavram olduğunu belirtmek gerekir. Bu bağlamda Kirman, küreselleşmeyi dünyanın küçülmesini; iletişim, ticaret, sermaye ve ekonomik örgütlenmenin uluslararasılaşmasını; ekonomik, siyaset, hukuk, bilim ve kültür alanlarında dünyadaki ülkelerin birbirlerine daha bağımlı hale gelmelerini ifade eden bir kavram olarak dile getirir (Kirman, 2011: 199).

Buradan anlaşıldığı üzere küreselleşme çok boyutlu ve karmaşık bir yapı arz etmektedir. Bu çok boyutlu küreselleşmenin yaratacağı sonuçlar içerisinde kimlik nasıl bir hale dönüşür? Küreselleşme bir tarafından tüm dünyada bir homojenite sağlarken bir diğer taraftan tüm dünyada kimlik ve kültür çatışmalarına sebebiyet vererek çelişkili bir yönünü ortaya koymaktadır. Giddens ise küreselleşmeyi batılılaştırma olarak ifade eder ve şöyle der:

“Küreselleşme elbette tarafsız bir şekilde gelişmiyor ve sonuçları bakımından hayırlı bir olay değildir. Avrupa’nın ve Kuzey Amerika’nın dışında yaşayan birçok insanın gözünde, rahatsız edici derecede Batılılaştırma (Belki şimdi tek süper güç, global düzende ekonomik, kültürel ve askeri konumuyla sağladığı hâkimiyetten dolayı ABD olduğu için Amerikalaştırma da diyebiliriz) damgasını taşımaktadır.” (Giddens, 2000: 23).

Bütün bunlardan çıkan en önemli sonuç yönetilen bir küreselleşme kavramı olduğudur ve bu yönetilen küreselleşme kavramı içinde büyük güçlerin var olduğu, dünyanın ekonomi eksenli gelişim ve değişim halinde olmasına yol açan bu hâkim güçlerin kimlik gibi unsurları araç olarak kullanmasıyla toplumlarda kimlik sorunlarını dolaylı bir şekilde etkileyerek bir takım çatışma unsurlarına neden olmaktadır.

2.3. Kültürel Etkileşim

Burada ‘küreselleşme’ ve ‘kültürel etkileşim’ kavramları arasındaki ilişkiyi daha iyi anlayabilmek için her şeyden önce kültürel etkileşimin odak noktası olan kültür ve küreselleşme kavramlarına açıklık getirmek gerekir. Birçok kavram gibi kültür kavramı da geliştiği tarihsel süreçte anlam kazanarak içselleşmiş, dinamik ve çok boyutlu bir kavram haline gelmiştir. Kültür kavramının çok boyutluluk özelliği göstermesi, kavramla ilgili tanım çeşitliliğine yol açmaktadır. Bu nedenle burada, konumuz açısından bizi ilgilendiren millî (ulusal) kültür ve küresel (global) kültür kavramlarına yer verilecektir.

Türk sosyolojisinde kültür kavramını ilk kez kullanan Ziya Gökalp’tir. Gökalp’e göre (1994: 25-26) millî kültür; yalnızca bir milletin dini, ahlaki, hukuki, akli, estetik, lisanî, iktisadi ve fenni hayatlarının uyumlu bir bütünüdür. Böylece, Gökalp, bu şekilde tanımladığı millî kültürü halkın ortak bir ürünü olarak ifade etmiş ve halka mal etmiştir.

“Kültür, medeniyet koşullarına göre öğrenilmiş toplumsal yaşayış tarzıdır, tanımımızı açmak istersek; medeniyet, maddi gelişmedir ve maddi gelişme biçimidir, kültür, öğrenmedir ve kültür öğrenmeyle elde edilir” (Ergun, 1991:30).

Aydın, “Millî (ulusal) kültür, bir ulusun sahip olduğu varsayılan bütün tutum ve davranış tarzlarını, düşünüş ve yaşayış biçimini, dilin maddi ve tinsel dünya ile kurduğu kendine özgü ilişki biçimini bünyesinde toplayan bir pota gibi düşünülmektedir” (Aydın, 1998: 8) ifadesi ile millî kültürün bir toplumda yaşayan bireylerin ortak bir paydada birleşmesini sağladığını ifade etmektedir. Bu bağlamda

millî kültür bir toplumu diğer toplumlardan farklılaştıran özelliklerin bütünüdür diyebiliriz.

Diğer bir kültür kavramı ise küresel kültür veya global kültür kavramıdır. Aslanoğlu, “Küresel kültür”; “iletişim hızının ve yoğunluğunun artması ile ilişkilidir. Küreselleşmenin bir etkisi de bilindiği gibi bilgi-haber ve imaj akışlarının yoğunlaşmasıdır” (Aslanoğlu, 1998:257) ifadesi ile kültürün yayılmasında etkili olan iletişim teknolojilerinin önemini altını çizmektedir.

Aynı şekilde Berkmen, küreselleşme kavramının ortaya çıkışını ve yayılmasında etkili olan iletişim teknolojisinin öneminden şu şekilde bahsetmektedir: “Küreselleşme kavramı yeni olsa da küreselleşme olgusuna yeni olarak bakmak hatalı bir sonuca ulaşmamızı sağlar. Küreselleşme, bilgi çağında ortaya çıkmış olan doğal bir sonuçtur. Bilgi çağı ise ikinci dünya savaşı ile başlamıştır denilebilir. Şu halde küreselleşmenin yaklaşık 60 yıllık bir geçmişi vardır. İkinci dünya savaşı haberleşmede, dolayısıyla elektronik teknolojisinde büyük atılımların, yeni buluşların çağı olmuştur. Radar fikrini uygulamak için gerekli ön çalışmaları yapan, dahi mühendis Nicola Tesla’dır. Daha 1917 yılında radarın hangi amaçlara yönelik olarak kullanılabileceğini ileri sürmüştür. Sonraları, radar harp aracı olarak 1930’lu yıllarda kullanıma girmiştir.” (Berkmen, 2013)

Yukarıda da ifade edildiği gibi ikinci dünya savaşından sonraki yıllar kültür kavramının yeniden gözden geçirildiği ve yeniden tanımlandığı bir dönemi simgelemektedir. Devam eden daha sonraki yıllarda değişmeye başlayan kültür tanımları, “küresel kültür” kavramını ortaya çıkarmıştır. Bu kavram Batı’nın ekonomik yayılmasıyla birlikte batı kültürünün de tüm dünyaya yayılmaya başlaması ve dünya çapında kültürel homojenlik sağlamasını işaret etmektedir. Global kültür, telekomünikasyonun gelişmesi ve bilgi-haber akışının yoğunlaşmasıyla yakından ilintilidir.

Kültürün, oldukça geniş çapta kabul gören özellikleri vardır ve biz küreselleşmenin kültürel boyutunu bunları temel alarak makul bir şekilde kavrayabiliriz. Her şeyden önce kültür, insanların sembolik temsil pratikleri yoluyla anlam inşa etmeye çalıştıkları bir yaşam düzeni olarak görülebilir. Çok geniş anlamda, eğer ekonomik alandan bahsediyorsak, o zaman insanların malları nasıl ürettikleri, değişime soktukları ve tükettiklerinden; siyasî alan üzerinden tartışıyorsak, iktidarın toplumlarda hangi pratiklerle yoğunlaştığı, yayıldığı ve kullanıldığından; kültürden bahsediyorsak insanların hem bireysel hem de kolektif olarak, birbirleriyle iletişim kurarak yaşamlarını nasıl anlamlı kıldıklarından bahsediyoruz demektir. Kültür kavramı, eşsiz olan, orijinal olan, bir milliyete bağlı olan her şeyi kapsar. Küreselleşme tartışmalarında kültürün çok farklı tanımları kullanılmakta, kültür kavramı, küreselleşmekte olan ve kültürel tasavvurların yayılmasında; iletişim ve medya teknolojileri bağlamında ele alınmaktadır. (Tomlinson, 1999: 33-37).

Küreselleşme olgusu günümüzde de halen tartışılmaya devam etmektedir. Küreselleşme olgusu, görünürdeki etkileri bakımından büyük oranda ekonomik

gözükmektedir. Bu sebeple, küreselleşmenin dar manada tanımı finans piyasalarının etkinliği şeklinde olmuştur. Bütün bunlara rağmen, küreselleşme, ekonomik olduğu kadar siyasî, teknolojik ve kültürel bir olgudur. Teknolojinin hızlı gelişmesi bir yandan bilgi akışını kolaylaştırırken diğer yandan eksik ve yanlış bilgi akışına neden olmuştur. Berkmen, bilgi akışının hızlanması ile birlikte yayılan küreselleşme kavramını üç gruba sınıflandırmıştır:

1. Siyasi küreselleşme: Bu tür küreselleşme özellikle 1990 yılında Berlin duvarının yıkılması ile ortaya çıkan tek kutuplu dünya olgusudur. Halen içinde yaşamakta olduğumuz yıllar tek kutuplu bir dünya görüşünün ABD tarafından tüm dünya ülkelerine siyasi sistem olarak kabul ettirilmek istendiği dönemdir. Bu baskıyı en çok hisseden ülkeler, içinde bulunduğumuz Orta Doğu bölgesi ülkeleridir.

2. Ekonomik küreselleşme: Siyasi ve ekonomik küreselleşme arasında ayırım yapmak oldukça zordur. Zira biri diğerine destek olmaktadır. Uluslararası şirketler ve örgütler ekonomik güçlerini genişletmek için sınır tanımamakta ve güçlerini arttırıp çıkarlarını korumak için her türlü aracı kullanmaktadırlar. Bu şirketler için “ticaret ahlaki” diye bir kavram olmadığı gibi, “gücü gücüne yetene” zihniyeti içinde vahşi bir kapitalizm uygulamaktadırlar. Günümüzün ekonomisinde “güçlü güçsüzü piyasadan siler” anlayışı hüküm sürmekte, adeta orman kanunu geçerli olmaktadır.

3. Kültürel küreselleşme: Bu konu benim üzerinde durmak istediğim konudur. Zira bir kültürün değişimini izlemek ve faydalı etkileri kabul edip zararlı etkilerden korunmak, gidişatın ve güncel şartların farkında olmak demektir. İşte, bu bakımdan farkındalığı arttırmak her aydın kişinin, hem kendine hem de çevresine karşı duyduğu sorumluluğun bir ölçüsü olarak değerlendirilmelidir (Berkmen, 2013).

Yukarıda Berkmen’nin ifade ettiği gibi teknolojinin hızlı gelişmesi, bilgi akışının hızlanmasına etki ederek küreselleşme kavramının anlamını genişletmiştir. Bir milletin yaşam tarzı olarak tarif edilen kültür ile küreselleşme karşılıklı olarak birbirini etkilemektedir. Hem küreselleşme, büyük dönüşüm ve değişimlerle kültürü etkilemiştir, hem de kültür bizzat büyük değişimleri meydana getirmede etkili olabilmektedir.

Zamanımızda iletişim araçları o kadar gelişmiştir ki ister yazılı, ister görsel basın olsun, milletlerin genel kültürlerinde düzenleyici olmaktan çok yozlaştırıcı etkilerini hızlandırmıştır. Sinema sektöründeki yeni moda filmler ve diziler, televizyon kanallarının aşırı çokluğunun tam denetimsizliği, magazin basının çoğunlukla çocuk ve genç nesil üzerindeki gayri ahlaki yayınları, toplumu sürekli tüketim sürecinin içerisine iten aldatıcı ve yanıltıcı tutarsız reklamlar, yığın kültürünü oluşturmaya başlamıştır. Artık millî kültür veya halk kültürü dediğimiz her toplumun kendine has değerleri barındıran örfler, adetler, dil ve konuşmalar bozuşmaya başlamıştır. Şehir ve kasabalarımızda hatta köylerimizde yabancı hayranlığının etkisi ile işyerlerinin tabela isimleri bile yabancılaşmıştır. Sosyetik geçinen kesimlerde çocuklara konulan isimler bile kültürümüzün dışına doğru meyletmektedir.

Kültürel etkileşimin, küreselleşmenin en karmaşık ve sosyolojik açıdan en önemli alanını oluşturduğu bir gerçektir. Haluk Berkmen, kültürel etkileşimin önemi üzerinde durmuş ve küreselleşme ve kültür arasındaki gelişmeleri şu şekilde ifade etmiştir:

“Günümüzün tüketici toplumu her türlü ürünün yaygınlaştığı tüketimin çoğaldığı bir Pazar yeri gibidir. Toplumda her şey metalaştırılmıştır (nesneleştirilmiştir) ve maneviyattan maddiyata doğru sürekli değişen moda akımları halinde sahte bir gerçeklik yaratılmıştır. Yeni bir “yaşam tarzı” olarak reklamlar ve “simülakr” görüntüler bizi kuşatmıştır. Simulakr kavramı gerçek ötesi bir gerçeklik anlamını taşır. Yani bizim insan olarak deneyimlediğimiz gerçekliğin farklı bir şekilde algılanmasını sağlar. Bu durumu daha iyi anlayabilmek için iki tane aletten söz edeceğim. Bunlar yaşamımızın ayrılmaz parçaları haline dönüşmüş olan bilgisayar ve cep telefonudur. Bilgisayar, özellikle 1970’li yıllardan itibaren tedricen her eve ve her iş yerine girmiş olan, olmazsa olmaz bir alettir. Onunla hem sayısal işlemler daha hızlı ve daha çabuk yapılabilen hem de çeşitli bilgilere kısa sürede ulaşılabilir. Yani, günümüzde bilgisayar kitabın ve gazetenin yerini almaktadır. Hızlı bilgi erişimi aynı zamanda hızlı etkileşim ve hızlı ilgi kaybetmeye de yol açmıştır. Günümüzün gençliği her an yeni bir konuya ilgi duymakta ve kısa sürede ilgisini kaybedip yeni bir konu aramaktadır. Bu da derinlemesine yoğunlaşmaya ve uzmanlaşmaya da engel olmaktadır. Üstelik bilgisayar sayesinde çeşitli elektronik sitelerin sunduğu bilgiler her zaman güvenilir değildir. Bilgisayar toplum mühendisleri için ideal araçlar olmaktadır. Bilgisayar sayesinde geniş halk kitlelerini yönlendirmek ve şartlamak kolaylaşmıştır. Son yıllarda e-dergiler, e-şirketler ve özellikle e-postalar hayatımızın parçası haline gelmişlerdir. Bilgiye ulaşmak ve kolay alışveriş yapmak bakımından büyük yarar sağlayan bu oluşumlar bize birer simülakr sunmaktadırlar. Artık bilgiye ulaştığımızda bu bilginin kimin tarafından ve hangi amaca yönelik üretildiğini bilmiyoruz. Hatta hangi ülkede üretilmiş olduğunu dahi bilmiyoruz. E-posta ile konuştuğumuz şahsın gerçek olup olmadığını da bilemiyoruz. Kendisine yakıştırdığı isimden hareketle onun cinsiyetini dahi saptayamıyoruz. Böylece karşımıza sanal bir gerçeklik içinde etkileşen sanal insanların dünyası çıkıyor. Gençler de bu sanal gerçeklik içinde günlerini gün ediyorlar. Artık insanlar yüz yüze konuşmak yerine bilgisayarda “çat” etmeyi tercih ediyorlar. Hatta bilgisayarla ilişkiler kurulup bozulabiliyor da. İnsanlar kendi gerçek isimlerini, karakterlerini ve cinsiyetlerini gizleyerek “mış gibi” yapıyorlar. İşte bu mış-gibi yaşam şekline ve görüntülerine “simülakr” adı veriliyor” (Berkmen, 2013).

Günümüzde kültürel etkileşim, egemen küresel teknolojiler yoluyla yeni anlamlar kazanmaktadır. Basın denilen çoğunlukla denetimsiz, kötü ideolojilerin özgürlük adına yuvarlandığı yıkıcı kötü gidişat, etik olmayan uygulamalar, anlamsız yeni yeni mitler oluşmaya başlamıştır. Toplumu oluşturan eski sıcak ilişkilerin yerini, yozlaşmış kopuk ilişkiler, geçmişini beğenmeyen, geleceğine güven duymayan özentiler içinde bir tüketim toplumu oluşmuştur. Millî kültürü yok olmaya başlamış, belirsiz bir yöne doğru giden nesiller oluşmaya başlamıştır.

Kültürel küreselleşme Rock'n Roll'un, Coca Cola'nın ve futbolun dünya üzerinde yayılmasıyla birlikte ortaya çıkmamıştır. İnternet ve diğer teknolojilerin sağladığı olanaklar sayesinde, bireycilik, tüketicilik ve çeşitli dinî ifade tarzları daha önce görülmemiş bir serbestlikle ve yaygınlıkla dünyayı dolaşmaktadır. Görüntüler ve düşünceler bir yerden diğerine daha kolay ve hızlı bir şekilde gönderilebilir hale geldikçe insanların gündelik yaşamlarını derinden etkilemektedir. Günümüzde kültürel uygulamalar çoğu kez kent ve ulus gibi sabit yerellikleri aşmakta ve sonunda egemen küresel temalarla etkileşim yoluyla yeni anlamlar kazanmaktadır. Küreselleşme dünya üzerindeki insanları birbirine mi benzetmektedir yoksa daha da farklılaştırmakta mıdır? Kültürel küreselleşme konusuna ilişkin tartışmalarda en sık karşılaşılan soru budur. “Kötümser hiper-küreselci” olarak adlandırılabilen bir grup yorumcu, birinci görüşü savunmaktadır. Bunlar dünyada mevcut kültürlerin çeşitliliğini yansıtan bir kültürel gökkuşağına doğru yönelmediğimizi öne sürmektedirler. Tersine altında New York, Hollywood, Londra ve Milano’da yerleşik bir Batı kültür çıkışına tanıklık etmekteyiz. Bu yorumcular, yorumlarına kanıt olarak Amazon yerlilerinin Nike marka spor ayakkabı giyimlerini, Güney Sahra sakinlerinin Texaco beysbol şapkalarını satın almalarını ve Filistinli gençlerin Ramallah’ın merkezinde Chicago Bulls tişört giymelerini göstermektedir. Anglo-Amerikan değerlerinin ve tüketim mallarının yayılmasını “Dünyanın Amerikanlaşması” olarak gören bu kültürel türdeşlik tezi savunucuları, Batı normlarının ve yaşam tarzlarının daha savunmasız kültürleri bastırdığını ileri sürmektedir. Amerikan popüler kültürünün yayılması önü alınmaz bir gelişme gibi görünmektedir (Steger, 2006: 100-1).

Amerikalı siyasal kuramcı Benjamin Barber’e göre McWorld, yüzeysel Amerikan popüler kültürünün 1950’lerde ve 1960’larda bir araya getirilmiş olan ve yayılcı ticari çıkarlarca yönlendirilen bir üründür. Müzik, video, tiyatro, kitaplar ve eğlence parklarının tamamı, çevresinde ortak zevkler yaratan Amerika imaj ihracat ürünü olarak üretilmiştir. Barber’in kültürel küreselleşmenin iç yüzünü iyi bir şekilde ortaya koyan araştırmasında, McWorld, sömürgeleştirme eğilimlerinin “cihat” biçimindeki kültürel ve siyasî direnişleri kışkırttığına ilişkin önemli bir saptama da yer almaktadır. Bunlar Batı’nın her türlü türdeşleştirme güçlerini reddetmeye ve onlara karşı koymaya çalışan yöresel tepkilerdir. McWorld, yayılcı ticaret tarafından yönlendirilen halk kültürünün bir ürünüdür. Şablonu Amerikan biçimi tarzıdır. Malları nesne olduğu kadar imaj; bir ürün çeşidi olduğu kadar estetikdir. Bir mal olarak kültürle, giysi olarak ideoloji ile ilgilidir. Cihad, kültürel açıdan belli bir yöne gidişin karanlık yüzünü oluşturan kökten dinciliğin ve etnik milliyetçiliğin öfkesinden doğmuştur. Birbirine karşıt evrensel emellerin teşvik ettiği cihat ve McWorld, kendilerine popüler sadakati sağlamak için şiddetli bir kültürel mücadelede karşı karşıya gelmişlerdir. Cihad, McWorld’ün sömürgeleştirme kültürüne karşı durabilmek için yerel bir kimlik arayışıdır. Coca cola, Marlboro, KFC, Nike, Hershey, Levis, Pepsi, Wrigley, Mc Donald gibi Amerika’nın en büyük markalı tüketim mal üreticileri için Amerika ürünleri satmak; Amerika’ya yani Amerika’nın halk kültürünü, varsayılan refahını, her yerde hazır ve nazır imaj ve yumuşak mallarını, dolayısıyla

bizzat ruhunu satmak demektir. Marka ticareti, mallarla olduğu kadar, imajlarla da ilişkilidir, burada yaşamın zorunlu gereksinimleri değil, bizi bedenden ruha götüren, yaşam tarzı satılır (Barber, 2003: 24, 68).

Yukarıda belirtildiği üzere kültürel küreselleşmenin merkezinde teknolojik alandaki ilerlemeler ve gelişmelerin büyük ölçüde etkin olduğu apaçık ortadadır.

Aslanoğlu'na göre kültür ve küreselleşme arasında çok yoğun bir ilişki vardır: “Küreselleşme etkilerinin yoğun yaşandığı günümüz dünyasında “saflıktan” söz etmek mümkün değildir. Kültürler iletilmekte, karsılaştırmakta ve zaman zaman birbirinin içine geçmektedir” (Aslanoglu, 2000: 174).

Küreselleşmede dünya yüzeyindeki sosyal ilişkilerin yoğunlaştığı dönemler vardır. Uzun mesafeli ticaretin başlaması, teknolojilerin yaygınlaşması, imparatorlukların kurulması, dünya pazarının gelişimi bunlar için önemlidir. Küreselleşme; toplumlar, bireyler, uluslararası ilişkiler ve insanlık bileşenlerinden yola çıkan, farklı kültürler arasında etkileşim sürecidir. Küreselleşme farklı kültürlerin birbirlerine olan sınırlarını kaldıran bir süreçtir.

Medya kuruluşları tarafından bir taraftan benzer kültür yaratılmakta, diğer taraftan da farklı kültürler vurgulanmaktadır. Roland Robertson, küresel kültürel akışların genellikle yerel kültürel faaliyetleri yeniden canlandırdığını öne sürmektedir. Bu nedenle yerel farklılıklar ve belli bir yere doğru yönelişleri, Batı'nın benzerliğe zorlayan tüketici güçleri tarafından tümüyle ortadan kaldırılmamakta, tersine benzersiz kültürel alanlar yaratmada hala önemli rol oynamaktadır. Günümüzde küresel kültürel akışlar, büyük ölçüde mesajlarını iletmek için güçlü iletişim teknolojilerine bel bağlayan küresel medya imparatorlukları tarafından oluşturulmakta ve yönlendirilmektedir. Son yirmi yılda, çok büyük uluslar ötesi şirketlerden oluşan bir grup şirket, küresel eğlence, haber, televizyon ve film piyasasına hâkim olmaya başlamıştır (Steger, 2006: 106-7). Ulus ötesi medya kuruluşları tarafından yayılan değerler, yalnızca popüler kültürün tartışılmaz egemenliğini güvence altına almakla kalmamakta, aynı zamanda toplumsal gerçekliğin depolitizasyonuna ve toplumsal bağların zayıflamasına da yol açmaktadır. Son iki on yılın en göz kamaştıran gelişmelerinden biri, TV 'deki haber yayınlarının ve eğitim programlarının içi boş eğlence şovlarına dönüşmesidir. Küreselleşmenin yarattığı kültürel değişimleri doğrudan ölçmenin ve değerlendirmenin bir yolu da dil kullanımında ortaya çıkan küresel değişikliklerin incelenmesidir. Küreselleşme sürecinin İngilizcenin tek dünya dili olması yönünde ilerlediğini görmekteyiz (Steger, 2006: 114).

Anlaşılan o ki medya kuruluşları tarafından bir taraftan benzer kültür yaratılmakta, diğer taraftan da farklı kültürler vurgulanmaktadır.

Küreselleşme ile kültürler bir çatı altında toplanmakta ya da tam anlamıyla Amerikanlaşma çatısı altında birleşmektedir. Yani aslında farklı kültürler birleşerek melez kültürler oluşmaktadır. Oluşan bu yeni farklı kültür yapıları beraberinde birtakım sorunları da getirmektedir; çünkü kültür, toplumu oluşturan fertleri bir

tarafından geçmişe bağlarken diğer taraftan da geleceğe taşımaktadır. Yani aslında geçmiş olduğu gibi günümüze aktarmamaktadır.

Canbolat, bu konunun önemini şu şekilde ifade etmiştir: Küreselleşmeye ulaşma sürecinde birçok ulus devlet kendine has fikir geliştirip belli bir bilinçlenme evresine ulaşmadan küresel kültürün etkisine maruz kalmaktadır. Bu ise sadece kültür sağlığı değil, ekonomik bağımlılığı da meydana getiren bir olgudur. Küreselleşme kavramı ile ekonomisi, ideoloji ve siyasal pratikleriyle giderek bütünleşen ve homojen bir dünya olmakta ve bilgi teknolojisinin getirdiği fırsatlarla artık küreselleşen bir kültürden söz etmek mümkün olmaktadır (Canbolat, 2002: 27-28).

Küreselleşme sürecinde farklı kültürlerin karşılaşması neticesinde melez kültürler ortaya çıkmaktadır. Tompkinson'a göre küreselleşmiş kültürün melezleşmiş kültür olduğu düşüncesi yaygındır. Bunun nedeni, küreselleşme sürecinin getirdiği kültürlerarası gittikçe yoğunlaşan trafiğin, kültürle yer arasındaki bağın çözülmesiyle beraber, yerinden çıkarılmış bu kültürel pratiklerin birbirine karışarak yeni, melez kültür biçimleri ürettiğine işaret etmesidir. Ulusal kimliklerin etnik özünün hala önem taşıdığını savunan Anthony Smith gibi bir kuramcı bile, birçok millî topluluğun çok etnikli bir karışım olmasından dolayı millî kültürlerin kısmi melezleşmesine dair işaretlerin var olduğunu kabul eder. Melezlik düşüncesinin en temel unsuru basitçe karışım'dır; yani bir araya gelme, birleşme, birbirine geçme. Küresel modernliğin ürettiği göç süreçleri sonucunda dünyanın farklı yerlerindeki kültürler birbirine karışmaktadır (Tompkinson, 1999: 193-195).

Kitle iletişim araçları ve reklamlar vasıtasıyla tüketicilerin zevkleri, yerel ve millî sınırların ötesinde birleşerek küresel bir kültür ve kimlik meydana getirir. Özyurt'a göre bir entegrasyon biçimi olarak da tanımlanan küreselleşme sürecinde kültürel alış veriş ve etkileşimlerle yerküre, küresel kültür olarak ifade edilen bir akışa sahne olmaktadır. Tüketim toplumunda tüketim, kendini ifade etmenin ve kimikleşmenin ana kaynağını oluşturduğu için küresel tüketim dünyanın birbirinden çok uzak şehirlerinde aynı yaşam tarzına sahip gençler meydana getirir. Küresel tüketim kültürü değer yüklü terimlerle "Amerikanlaşma", "Batının kültür emperyalizmi" ve "coca colanization" olarak adlandırılır. Tüketimin küreselleşmesinin ikinci açıklama biçimi ise, tüketim kültürünün Batı rasyonel üretiminin yaygınlaşması olarak algılanmaktadır. Ritzer'e göre toplum ve dolayısıyla da dünya McDonaldslaşma sürecinin etkisi altındadır (Özyurt, 2005: 91).

Kültürel küreselleşme üzerinde etkili olan bir unsur da tüketimin küreselleşmesidir. Tüketimin küreselleşmesi tüketim mallarının standartlaşmasını ve bir yerde elde edilebilen bir malın veya sembolün dünyanın her yerinde elde edilebileceğini ifade eder. Tüketim yalnızca maddi ürünlerin tüketimini değil aynı zamanda sembollerin tüketimini de kapsar. Bu anlamda kitle iletişim araçlarının küreselleşmesi hem tüketimin küreselleşmesinin bir boyutunu oluşturur hem de küresel tüketim ortamı hazırlar. Bugün tüketimin küreselleşmesinin örneklerinden biri Mc Donalds, Coca Cola, Sony, Benetton gibi markaların birer dünya markası haline gelmesidir. Bu markaların yayılması haklı olarak tüm dünyanın Amerikan ve Japon

kültürünün etkisi altında olduğunu düşündürmektedir. Tüketim Küreselleşmesi, bireysel kimliğin kültüre alternatif olarak meydana çıkmasına ve kapitalizmin bireylerin öz imajlarını, arzulama yapılarını dönüştürerek onların tüketici durumuna gelmesine neden olmaktadır (Özyurt, 2005: 89).

Kültürün etkileşmesiyle birlikte toplumlar birbirine karışarak, melez kültürler meydana gelmekte bunun akabinde birbirine benzeyen homojen kültürler oluşmakta, bu ise kısmen beraberinde ekonomik ve siyasi bağıllığı getirmektedir. Neticede, kültür küreselleşince, ülke ekonomik bir pazar haline gelerek ekonomik bağımlılık meydana gelir. Ekonomik bağımlılık ardından siyasî bağımlılığı getirir. Sonuçta devletler ekonomik ve siyasi anlamda küreselleşmeyi yöneten daha büyük güçler tarafından yönetilen devletler olma durumuna gelerek kısmi anlamda her devletin bağımsız olmak gibi en temel hakkı olan bağımsızlık unsurunu kaybederek zamanla asimile devletler pozisyonuna düşmesi kaçınılmaz olacaktır.

3. Küreselleşme Sürecinde Eğitim ve Eğitim Programları

Bilginin ve teknolojinin hızlı bir şekilde geliştiği çağımızda eğitim programlarının önemi giderek artmaya başlamıştır. Ancak bu şekilde değişen ve gelişen koşullara uyumun sağlanması, kişilerin kendilerini sürekli olarak yenileyebilmeleri, dolayısıyla bireysel ve toplumsal refaha ulaşılması mümkündür. Küreselleşme sürecinde meydana gelen sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmelerle orantılı olarak gelişme gösteren teknolojik gelişmeler, eğitimi öncelikli konu haline getirmiştir. Küreselleşmeyle birlikte eğitim de güncellenmeye daha donanımlı olma süreci içerisine girmiş yeni bilgileri üretmek ve bu bilgileri yeni kuşaklara aktarmak, hem de giderek daha da rekabetçi dünyaya uyum sağlayabilmek gibi birtakım görev ve sorumluluğu yüklenmiştir

Eğitim programı genel olarak bir eğitim kurumunun çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı, millî eğitimin ve kurumun amaçlarının gerçekleşmesine dönük tüm faaliyetlerdir (Varış, 1988) ve eğitim programları millî eğitim temel politikalarının uygulamaya dönüştürülmesine hizmet ederek, Türk Ulusunun, birlik ve bütünlük içinde kalkınmasına dayanan millî eğitim politikasının, ülkenin en uzak köşesine kadar yayılması ve gerçekleşmesinde köprü rolü oynamaktadır (Varış, 1998).

Bu bağlamda küreselleşmenin getirdiği rekabet ortamında dünyada yaşanan gelişmeleri doğru algılamak için eğitimi, donanımlı bireylere ihtiyaç vardır. Bu ihtiyacın karşılanması ise küresel rekabette ülkeleri birbirleriyle yarıştırmakta, bilgi toplumu olabilmek adına daha güçlü kılmakta ve onların bilgi toplumu olma yolunda arayışlara sevk etmektedir.

Dünya ekonomisinin, özellikle 1980 sonrası döneminde yaşanan oluşumlara neden olarak gösterilen küreselleşme kavramı, yıllardır akademik gerekse politik çevrelerde tartışmaların odak noktası haline gelmiştir. Söz konusu kavramın bu anlamda sağladığı popülariteye paralel olarak süreç içerisindeki yansımaları da bir hayli etki yaratmıştır. Küreselleşmenin söz konusu yansımaları ve sonucundaki

etkileri bilgi toplumu ve eğitim gibi iki temel kavramda ele alınmıştır. Buradan hareketle, küreselleşme sürecinin yeni bir toplumsal modeli olan bilgi toplumu ve küreselleşmenin çok boyutlu bir süreç olduğu gerçeğinden hareketle, mevcut süreçte eğitimin yaşanan bu olaylardan etkilenecek değişim içerisine girmesi kaçınılmaz olmuş ve bu doğrultuda yaşanan bu hızlı değişimlere ayak uydurabilmek bir yana küresel çapta eğitim bir rekabet haline dönüşmeye başlamıştır. Yaşanan bu hızlı süreçte eğitim ve eğitim programları güncellenerek bir sonraki kuşaklara aktarılmaya, daha bilinçli ve nesiller yetiştirilmeye çaba gösterilmiştir.

Bilgi toplumunun eğitim politikası, sanayi toplumunun eğitim politikasından farklı özellikler taşımaktadır. Bilgi toplumunda eğitim, gelenekselin tersine, bireysel araştırma ve geliştirmeye ve bu doğrultudaki her türlü öğrenmeye, araştırmalara, en önemlisi de sürecin rekabet ortamında yerini alarak hızla değişen ve güncellenen programları esas almaktadır. Bu bağlamda bilgi toplumu veya bilgi çağı dediğimiz bu yeni süreçte, küreselleşme eğitim programlarını tetikleyerek yeni programların oluşmasına sebebiyet vermiştir. Küreselleşmenin etkisiyle üniversitelerde artık bilgi çağına hızla ayak uydurabilecek gençlerin yetiştirilmesine önem verilmiştir. Bu bağlamda Avrupa topluluğuna üye ülkelerin üniversiteleri arasında gerçekleştirilen “Erasmus” projesi oluşmaya başlamıştır. Bu projeye göre, eğitim programlarının eşdeğerliliği ve eğitimin daha nitelikli olması amaç edinilmiştir. Bu amaç doğrultusunda ortaya çıkacak olan bir eğitim programı, öğrencilere; çağın gereksinim duyduğu bilgilere nasıl ulaşacağını ve elde ettikleri bilgileri değerlendirip bu bilgilerden yeni bilgileri üretmeleri amaçlanmıştır; çünkü ancak bu şekilde yetişen bireylerle bilgi toplumuna ulaşmak mümkündür ve buradan elde edilecek başarılarla eğitim konusunda ülkelerarası bir rekabette başarı sağlanacaktır.

Programların geliştirilmesi sürecinde toplumun incelenmesiyle, bugünün ve geleceğin vatandaşları tarafından ihtiyaç duyulan yeterliklerin çeşidi, toplumun idealleri, davranış normları, değerleri, tercihleri, inançları, fikirleri, problemleri, geçmişte, şimdiki ve gelecekteki eğilimleri, sosyo-kültürel yapısı, sosyal değişimleri, gelişmeleri, teknolojik gelişmeleri, eğitimle ilgili düşünceleri, beklentileri, ihtiyaçları vb. bilgiler elde edilir (Saylan, 1995).

Yaşadığımız çağ bir anlamda gelişim ve değişim çağıdır ve toplumlar sürekli değişme halindedirler. Toplumlara geniş bir alanda ve hızlı bir biçimde etkileyen bu değişimin önünde durmak neredeyse imkânsızdır. Bu yüzden, toplumların yapısında meydana gelen değişimler, yönelimler ve eğilimlerin bilinmesi, eğitimin ve eğitim programlarının amaç, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri ve değerlendirme durumlarında gerekli değişiklik ve düzenlemelerin yapılmasını gerekli kılmaktadır. Zira bilgi teknolojilerinin gerek günlük yaşamda kişisel amaçlı kullanılması, gerekse de eğitim kurumlarında öğrenme-öğretme amaçlı kullanılmasıyla birlikte küreselleşmenin toplumlar üzerinde gün geçtikçe daha fazla etkide bulunduğu söylenebilir.

Bilindiği gibi Eğitim sistemi, süreçleri ve programlarında önem arz eden bir diğer husus ise içinde bulunduğumuz bilgi çağı ve bu çağın toplumu olan bilgi

toplumunun özellikleridir. Bugün eğitim ve eğitim programları yeniden yapılanmakta, klasik eğitim anlayışları ve yöntemleri sorgulanarak dönüştürülmekte; araştırmaya ve grup çalışmasına dayalı eğitime geçilmektedir. Eğitim konusundaki son gelişmelerden faydalanmak için her türlü eğitim sistem, yöntem ve ilkelerine duyarlı esnek ve öğrenci merkezli programlar hayata geçirilmektedir. Teknolojinin son ürünleri eğitime uyarlanmaktadır. Bilgisayarlardan eğitimin her aşamasında faydalanılmaktadır. Teknolojik yeniliklere paralel olarak sanal eğitim ve uzaktan eğitim uygulamaları yapılmaktadır. İnternet ağı üzerinden gerçekleşen bu eğitim sistemiyle, bireyler dünyadaki son gelişme ve yenilikler hakkında bilgilenmektedirler (Şentürk, 2008).

Eğitimin küreselleşmesi sürecinde, 1990'lı yıllardan sonra artan biçimde, gerek küresel düzeyde dünyadaki pek çok ülke arasında gerekse de daha bölgesel düzeyde Avrupa ülkeleri arasında eğitim kurumları, eğitimciler ve öğrencilerin değişimine yönelik çeşitli programlar düzenlenmeye başlanmıştır. Türkiye'nin de 2000'li yıllardan sonra katılım gösterdiği bu programlar aracılığıyla farklı ülkelerdeki okul uygulamalarını görmek, farklı kültürleri tanımak, öğretmen, öğretim elemanı ve öğrencilerin ülkeler arasında dolaşımı sağlanarak birbirleriyle tanışmalarını sağlamak, sahip oldukları bilgi ve deneyimleri paylaşmalarını sağlamak, dil öğrenmek, eğitsel ve toplumsal sorunlara yönelik ortak projeler geliştirmek vb. amaçlanmaktadır. Bu program ve uygulamalar (Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci vb. gibi) eğitime yeni anlamlar ve değerler yüklemekte, hem bireyleri hem de eğitim sistem, yaklaşım ve süreçlerini değiştirmeye, yeniliklere uyum sağlamaya zorlamaktadır. Avrupa Kredi Transfer Sistemi gibi uluslararası akreditasyon uygulamaları, günümüzde öğrencilerin ve eğitim kurumlarının sadece yerel olarak tanınmasını yetersiz hale getirmekte, eğitim süreç ve çıktılarının uluslararası düzeyde de tanınırlığının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu gerekliliklerden hareketle, son yıllarda ülkemizdeki üniversiteler başta olmak üzere pek çok eğitim kurumu yürüttükleri eğitim programlarının amaçlarını, içeriğini, eğitim süreçlerini ve öğrenme çıktılarını uluslararası standartlar çerçevesinde belirlemeye ve uygulamaya başlamıştır.

Aslında burada sıralanan gelişmelere küresel gücün istekleri gözü ile de bakılabilir; çünkü üniversitelerin içinde bulundukları toplumdan kopmaları, toplumlarına hizmet etmemeleri ya da toplumsal gelişim için çaba harcamamaları düşünülemez. Yukarıda sıralanan gelişmeler hızlı ve yoğun bir değişimi ifade etmektedir. Eğitim kurumları özellikle de üniversiteler bu değişimlerden olumlu veya olumsuz bir şekilde etkilenmektedir.

4. Ekonomik, Siyasî ve Sosyo-Kültürel Proje Olarak Avrupa Birliği

4.1. Avrupa Birliği

Küreselleşme sürecinde, AB ile ABD arasındaki rekabette bilgi önemli araç haline gelmiş; buna bağlı olarak da AB'nin eğitime verdiği önem 1980'li yıllardan sonra artmıştır. Ancak eğitime, özellikle de yüksek öğretime yönelik düzenlemelerinin kurumsallaşması 1990'lı yılların sonlarını bulmuştur. AB'nin oluşturmaya çalıştığı

eğitim ve bunun gibi pek çok politikanın amacını anlamak için öncelikle bu birliğin kuruluşu üzerinde kısaca durmak gerekecektir.

Avrupa Birliği; Avrupa halklarının ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda birbirleriyle kaynaşmasını öngören, Avrupa devletlerinin ve vatandaşlarının bir araya gelerek oluşturduğu uluslararası bir yapıdır (http://www.ab.gov.tr/files/ardb/evt/3_ab_bakanligi_yayinlari/AB_Rehberleri/02_rehber.pdf).

Avrupa Birliği'nin somut ve resmi ilk adımı 09 Mayıs 1950 tarihine ve o zamanki Fransa Dış İşleri Bakanı Robert Schuman'a dayanmaktadır. Avrupa iki büyük savaşı atlatmış, üçüncü bir savaşı beklemekteyken; dünya, daha sonra Schuman Planı olarak anılacak bir teklif ile karşı karşıyaydı. Bu teklif Almanya ve Fransa'nın başını çektiği ve diğer Avrupa Birliği ülkelerinin de dahil olduğu, Avrupa'daki kömür ve çelik üretimlerinin birleştirilmesi fikrine dayanıyordu.

Avrupa Birliği'ne giden yolda 1951 Paris Antlaşması genelde başlangıç noktası olarak kabul edilmektedir. Almanya Federal Cumhuriyeti, Belçika, Fransa, İtalya, Lüksemburg ve Hollanda arasında imzalanan bu antlaşma ile kömür, demir cevheri ve hurda demir ortak pazarı açılmıştır. 1952 yılında bu ülkeler arasında Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (European Coal and Steel Community-ECSC) kurulmuştur. Ortak Pazar adıyla da bilinen Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET)'nu kuran antlaşma 1957 Roma Antlaşmasıdır. Aynı yıl yine bu ülkeler arasında imzalanan bir başka antlaşma ile de Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (EURATOM) kurulmuştur. Altı ülke tarafından imzalanan bu antlaşmalarla kurulan Avrupa Birliği'nin genişleme sürecinde, 1973 yılında Danimarka, İrlanda ve İngiltere; 1981'de Yunanistan; 1986 yılında Portekiz ve İspanya ve 1995 yılında da Avusturya, Finlandiya ve İsveç'in, birliğe katılmasıyla bu sayı 15 olmuştur. 1986 yılında tek pazarı hedefleyen Birlik, Avrupa Tek Senedi'ni imzalamıştır. 1987 yılında yürürlüğe giren Avrupa Tek Senedi ile Avrupa Topluluklarını kuran Antlaşmalar kapsamlı bir biçimde değişikliğe uğradı. 1991'de Maastrich'te müzakerelerine başlanan ve 1992 yılında imzalanan Avrupa Birliği Antlaşması 1993'te yürürlüğe girmiştir. Bu antlaşma ile üye ülkeler parasal birlik, Avrupa yurttaşlığı, diplomatik işbirliği, ortak savunma ve iç güvenlik konularında iddialı bir program ortaya koymuşlardır. Avrupa ortak para birimi olan Euro, 1 Ocak 2002 tarihinde resmen tedavüle girerek, 12 ülkede kullanılmaya başlandı. 2004 yılında, Avrupa Birliği'nin tarihindeki en büyük genişleme dalgası gerçekleşti ve 10 yeni ülke (Çek Cumhuriyeti, Estonya, GKRY, Letonya, Litvanya, Macaristan, Malta, Polonya, Slovakya ve Slovenya) Avrupa Birliği'ne katıldı. 2007 yılında Bulgaristan ve Romanya'nın katılımıyla AB'nin üye sayısı 27'ye, 2013 yılında Hırvatistan'ın katılımıyla da Avrupa Birliği üye devlet sayısı 28'e ulaşmıştır (<http://www.abgs.gov.tr/index.php?p=105&l=1>).

AB, pek çok amacı gerçekleştirmek için politikalar geliştirmektedir. Asıl amacı "Avrupalılık Boyutu" oluşturmak olan bu politikalar hemen hemen her alanda düzenlenmektedir. Bu politikalar genel olarak aşağıdaki alanlarda oluşturulmaktadır (Çetin, 2002: 99-111).

- Bilim, Araştırma ve Teknoloji Politikaları
- Çevre Politikaları
- Eğitim, Araştırma ve Kültür Politikaları
- Enerji Politikaları
- İnsan Hakları Politikaları
- Sağlık Politikaları
- İstihdam ve Sosyal Politikalar

Her biri oldukça kapsamlı olan bu politikaları çoğaltmak mümkündür. Bütün programlar için Avrupa Komisyonu'nda çalışma grupları kurulmuştur. Farklı alanlarda düzenlenmiş olsalar da dikkatle incelendiğinde asıl hedefin ortak olduğu görülmektedir: “Avrupalılık bilinci oluşturmak”. Ortak Avrupa pazarı oluşturmak için politikalar çerçevesinde standartlaşmaya gidilmektedir. Böylece Avrupa'da hem sermaye hem emek hem de projeler serbestçe dolaşabilecek ve her alanda hareketlilik sağlanabilecektir (Çetin, 2002: 99-111).

AB değişen ekonomik koşulları, sanayi devriminden bilgi toplumuna geçiş sürecini ABD'ye nazaran daha geç fark etmiştir. Ekonominin bilgi temelli olduğunu ve anahtar sektörün eğitim sektörü olduğunu geç kavrayan AB, ABD ve Japonya'nın gerisinde kalmıştır. Eğitimde, özellikle de yüksek öğretimde oluşan uluslararası pazardan pay almayı hedefleyen AB, 1980'li yıllardan sonra yayınladığı bildirgelerde eğitimin önemine değinmeye başlamıştır.

Avrupa Birliği'nin içinde yer alan kuruluşlar ise şunlardır: Avrupa Parlamentosu, Avrupa Konseyi, Avrupa Komisyonu, Adalet Divanı, Sayıştay, Ekonomik ve Sosyal Komite, Avrupa Yatırım Bankası, Avrupa Para Enstitüsü, Avrupa Merkez Bankası (<http://www.abgs.gov.tr>).

Türkiye, AB'ye 1998 yılında yaptığı başvuru ile aday ülke statüsü kazanmış olmasına karşın, Birlik ile ilişkilerinin tarihi 1959 yılına kadar uzanmaktadır. Türkiye AB'ye ilk başvurusunu 1959 yılında yapmış, ilişkiler 12 Eylül 1963 yılında imzalanan ve 1 Aralık 1964'te yürürlüğe giren Ankara Anlaşması ile bir temele oturmuştur. Bu anlaşma ile Gümrük Birliği'nin aşamalı olarak oluşturulması ve tarafların ekonomik politikalarını birbirlerine yaklaştırmaları hedeflenmiştir. Anlaşmaya işlerlik kazandıracak kararları almak üzere bir Ortaklık Konseyi kurulmuştur. Ayrıca, Ankara Anlaşmasına, 1970 yılında çeşitli düzenlemeleri hükme bağlayan “Katma Protokol” eklenmiştir. 1986 yılında AET-Türkiye Ortaklık Konseyi Toplantısı gerçekleştirilmiştir (Sağlamtunç 1989: 176). 1987'de AB'ye tam üyelik başvurusunda bulunan Türkiye'ye aynı yıl mali yardım başlatılmıştır. Türkiye 1996 yılında Gümrük Birliği'ne alınmıştır (DİE 1999: III).

1997 yılında Lüksemburg'da yapılan Avrupa Birliği Zirvesi'nde Türkiye'nin tam üyeliği ehliyeti bir kez daha onaylanmıştır. Halen aday ülke statüsünde olan Türkiye 2001 yılında “Ulusal Programını” oluşturmuş ve açıklamıştır

(<http://abgs.gov.tr>). Bu belgede, hemen her konuda Türkiye'nin AB'ye uyum için gerçekleştireceği değişiklikler kaynakları, süreleri ve yöntemleriyle açıklanmaktadır. Birlik yayımlanan bu belgeyi inceleme ve izlemeye almıştır.

Temelleri 1951 yılında atılan ve 1992 yılında Avrupa Birliği Antlaşması olarak da bilinen Maastricht Antlaşması'nın yürürlüğe girmesi sonucu var olan Avrupa Ekonomik Topluluğu'na yeni görev ve sorumluluk alanları yüklenmesiyle kurulmuş AB üye sayısı bugün; Avusturya, Almanya, Belçika, Birleşik Krallık, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Güney Kıbrıs, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İrlanda, İspanya, İsveç, İtalya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Polonya, Portekiz, Slovak Cumhuriyeti, Slovenya, Bulgaristan, Romanya, Yunanistan ve Hırvatistan olmak üzere 28'dir ve tarih sahnesinde bugüne kadar hiç gerçekleşmemiş bir yapıyı oluşturmuşlardır. Türkiye halen Avrupa Birliği'ne aday ülke statüsündedir.

Türkiye'nin üyelik süreci aşamalarını şu şekilde ifade edebiliriz:

1987'de Türkiye 14 Nisan'da tam üyelik başvurusunu sundu. 1993 AB ve Türkiye "Gümrük Birliği" müzakereleri başladı. 1996 Türkiye ve AB arasındaki "Gümrük Birliği" 1 Ocak'ta yürürlüğe girdi. 1999 Avrupa Konseyi, Komisyonun Türkiye hakkındaki ikinci Düzenli Raporundaki tavsiyelerine uyarak Aralık ayındaki Helsinki Zirvesinde, Türkiye'ye AB üyeliği için aday ülke statüsünü verdi. 2001 Avrupa Konseyi 8 Mart tarihinde, Türkiye'nin AB katılım süreci için bir yol haritası sağlayan "AB - Türkiye Katılım Ortaklığı"nı kabul etti. 19 Mart'ta Türk Hükümeti, Katılım Ortaklığını yansıtan, Müktesebatın Üstlenilmesi için Ulusal Programı (NPAA) kabul etti. 2001 Eylül ayındaki Kopenhag Zirvesinde, Avrupa Konseyi, şimdilerde "Katılım Öncesi Malî Yardım Aracı" olarak geçen mekanizma vasıtasıyla malî desteği kayda değer şekilde arttırmaya karar vermiştir. 2004 Avrupa Konseyi 17 Aralık'ta Türkiye ile üyelik görüşmelerini başlatmaya karar verdi. 2005 Türkiye'nin AB'ye katılım müzakereleri 3 Ekim'de başladı. 2005 Ekim ayında, müktesebatla uyumun analitik incelemesi olan "Tarama Süreci" 35 başlık altında başladı. 2005 Aralık'ta, Konsey Türkiye için yeni katılım ortaklığı belgesini kabul etti. 2007 Kasım'da, Avrupa Komisyonu Türkiye ile katılım müzakereleri hakkında Konsey'e ilerleme raporunu sundu. 2008 Avrupa Komisyonu Kasım ayında Türkiye'nin AB'ye katılımı ile ilgili yıllık ilerleme raporunu yayınladı (<http://www.abgs.gov.tr>).

4.2. Avrupa Birliği'nin Yapısı ve İşleyişi

Avrupa Birliği temel olarak; Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi kurumlarından oluşmaktadır. Bu kurumlar daha çok karar alma sürecini yürüten kurumlardır. Karar alma sürecinde ise karşımıza üç çeşit metod çıkar. Bunlardan ilki ortak karar alma usulü, diğerleri ise istişare usulü ve uygun bulma usulüdür. Konumuz itibarıyla detaylı olarak değineceğimiz eğitim konusunda kararlar ilk metotla alınır. Eğitim, mesleki eğitim ve kültür ile ilgili kararlar şu şekilde alınmaktadır (Tanyeri, 2006: 19).

“Bu usulde Parlamento ve Konsey yasama yetkisini paylaşırlar. Komisyon yasa teklifini iki kuruma da gönderir. Bu iki kurum da teklifi sırasıyla iki kez okur ve tartışır. Eğer üzerinde mutabakata varılamazsa teklif, Konsey ve Parlamento’dan eşit sayıda temsilciden oluşan “Uzlaştırma Komitesi’ne gider. Bu komitenin toplantılarına Komisyon temsilcileri de katılır ve tartışmalara katkıda bulunurlar. Komite teklif üzerinde anlaştığında, metin yasa olarak kabul edilmek üzere üçüncü bir okuma için Konsey’e ve Parlamento’ya gönderilir.” (Tanyeri, 2006: 19).

Kurumların işleyişi ve görevlerine kısaca değinmek gerekirse; Avrupa Birliği Komisyonu; Parlamento ve Konseye yasa teklifi götürerek, Avrupa Birliği’nin politikalarını yönlendiren yapıdır. Avrupa Birliği Konseyi ise yüksek karar organıdır ve yılda iki kez toplanmaktadır. Avrupa Birliği ile ilgili yapısal sorunları tartışmak, değişiklik veya yenilikleri karara bağlamak asli görevidir. Parlamento ise Konsey gibi yasama yetkisini paylaşan, aynı zamanda konsey ve komisyonu denetleme yetkisine sahip yapıdır.

Bu üç yapı dışında, Adalet Divanı, Bidayet Mahkemesi ve Sayıştay gibi üç önemli diğer yapıda kurumda işleyişe yardımcı olmaktadır. Yargı ve Mali konularını yürüten bu iki önemli yapının yanında, Konsey ve Komisyona danışmanlık yapan; Bölgeler Komitesi, Ekonomik ve Sosyal Komite, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu Danışma Komitesi Avrupa Birliği’nin devamlılığına yararlılık göstermektedir. Avrupa Parlamentosu yine üye ülkelerden seçilen milletvekillerinden oluşmakta ve ülkelerini değil daha çok bir siyasi görüşü temsil etmektedirler. Siyasi anlamda Yeşiller, Sosyalistler, Liberaller ve Hristiyan Demokratlar gibi gruplar Parlamentodaki sandalye dağılımını aralarında paylaşmaktadırlar.

Avrupa Birliği’nin Siyasî Vizyonu

Avrupa Birliği’nin Eğitim Politikasını incelemekten önce, Avrupa Birliği’nin siyasi vizyonunu biraz daha iyi anlayabilmek ve bugün genel olarak hangi konularda faaliyetler yürütüldüğünü burada sergilemek, Eğitim Politikası için yapılacak olan genel vizyon ile tutarlılık, paralellik ve istikrar gibi değerlendirmelerin çeşitliliği için yararlı olacaktır. Ekonomik kaygılar ve bunlara bağlı hedeflerle kurulan Avrupa Birliği’nin bugününe bakıldığında birçok alanda faaliyet yürüttüğü görülmektedir. İşte bu faaliyet alanlarının tümü Avrupa Birliği Vatandaşlığını ve Avrupalılık Bilincini oluşturma gibi bir temele oturtulmuştur. Bu alanlar şu şekilde sıralamak mümkündür (Tanyeri, 2006: 8):

Adalet, Özgürlük ve Güvenlik: Adalet ve İçişleri olarak da tanımlanabilen bu faaliyet alanında Avrupa Birliği Vatandaşlarının Avrupa Birliği sınırları içerisinde istedikleri herhangi bir yerde ikamet etme, çalışma ve seyahat etme haklarının olduğu, bu özgürlüğün en güvenli ve adil şekilde korunması gerektiği görüşü temeldir. Bu doğrultuda terörizm, ayrımcılık, düşmanlığı, organize suçlar, uyuşturucu ile mücadele ve vatandaşlık, serbest dolaşım gibi konularda etkin çalışmalar yapılmaktadır.

Araştırma ve Yenilik: Avrupa Birliği’nin Eğitim faaliyetleri ile paralel olarak hareket eden ve uygulama alanları itibariyle Avrupa’nın her ülkesinde farklı

kurumlarda bazı programlarla desteklenen faaliyet alanıdır. Avrupa Birliği'nin dünyadaki bilimsel bilgi pastasında üçte bir oranındaki bir üretim payına sahip oluşu, Avrupa Birliği'nin geleceği ve hedefleri için büyük önem taşıyan ve sürekli geliştirilmesi gereken bir gerçekliktir. 1998-2002 yılları arasında uygulanan 5. Çerçeve Programı, 2002-2006 yılları arasında uygulanan 6. Çerçeve Programı ve 2007-2013 yılları arasında gerçekleşecek olan 7. Çerçeve Programı bu faaliyet alanının temel aracıdır.

Balıkçılık: Avrupa Birliği için balıkçılık endüstrisinin, en önemli besin ve istihdam kaynağı oluşu, birliği ortak bir balıkçılık politikası hazırlamaya itmiştir. Bu politika ve faaliyet alanı; balık avlanmasında planlamaya, balıkçı filolarından pazara kadar geniş bir uygulama alanına, balıkçılara finansal destek sağlamaya, uluslararası işbirliği oluşturmaya kadar geniş bir yelpazede hayat bulmaktadır.

Bilgi Toplumu: 15 yıl önce her yerde olmayan mobil telefonların bugün hayatın her alanında oluşu, internetin sağladığı kesintisiz bilgi akışı, yayın ve telekomünikasyon ağları, yüksek kapasiteli dijital sistemler, bugün bilgi teknolojisinde bir devrim yaratmıştır ve işte bu devrim evde, okulda, işte bilgi toplumunu oluşturmaktadır. Avrupa Birliği, politikaları ve eylemleri; bu devrime başından beri kılavuzluk etmiş ve onu desteklemiştir. İşte bu faaliyet alanı ve politikalar 2010 yılı Avrupa'sı için konulan Bilgi Toplumu Hedefi'nin temeli ve garantisidir.

Bölgesel Politika: Avrupa Birliği'nin “zenginden al, fakire ver” felsefesini temel aldığı bu faaliyet alanında; Avrupa Birliği'nin dünyanın en zengin bölgelerinden birisi olmasına rağmen, bölgelerarası gelir dağılımı ve fırsat eşitsizliklerinin var olduğu ve bu eşitsizliklerin 2004 Mayıs ayı ile birlikte gelirleri Avrupa Birliği ortalamasının altında olan ve Avrupa Birliği'ne katılan on yeni ülke ile daha da derinleşeceği gerçeğinden yola çıkılarak, bölgesel politikalar yoluyla kaynakların zengin bölgelerden fakir bölgelere aktarılması planlanır. Ekonomik bütünleşme için ve finansal dayanışma için bu gerekli bir çalışmadır. Ulaşım, telekomünikasyon, eğitim ve daha birçok alanda bu politikanın başarılı izleri görülebilmektedir.

Bütçe: Avrupa Birliği'nin bütçesinden fon sağlayanlar; Berlin'in Charlottenburg bölgesindeki küçük bir fırından, Slovenya'nın Jozef Stefan Enstitüsü'ndeki dilbilim öğretmenleri, Krakow Teknoloji Üniversitesi'ndeki araştırma mühendisleri ve Lizbon'un Oriente Tren İstasyonu kadar çeşitli alanlarda kişiler ve kuruluşlar olabilmektedir. Avrupa Birliği bütçesinin büyük bir kısmının Avrupa'daki toplulukların faydası için kullanıldığı bir gerçektir. Temiz hava, temiz su, gıda güvenliği, kanser araştırmaları gibi birçok alanda Avrupa Birliği bütçesi kendisini göstermektedir.

Çevre: Bu faaliyet alanının temeli, günümüz ve gelecek nesillerin yaşam kalitesinin korunmasının gerekliliği bilinci ve bunun ekonomik büyüme ile paralel olarak uzun dönem sürdürülebilir halde olması ihtiyacından kaynaklıdır. Avrupa Birliği'nin çevre politikası, yenilik ve iş fırsatlarını teşvik eden yüksek çevre

standartlarına dayanmaktadır. Bu çalışmalar ekonomi, sosyal ve çevre politikalarının bütünleştiğinin en güzel örneğidir.

Dış İlişkiler: Avrupa Birliği'nin ekonomi, ticaret ve finansal rotası, onun dünya sahnesinde önemli bir rol almasını sağlamaktadır. Avrupa Birliği küresel anlamda pek çok ülke ve bölgeyi kapsayan ikili ve çok taraflı anlaşmalar ağına sahip, dünyanın en büyük ticaret hacmine sahip, dünyanın ikinci en güçlü para birimine sahip, beş kıtada yardım projelerine ayda beş yüz milyon Euro harcayan eşsiz bir yapıdır. Amerika başta olmak üzere, Japonya, Kanada, Rusya, Hindistan ve Çin gibi ülkelerle ilişkiler tüm hızıyla sürdürülmektedir. Avrupa Birliği'nin bu dış politikadaki aktif rolü ona aynı zamanda küresel bir sorumlulukta yüklemektedir.

Dış Ticaret: Avrupa Birliği dış ticaret anlamında dünyanın lideri konumundadır ve dünya ithalat ve ihracatında %20'lik bir paya sahiptir. Elli yıldan fazla süredir serbest ticaret üye ülkeler arasında etkin bir şekilde sürdürülmektedir. Ayrıca zengin ve fakir ülkeler arasındaki çıkarlar çerçevesinde serbest ticaret alanında lider bir rol üstlenilmiştir. Bu dengeleyici rol, bıçak sırtı konum, dünya piyasalarında ilk sıralarda bir yeri Avrupa Birliği'ne her zaman kazandırmıştır.

Eğitim, Öğretim ve Gençlik: Araştırmamızın konusu olan bu faaliyet alanı aslında özü itibarıyla en geniş kitlelere seslenen, en çok güncellenen ve Avrupa Birliği'nin geleceği için hayati önem taşıyan kısımdır. Avrupa Birliği vatandaşlarına başka ülkelerde yaşam, eğitim ve çalışma gibi imkânlar sunmaktadır. Farklı kültürleri tanıma, kültürlerarası diyalogu sağlama, kişisel gelişim gibi içeriğe sahip eylem alanları mevcuttur. Avrupa Birliği her yıl toplam iki yüz bin Avrupa Birliği vatandaşına bu şansı sunarken, 2010 yılı hedefleri bu sayının daha çok artması hedefini taşır.

Enerji: Avrupa Birliği enerji politikasında, petrol ya da enerji kesintilerinin arada sırada olsa bile bunların bir gün daimi olacağının bilincindedir. Ulaşımdan ısınmaya, soğutmadan fabrikalara, çiftliklerden ofislere birçok konuda enerjiye ihtiyaç olduğu aşikârdır. Bazı enerji kaynaklarının tükenmiş olması ve enerji tüketiminin kirliliğe yol açması gibi gerçeklerden yola çıkarak, Avrupa Birliği enerji politikasında, sürdürülebilir kalkınma için petrolün daha az ve akıllıca kullanılması, ona alternatifler geliştirilmesi gibi faaliyet alanlarında bu politikasını geliştirmektedir.

Ekonomik ve Parasal İlişkiler: Avrupa Birliği'nin kurulma amacı olan ekonomik birliktelik yolunda aldığı uzun mesafenin en parlak adımı şüphesiz ki ortak paraya geçilmesi olmuştur. İstikrarlı bir ekonomi, daha çok iş, rekabetçi bir ekonomi Avrupa Birliği'nin geneline hâkimdir. Avrupa Merkez Bankasının dünya ekonomisinde aldığı rol ise tartışmasız çok önemlidir.

Genişleme: Genişleme politikası Avrupa Birliği için başarı ve politikaların genelinin devamlılığı anlamına gelmektedir. En çok eleştirilen ve tartışılan politikası olsa da Avrupa Birliği'nin Malta ve Kıbrıs'ı da içine son genişleme dalgası, yüzyıllardır süregelen ayrılığı sonlandıran tarihi bir başarı olduğu su götürmez bir gerçektir. Yeniden bütünleşen Avrupa, dört yüz elli milyon vatandaşına ekonomik

yararlar sağlayan tek pazarı ile eskisinden daha güçlü, demokratik ve istikrarlı bir kıta halini almıştır. Bu genişleme zincirinin son halkaları şimdilik Bulgaristan ve Romanya daha sonra Hırvatistan ve Türkiye olarak gözükmetedir.

Gıda Güvenliği: Son yıllarda gerek Avrupa’da gerekse dünyanın diğer farklı bölgelerinde tüketicilerin gıda güvenliği üzerindeki güvenlerini sarsan gıda sektörü ile ilgili sağlık konulu krizler patlak vermiştir. Bu gelişmelere karşılık Avrupa Birliği gıda güvenliği ile ilgili “tarladan tabağa” başlıklı, insanların güvenini tekrar kazanmaya yönelik bir politikayı başarı ile uygulamıştır. Ayrıca hayvan yemleri konusunda da ciddi çalışma alanları belirlenmiş, kamu sağlığı gibi alanlarla politikanın çerçevesi genişletilmiştir.

Görsel ve İşitsel Politikalar: Televizyon günümüzde bizlerin temel bilgi ve eğlence kaynağı olmuştur. Bizler günde ortalama üç saatimizi, haberlere, sporlara, filmlere ve diğer programlara ayırmaktayız. Görsel ve işitsel sektör Avrupa Birliği içerisinde bir milyon iş olanağı sağlamaktadır. Büyük ticari çıkarların, kültürel çeşitliliğin, kamu hizmetlerinin ve sosyal sorumluluğun dâhil olduğu bu politika alanında her ulusal hükümet kendi politikasını belirleme özgürlüğüne sahip olmakla beraber, Avrupa Birliği ortak çıkarların olduğu yerde kurallar belirlemekte ve rehberlik etmektedir. Avrupa Birliği ayrıca sinema endüstrisinde Hollywood’a alternatif bir sinema anlayışı ve seyirci kitlesi oluşturmak için çeşitli fonları kullanmaktadır.

Gümrük: Gümrük Birliği Avrupa Birliği’nin en erken yapıtaşlarından biridir. Birlik içerisinde gümrük vergilerini kaldıran, ithal mallara karşı ise tek bir vergi sistemini öngören faaliyet sahasıdır. Üye ülkeler arasında gümrükteki kontrolleri kaldıran, bu kontrollerin sadece dış sınırlarda yapılmasını öngören bu politikanın içinde Türkiye de yer almaktadır. Bu politika ticaretin devamlılığını sağladığı gibi, çevrenin korunması, kültürel mirasa sahip çıkılması ve sahtekârlıkla mücadele gibi başka faaliyet alanlarına da katkı sağlamaktadır.

Güvenlik ve Dış Politika: Avrupa Birliği’nin dış politikada tek ağızdan konuşması, Avrupa’nın bütünleşme süreci kadar eskidir. Komünizmin çöküşü, Balkanlarda yaşanan bölgesel krizler Avrupa Birliği için tek bir ağızdan konuşma fırsatı sağlamıştır. Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası gibi faaliyetler, şartlar içerisinde doğan ihtiyaçları karşılamaya yönelik olarak hazırlanmıştır. Türkiye komşu ülkeleri ile ilişkilerin daha da geliştirilmesi yönünde attığı adımlarıyla Avrupa Birliği’nin bu politikasını destekler bir yol izlemektedir.

Genel Sağlık: Ülkeler hatta kıtalar arası olarak seyahatlerin attığı günümüzde, Avrupa Birliği sınırları içerisine girebilecek bulaşıcı hastalığı ya da bir salgını önlemek, Avrupa Birliği vatandaşlarının herhangi bir sağlık tehdidi ile karşı karşıya gelmesini önlemek amacıyla ya da sigara tiryakiliğiyle mücadele için, yetersiz beslenmenin önüne geçilmesi için, çevre kirliliği kaynaklı hastalıkların önlenmesi için çok ciddi ve kapsamlı bir politika sahası belirlenmiştir. Tek pazarda tıbbi ve kan ürünlerinin güvenliği paylaşılan ortak bir sorumluluktur ve bu ciddi sorumluluğun

kolayca yürütülmesi ve buna benzer birçok alanda Avrupa Birliği genel sağlık politikası etkin bir rol oynamaktadır.

İç Pazar: Ortak pazar, Gümrük Birliği gibi faaliyetlerden sonra günümüzde Avrupa'nın tek Pazar olarak adlandırılabilmesinin mümkün olduğu gözler önündedir. Sınırların kalkmasıyla birlikte insanlar, mallar, hizmetler ve para Avrupa içerisinde özgürce dolaşır hale gelmiştir. Avrupa vatandaşları artık, iş veya kişisel zevkleri için rahatça dolaşır yahut evinde otururken Avrupa Birliği içerisinde bulunan tüm ürünlerden dilediği gibi faydalanır hale gelmiştir. Avrupa için artık tek pazar en büyük başarı ve hatırlanacak en zorlu mücadelelerden biridir.

İnsan Hakları: İnsan Hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğü kavramları Avrupa Birliği için temel değerlerdir ve bu birliğin temelini oluştururlar. Kuruluş anlaşmasında da var olan bu özler, temel hakların kabulü ilkesine dayanır. İnsan Haklarına saygı yalnız Avrupa Birliği içindeki ülkelerin ve vatandaşların değil bu kurum ve kuruluşlarla ilişki içinde bulunacak herkes için temel hak ve görevdir. Irkçılıkla ve yabancı düşmanlığıyla mücadele, kültürlere saygı gibi birçok konuda etkin bir mücadele içerisinde olan Avrupa Birliği bu kavramı bir politikadan öte öz benlik haline getirmiş ve özümsemiş bir oluşumdur.

İnsani Yardım: İnsan Haklarını kendisine ilke edinmiş, insanlık için çalışan bu oluşumun her hafta televizyonlarda görünen ya da gazetelerde okunan felaket haberleri karşısında suskun kalması beklenemez bir tavidir. Avrupa Birliği yalnız kendi bünyesindeki değil, dünyanın neresinde olursa olsun yaşanan bir felaketi, din, dil, ırk ve politik görüşüne bakmaksızın yardımlarıyla gidermeye çalışmaktadır.

İstihdam ve Sosyal Politika: Fırsat Eşitliği, daha çok ve daha iyi iş Avrupa Birliği'nin istihdam alanındaki politikasının üç saç ayağıdır. Rekabet alanında dünyanın en önde gelen, en dinamik ve bilgi tabanlı ekonomisine sahip olma isteğini taşıyan Avrupa Birliği büyüme ve istihdam üzerine faaliyet alanları belirlemektedir. Sosyal anlamda eşit, sağlığın ve eğitimin temel olarak tüm vatandaşlara ücretsiz sunulabildiği, sosyal dışlanma ile mücadele edilen, modern emeklilik sistemi ile kusursuz bir Avrupa hedefinde ilerlenmektedir.

İşletmeler, Girişimciler, KOBİ'ler: Avrupa Birliği geçirdiği bu gösterişli ve görkemli döneminin, iş ve sanayi dünyasının başarısının, teknolojik gelişmelerin ve rekabetin sürdürülmediği bir ortamda devam edemeyeceğinin bilincinde olarak; işletmeler, girişimciler ve KOBİ'ler için politika alanı belirlemiştir. Avrupa Birliği'nde sürdürülebilir kalkınma için; işletmelerin cesaretlendirilmesi, yeniliklerin, girişimciliğin ve rekabetçiliğin desteklenmesi şarttır.

Kalkınma: Diğer politika alanlarında olduğu gibi Avrupa Birliği sürekli kalkınma için üye ülkelerinden gelen sermayenin yaklaşık yarısını fakir ülkelere yardım için kullanmaktadır. Bu yardımlar temiz su ya da yol yapımı gibi desteklerden ziyade ticaretin teşviki için yardım şeklini de taşımaktadır. Böylelikle zengin ve fakir ülkeler arasında işbirliği ve parasal hareketlilikte sağlanmış olmaktadır. Ayrıca yine hazırlanan çeşitli programlar ve fonlarla KOBİ'ler ciddi olarak desteklenmektedir.

Kültür: Dil, edebiyat, sahne sanatları, görsel sanatlar, plastik sanatlar, mimari, el sanatları, sinema, radyo yayıncılığı, Avrupa'nın kültürel çeşitliliğindeki ifade dallardır. Farklı ülke veya bölgelerden hepsi ortak kültürel mirasın parçalarını oluştururlar. Bu çeşitliliğin korunması ve desteklenmesi Avrupa Birliği'nin kültür konusunda sürdürdüğü en temel politikadır. Bu çeşitliliği zenginleştirmek ve yaygınlaştırmak için birçok faaliyet alanı belirleyen, bütçeler oluşturup, fon dağıtan, sanatı dünyada destekleyen kapsamlı bir çalışma yürütülmektedir.

Rekabet: Avrupa Birliği için vatandaşların refah düzeyinin artırılması rekabet politikasından geçmektedir. Bunun sebebi etkili rekabetin açık piyasa ekonomisi için önemi ve sonucunda oluşan düşük fiyatlar, artan kalite, seçeneklerin zenginliğidir. Liberalleşme çalışmaları, rekabeti destekleyen projeler, tekolci politikaların engellenmesi, piyasa içerisinde firmalar arası dengeleri sarsacak birleşmelerin engellenmesi ile faaliyet alanı, hayatın her alanı için aktif şekilde kullanılmaktadır.

Tarım: Avrupa Birliği için gıda sağlığı, çevre, enerji, iç pazar gibi politikalar ile paralel işleyen çok önemli bir sahadır. Bilgi toplumu olma yolunda ilerleyen, teknolojiyi kullanan birlik için tarım politikası, çiftçilerin yaşam standartlarını geliştirmek temeline dayanır. Yukarıda sayılan alanlar; gıda güvenliği, kırsal çevrenin korunması, para için değer artışı gibi alt faaliyet alanlarını ortaya çıkarmıştır.

Tüketiciler: Yirmi beş ülkenin vatandaşları, Avrupa Birliği vatandaşlığı altında her biri ayrı birer tüketicidirler ve birlik onların sağlığını korumak, güvenliğini sağlamak, ekonomik durumlarını iyi tutmak için özveri ile çalışmaktadır. Bu çalışma politikası, tüketicilerin çıkarlarını koruyan, eğitilmelerini ve bilgilenmelerini sağlayan, tüketici dernekleri ile iletişimlerini konusunda cesaretlendirilmelerini amaçlayan bir sahadır. Kalite, fiyat, ürün içeriği, tüketici hakları, rekabet ve daha birçok konu bu politikanın çalışma sahası içine girer.

Ulaşım: Sınırların kalktığı, birlik içinde vatandaşlar için sınır sorunun olmadığı, ulaşım maliyelerinin düştüğü, yalnız birlik içerisinde değil, aday ülkelere, EFTA ülkelerine, 3. Dünya ülkelerine hareketliliğin desteklendiği bir sahadır ulaşım ve en ciddi politika alanlarından biridir. Yalnız vatandaşlar için değil, malların transferini de kolaylaştırmayı, ucuzlatmayı ve güvenli halde gerçekleştirmeyi hedeflemiş birlik için raylı sistemler ve deniz ulaşımı vazgeçilemez aktörlerdir. Ortak pazarın sürekliliği ve başarısı ulaşım denetlenmesine, şartların iyileştirilmesine bağlıdır. Tüketicilerin mutluluğu, rekabetin başarıyla devamlılığı yine bu politikanın faaliyet alanı içerisinde.

Vergilendirme: Ortak pazarın hedeflendiği, sınırların kalktığı ve rekabetin desteklendiği, KOBİ'lerin ve bilimsel-teknolojik araştırmaların desteklendiği bir politikalar ağında vergi politikası şüphesiz ki çok çeşitli olacaktır. Katma değer vergisi ve gider vergisi birliğin odaklandığı vergi faaliyet alanlarıdır. Vergi kaçakçılığı ile ciddi şekilde mücadele söz konusudur. Bilimsel, kültürel, sosyal ve teknolojik projeler için hazırlanan fonlardan doğan çeşitli alış-verişlerde vergi muafiyeti söz konusu olabilmektedir.

Yolsuzluk: Sigara kaçakçılığı, sahte Euro basımı başta olmak üzere birlik içerisindeki tüm politika alanlarında, yaşamın her sahasında yolsuzlukla mücadele edilmektedir. Avrupa Yolsuzlukla Mücadele Ofisi (OLAF) kurulmuştur. OLAF yolsuzlukla mücadele için teknolojinin tüm imkânlarını kullanmaktadır. Vergi kaçakçılığıyla mücadele tüm Avrupa'nın, tüm vatandaşların refahı ve ekonomik yararı için çok önemli bir faaliyet alanıdır. Avrupa Birliği'nin kısaca değindiğimiz, genel olarak bu otuz iki başlıktan oluşan politikaları; birbiri ile tutarlı, birbirini destekleyen ve tamamlayan, Avrupa Birliği'nin sürekliliği, Avrupa Birliği vatandaşlarının refahı için vazgeçilmez hayatı konulardır. Bu politikalar birliğin kuruluş felsefesinden, birliğin devamlılığı için gerekli olan kurallara kadar ve günümüzde dünyanın her alanında özellikle de bilgi alanında lideri konumunda olabilmesi için son derece gerekli temel taşlardır. Hiç şüphesiz her Avrupa Birliği vatandaşı, refah, huzur ve barış için bu politikalara sahip çıkmalı, devamlılığını sağlamalıdır (Tanyeri, 2006: 19).

5. Avrupa Birliği ve Eğitim Programları

AB'nin eğitimin hemen hemen her alanını kapsayan oldukça detaylı eğitim programları vardır. Bunlardan başlıcaları; Sokrates, Leonardo Da Vinci, Youth ve Tempus'tur. Bu programlardan Sokrates en kapsamlı olanıdır. Sokrates'in oldukça fazla sayıda alt programı bulunmaktadır. Çalışma alanını oluşturan üniversiteler açısından bakıldığında ise, Avrupa Yüksek Öğretim Alanı'nın oluşturulmasında, Sokrates Programı'nın içinde yer alan Erasmus Projesi ön plana çıkmaktadır. Bu programlar yapılan ikili anlaşmalar dâhilinde her ülkede kurulan Ulusal Ajanslar aracılığıyla yürütülmektedir.

Erasmus Programı incelenmeden önce AB'nin, Eğitim Programları hakkında genel bilgi verilecektir.

5.1. Comenius Programı

Okul eğitimi ile yakından ilgili olan Comenius Programı, Lizbon hedeflerine ulaşabilmek için öğrenciler ve eğitim personeli arasında Avrupa kültür ve dil çeşitliliği ile değerleri hakkında bilgi ve anlayış oluşturmaya, işbirliğini güçlendirmeyi, aktif bir Avrupa vatandaşı olma yolunda öğrencilerin kişisel gelişimleri için gerekli olan temel becerileri ve yeterlilikleri edinmelerini amaçlamaktadır.

Hayatboyu Öğrenme Programı'na AB üyesi 28 ülke ile İzlanda, Norveç, Lihtenştayn, İsviçre ve Türkiye de katılabilmektedir. Makedonya da bazı alt programlarda yer almaya başlamıştır.

Comenius Programının Hedefleri:

Okullar ve öğretmen yetiştiren kurumlar arasında uluslararası işbirliği ve değişimi teşvik eder,

Pedagojik metotlar ve materyaller geliştirmeyi teşvik eder,

Okulların idaresine yönelik güzel çalışmaların ve yeniliklerin uluslararası boyutta yaygınlaştırılmasını destekler,

Eğitimde dışlanma ve okulda başarısızlıkla mücadelede, özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin entegrasyonu ve eğitimin bütün sektörlerinde fırsat eşitliğini teşvik eden yöntemler geliştirir ve bunları yaygınlaştırır,

Okul eğitiminde ve okul eğitiminde görev yapan personelin eğitiminde Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin (BIT) kullanımını teşvik eder.

Ayrıca Comenius Programı; yabancı dil olarak Avrupa dillerinin öğretiminde kaliteyi artırmak, dil öğretmenlerinin pedagojik yeteneklerini geliştirmek, az kullanılan ve öğretilen dillerin öğretmenlerinin dil yeteneklerini geliştirmek, öğretilen yabancı dil çeşitliliğini artırmak, bütün öğretmen ve öğrencilerin konuşabildikleri yabancı dil sayısını artırmak ve konuşma düzeylerini yükseltmek, yönünde yapılan etkinlikler yardımıyla Avrupa’da okul eğitiminde dil öğreniminin gelişmesine katkıda bulunur. Bunların yanı sıra Comenius Programı:

Değişik kültürlerle yönelik farkındalığın geliştirilmesini teşvik etmek,

Okul eğitimi sektöründe kültürlerarası eğitim girişimlerini geliştirmek,

Kültürlerarası eğitim alanında öğretmenlerin yeteneklerini geliştirmek,

İrkçılık ve yabancı korkusu/düşmanlığıyla mücadeleyi desteklemek için tasarlanmış uluslararası etkinlikler yardımıyla Avrupa’daki okul eğitiminde kültürlerarası farklılıkların bilincine varılmasını teşvik eder (www.ua.gov.tr).

5.2. Leonardo Da Vinci

Leonardo da Vinci AB’ye üye ve aday ülkelerin mesleki eğitime yönelik politikalarını desteklemek ve geliştirmek için yürütülen bir programdır. Bu program; ülkeler arası işbirliğinin kullanılarak mesleki eğitim sistemleri ile uygulamalarında kalitenin geliştirilmesini, yeniliklerin teşvik edilmesini ve Avrupa boyutunun yükseltilmesini amaç edinmiştir.

Üye devletlerin mesleki eğitimin kapsamı ve organizasyonu konusundaki sorumluluğuna, kültürel çeşitliliğe ve dil çeşitliliği dikkate alınarak gerçekleştirdikleri eyleme destek olmaya çalışılmaktadır. Bunun için mesleki eğitim alanındaki ülkeler arası işbirliği projelerine hibe desteği verilmektedir.

Programın üç genel hedefi vardır;

A. Kişilerin, özellikle gençlerin, temel mesleki eğitim içinde tüm düzeylerde beceri ve yeterliliklerinin artırılması; Bu hedef, istihdamın artırılması ve mesleki entegrasyonun yeniden kolaylaştırılması amacıyla diğerleriyle birlikte iş-bağılantılı mesleki eğitim ve çıraklık yoluyla gerçekleştirilebilir.

B. Özellikle teknolojik ve örgütsel değişimi güçlendirmek üzere uyum sağlayabilmeyi artırıp geliştirmeye yönelik sürekli-mesleki eğitimde ve hayat-boyu

beceri ve yeterlilikler kazanmada kalitenin yükseltilmesi, bunlara erişimin iyileştirilmesi.

C. Rekabet edebilmeyi ve girişimciliği, yeni istihdam fırsatları açısından da, geliştirmek üzere mesleki eğitimin yenileşme sürecine katılımını destekleyip artırmak. Bu çerçevede, üniversiteler dâhil mesleki eğitim kurumları ile işletmeler (özellikle KOBİ'ler) arasında işbirliğinin artırılmasına özel önem verilecektir.

İlk iki hedef kapsamında yenilikçi danışma ve rehberlik yaklaşımları özel önem taşır. Söz konusu bu üç hedef uygulanırken; İşgücü piyasasında engelliler dâhil en fazla dezavantajlı konumda bulunanların eğitim almasını kolaylaştıracak uygulamaların geliştirilmesi, Eğitimde ayrımcılıkla mücadele etmek üzere kadın ve erkeklere eşit fırsatlar konularındaki tekliflere özel önem verilecektir.

Leonardo da Vinci Programı ile sağlanacak imkânlar şunlardır:

Programa katılan ülkelerde mesleki eğitim sistemlerinin ve uygulamalarının kalitesinin artırılması, yenilikler geliştirmek ve ulusal mesleki eğitim politikalarına katma değer sağlanması,

Her düzeydeki mesleki eğitimde Avrupa boyutunun teşvik edilmesi, ülkeler arası çalışma şartlarına uyumun geliştirilmesi,

Sürekli mesleki eğitimin teşvik edilmesi ve ülkeler arası çalışma şartlarına uyumun geliştirilmesi,

Sürekli mesleki eğitim ve ömür boyu öğrenme isteğinin güçlendirilmesi, yarının mesleklerine hazırlanma ve teknolojik değişimlere uyumun teşvik edilmesi,

Modern teknolojiler alanında eğitim ve müteakip eğitimde; yüksek okullar, mesleki eğitim tesisleri ve işletmelerin daha fazla karşılıklı etkileşiminin sağlanması,

Mesleki eğitim alanında dil yeterliliklerinin geliştirilmesi ve ortak terminolojinin oluşturulması,

Özellikle gençler için temel mesleki eğitimin desteklenmesi ve teşvik edilmesi,

Mali, sosyal veya fiziksel nedenlerle eğitimden yararlanamamış kişiler için temel mesleki eğitimi veya ileri düzeydeki eğitimlere erişimin kolaylaştırılması,

Mesleki eğitimde bayanların fırsat eşitliğinin teşvik edilmesinin sağlanması,

Mesleki danışmanlık sistemlerinin kurulmasının teşvik edilmesi, bağımsız sürekli eğitim ve açık öğrenim yöntemlerinin gelişmesine katkı sağlanması şeklinde sıralayabiliriz (www.ua.gov.tr).

5.3. Grundtvig Programı

Grundtvig Programı, bilginin sürekli yenilenmesi neticesinde oluşan gereksinimleri karşılamak ve yetişkin kişilere yaşamları boyunca, bilgi ve niteliklerini geliştirmek için imkânlar sunarak istihdam olanaklarını artırmak ve toplumda meydana gelen değişikliklere uyum sağlamalarını amaçlar.

Grundtvig, mesleki eğitim dışında her çeşit yetişkin ve yaygın eğitim üzerine odaklanır. Yaygın eğitim içindeki öğrenci, öğretmen, eğitimci ve diğer personelle yetişkin eğitim alanındaki eğitim kurumları ve bu tür eğitim fırsatları sunan kuruluşları hedefler. Yaygın eğitim kurumları başta olmak üzere sivil toplum kuruluşları, araştırma merkezleri, danışmanlık ve bilgi/iletişim kuruluşları ile özel kuruluşlar, yüksek öğrenim kurumları vs. ülkeler arası ortaklıklar, Avrupa projeleri ve ağlar kurarak birlikte çalışabilirler. Bu tür kurum ve kuruluşlarda yetişkin eğitimi faaliyeti yapanlar aynı zamanda uluslararası hareketlilik faaliyetlerinde de bulunabilirler.

Grundtvig Programının Temel Dayanağı

Avrupa Birliği'nin ekonomik büyüme, rekabet ve toplumsal katılım (Lizbon Stratejisi) gibi temel hedefleri, amacı, bir tarafta eğitimlerini yarıda bırakan yetişkinler ya da hiç eğitim imkânı bulamamış göçmenlerle diğer tarafta yaşanan Avrupa nüfusunun eğitim problemine çözüm arayan Grundtvig Programı'nın çerçevesini oluşturur. Yetişkin eğitimi, bu gruplara mensup bireylerin bilgi ve yeterliliklerini geliştirmelerine olanak sağlar.

Yetişkin eğitimi, hayat boyu eğitimin önemli bir parçasıdır. Ancak, yetişkinlerin bu tür eğitime katılımları sınırlı olduğu kadar dengesizdir. Eğitim seviyesi düşük olan kişilerin eğitime tekrar katılmaları daha düşük bir olasılıktır. AB üyesi ülkelerin çalışan yetişkin nüfusun %12,5'nin 2010 yılına kadar hayat boyu eğitime katılması beklenirken bu oran 2005 yılında %10,8 olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca bu oran ülkeden ülkeye %1,3'den %35'e kadar büyük farklılıklar göstermiştir.

Bu konuyu, nüfus değişimleri, dünyanın başka yerlerindeki hızlı gelişmeler, fakirlik gibi Avrupa'nın karşı karşıya bulunduğu sorunlar kadar iyi tanımlamak amacıyla Avrupa Komisyonu 2006 yılında "Yetişkin Eğitimi: Öğrenmek için Hiçbir Zaman Geç Değildir (Adult Education: It is Never too Late to Learn)" başlıklı bir Tebliğ yayınlamıştır. Burada Komisyon, yetişkinlerin istihdamı, iş piyasasında serbest dolaşımları, temel nitelikler kazanmaları ve sosyal çevreye uyumları gibi konuları desteklemek için yetişkin eğitiminin önemini vurgulamaktadır.

Yetişkin eğitimine adil bir şekilde erişim ve katılımı artırmak hayati bir öneme sahiptir. Öğrencilere özel bir ilgi göstererek, personelin ve eğitim sağlayıcıların profesyonel gelişimlerini destekleyici bir kültürün oluşması gerekmektedir. Yaygın ve gayri resmi eğitimin tanınması ve onaylanması için çeşitli sistemlerin uygulanması yetişkinlerin motive edilmesi açısından gereklidir. Sonuçta, gelecekte alınacak kararlara temel teşkil etmesi açısından yetişkin eğitimi ile ilgili verilerin kalitesinin artırılması için bu tür programlar desteklenmektedir (www.ua.gov.tr).

Grundtvig Programı'nın Özel ve İşlevsel Amaçları:

Grundtvig Programı'nın özel amaçları: Avrupa'nın yaşanan nüfusunun eğitim problemine çözüm bulmak, Yetişkinlere bilgi ve niteliklerini artırmaları için imkânlar sağlanmasına yardımcı olmaktır.

Grundtvig Programı'nın işlevsel amaçları:

Tüm Avrupa'da yetişkin eğitiminde yer alan kişilerin hareketlilik kalitesi ve erişebilirliğinin iyileştirilmesi ve sayısının artırılması, böylece 2013 yılına kadar en az 7000 kişinin hareketliliğini desteklemek; Tüm Avrupa'da yetişkin eğitiminde yer alan kuruluşlar arasında işbirliğinin kalitesini ve sayısını artırmak; Yetişkin eğitime katılmaları için kendilerine alternatif fırsatlar vermek amacıyla, başta yaşlılar ve temel nitelikleri kazanamadan eğitimlerini yarıda bırakanlar olmak üzere kırılgan sosyal gruplardan ve marjinal sosyal çevrelerden gelen kişilere yardımcı olmak; Yetişkin eğitiminde yenilikçi uygulamaların geliştirilmesini ve bunların ülkelerarası transferini destekleme; Hayatboyu öğrenme için yenilikçi BİT (Bilgi ve İletişim Teknolojileri) tabanlı içeriğin, hizmetlerin, pedagojilerin ve uygulamaların geliştirilmesini desteklemek ve Pedagojik yaklaşımları ve yetişkin eğitimi kuruluşlarının yönetimini geliştirmek.

5.4. Erasmus Programı

Desiderius Erasmus 1465 - 1536 yılları arasında yaşamış Hollandalı bir felsefe adamıdır. Rönesans'la birlikte ortaya çıkan hümanizm akımının öncülerinden ve en büyük temsilcilerinden biri olan Erasmus, Avrupa'nın ortak bir sanat ve bilim çatısı altında birleşmesine yaptığı katkılardan dolayı ve çağının eğitim felsefesine olan etkisi ile programa uygun bir isim olarak düşünülmüştür.

Erasmus Programı: Yükseköğretim kurumlarının birbirleri ile işbirliği yapmalarını teşvik etmeye yönelik bir Avrupa Birliği programıdır. Yükseköğretim kurumlarının birbirleri ile ortak projeler üretip hayata geçirmeleri; kısa süreli öğrenci ve personel değişimi yapabilmeleri için karşılıksız mali destek sağlamaktadır. Bunun yanı sıra yükseköğretim sistemini iş dünyasının gereksinimlerine uygun olarak geliştirmek ve üniversite mezunlarının iş dünyasında istihdam edilebilirliğini arttırmak amacıyla yükseköğretim kurumları ile çalışma çevreleri arasındaki ilişkilerin ve işbirliğinin artırılmasını da teşvik etmektedir (www.ua.gov.tr).

Erasmus programı, yükseköğretim kurumlarının birbirleri ile işbirliği yapmalarını teşvik etmeye yönelik bir Avrupa Birliği programıdır. Yükseköğretim kurumlarının birbirleri ile ortak projeler üretip hayata geçirmeleri; kısa süreli öğrenci ve personel değişimi yapabilmeleri için karşılıksız mali destek sağlamaktadır. Bunun yanı sıra yükseköğretim sistemini iş dünyasının gereksinimlerine uygun olarak geliştirmek ve üniversite mezunlarının iş dünyasında istihdam edilebilirliğini arttırmak amacıyla yükseköğretim kurumları ile çalışma çevreleri arasındaki ilişkilerin ve işbirliğinin artırılmasını da teşvik etmektedir.

Bu programın amacı, Avrupa'da yüksek öğretimin kalitesini artırmak ve Avrupa boyutunu güçlendirmektir. Erasmus programı, üniversiteler arasında ülkelerarası işbirliğini teşvik ederek; öğrencilerin ve eğitimcilerin Avrupa'da karşılıklı değişimini sağlayarak; programa katılan ülkelerdeki çalışmaların ve alınan derecelerin akademik olarak tanınması ve şeffaflığın gelişmesine katkıda bulunarak bu amacı

gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Daha kaliteli yükseköğretim sunan Avrupa'da mezunlar daha donanımlı, iş dünyasının beklentilerine daha fazla cevap veren bireyler olacaklardır.

Program, sunduğu hareketlilik olanağı ile Avrupa halklarının birbirlerini algılamasındaki önyargıların yükseköğretim çevrelerinde kırılmasına hizmet etmektedir. Erasmus programı ile 1987'den günümüze kadar 1,5 milyondan fazla yükseköğretim öğrencisi, başka bir Avrupa ülkesinde öğrenim hayatının bir dönemini geçirmiş; o ülkenin insanlarını ve kültürünü de tanıma imkânı elde etmiştir. Program 2012 yılı itibariyle 3 milyon öğrencinin Erasmus öğrencisi olmasını hedeflemektedir.

Erasmus programı, Hayatboyu Öğrenme Programına dâhil ülkeler olan Avrupa Birliği üyesi 28 ülke, Avrupa Birliği'ne üye olmayıp Avrupa Ekonomik Alanı üyesi İzlanda, Lihtenştayn, Norveç ve Avrupa Birliği'ne aday ülkeler arasında yer alan Türkiye ve İsviçre yüksek öğretim kurumlarının istifadesine açıktır. Erasmus programı çerçevesinde gerçekleştirilecek bütün faaliyetlerde, taraflardan en az birinin Avrupa Birliği üyesi ülke kurumu olması şartı aranmaktadır.

Ülkelerin ilgili resmi kurumlarınca yükseköğretim kurumu olarak kabul edilen üniversite, enstitü, akademi ve benzeri kurumlar, Avrupa Komisyonu Eğitim ve Kültür Genel Müdürlüğü'nün ilgili birimi olan Komisyon Yürütme Ajansı'na (The Education, Audiovisual and Culture Executive Agency - EACEA) başvurarak Erasmus Üniversite Beyannamesi - EÜB (Erasmus University Charter - EUC) almaya hak kazandıkları takdirde, bu kurumların öğrenci ve personeli Erasmus programından faydalanabilir. Öğrenci staj hareketliliği gerçekleştirmek isteyen kurumların Genişletilmiş EÜB (Extended EUC) alması gerekmektedir (www.ua.gov.tr).

Erasmus Programı ve Bologna Süreci

20. yüzyılın sonlarında Avrupa, 21. yüzyılın bilgi çağı olacağı tespitinden hareketle Bilgi Avrupa'sını oluşturmak amacıyla eğitim alanında uygulanacak bir dizi kararlar aldı. Gücünü, bilgiden ve bilimden alacak olan Bilgi Avrupa'sında, Avrupa coğrafyasındaki ülkeleri hem birbirleri ile uyumlu - birbirlerini tamamlayıcı, hem de rakiplerinden üstün kılacak bir yükseköğretim sistemi oluşturulması hedeflendi.

9 Haziran 1999'da Bologna Bildirisi'nin 29 ülke tarafından imzalanması ile Bologna Süreci resmi olarak başlamış ve süreci takip etmek üzere bir Bologna İzleme Grubu (Bologna Follow-up Group - BFUG) oluşturularak iki yılda bir eğitim bakanlarının toplanması kararlaştırılmıştır. 1999'dan beri bu sürece dahil ülkelerin eğitim bakanları her iki yılda bir toplanmakta ve Avrupa yükseköğretiminin geleceği planlanmaktadır. Türkiye bu sürece 2001 yılında Prag toplantısında dahil olmuştur.

1999 Bologna Bildirisi ile deklare edilen yükseköğretimde ulaşılması istenilen 6 hedefe 2001 yılı Prag Bildirisi ile 3 hedef alanı daha eklenmiştir ve sürecin temel öncelikleri şöyle sıralanmaktadır:

Derecelerin kolay anlaşılabilirliği ve karşılaştırılabilirliği bir sistem oluşturulması,

Lisans ve Lisansüstü olarak kademelendirilmiş bir sistem oluşturulması,

AKTS' de olduğu gibi kredili bir sistem kurulması,

Öğrenci, öğretim elemanları, araştırmacı ve idari personelin serbest dolaşımını kısıtlayan unsurları ortadan kaldırarak hareketliliğin arttırılması,

Kalite güvencesi (Quality Assurance) alanında Avrupa'da işbirliğinin artırılması,

Yükseköğretimde bulunması gereken Avrupalılık bilincinin artırılması,

Yaşamboyu öğrenim oluşturulması,

Avrupa Yükseköğretim Alanının oluşturulması olarak sıralayabiliriz (<http://www.ua.gov.tr>)

Bologna Sürecinde yer alan başlıca ülkeler şunlardır:

2005 yılı itibariyle 45 ülke bu süreçte yer alarak bu ortak eğitim hedefini desteklemektedir. Bu ülkeler sürece katılım yıllarıyla birlikte şöyledir;

1999: Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, Macaristan, İzlanda, İrlanda, İtalya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Malta, Hollanda, Norveç, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovak Cumhuriyeti, Slovenya, İspanya, İsveç, İsviçre, İngiltere;

2001: Hırvatistan, Güney Kıbrıs, Lihtenştayn, Türkiye;

2003: Arnavutluk, Andora, Bosna Hersek, Vatikan, Rusya, Sırbistan ve Karadağ, Makedonya;

2005: Ermenistan, Azerbaycan, Gürcistan, Moldova ve Ukrayna.

Bologna İzleme Grubu üyesi 45 ülkenin yanı sıra bazı uluslararası kurumlar da sürece katılmaktadır. Bunlar;

Avrupa Komisyonu

Avrupa Konseyi - danışman üye

Avrupa Üniversiteler Birliği - danışman üye

EURASHE - danışman üye

ESIB - Avrupa Öğrencileri Ulusal Birlikleri - danışman üye

UNESCO-CEPES - danışman üye

ENQA - danışman üye

Education International Pan-European Structure - danışman üye

UNICE - danışman üye

Avrupa Komisyonu 2004 yılında aldığı kararla, ülke merkezli faaliyet gösteren Erasmus programları vasıtasıyla, ülkelerin yükseköğretim kurumlarının Bologna süreci çerçevesinde doğrudan işbirliği içinde çalışmasını öngörerek ulusal ajanslara bu süreçte sorumluluk yüklemiştir. Bologna sürecine imza atmış olan Socrates programı

ülkelerinde Ulusal Bologna Rehberleri Takımı oluşturulması ve ulusal ajanslar tarafından faaliyet planı niteliğinde projelerin hazırlanması istenmiştir. Komisyon, projelerin gerçekleştirilebilmesi için ülkelerin Erasmus bütçelerine kaynak aktarmaktadır. Ülkelerin yükseköğretimde yer alan öğrenci nüfusları dikkate alınarak yapılan kaynak aktarımı, hazırlanan projenin toplam maliyetinin %90'ını geçmemektedir. Ülke takımları Avrupa genelinde var olan takımın bir parçasıdır ve bu ulusal takımlar vasıtasıyla Bologna Süreci'nin uygulamadaki etkinliği artırılmak istenmektedir. 1999-2006 yılları arasında süren Socrates Programı'nın tamamlanmasının ardından başlayan yeni dönemde, Hayatboyu Öğrenme Programı bünyesinde de Bologna Rehberleri vasıtasıyla sürece katkı sağlanmaya devam edilmektedir (<http://www.ua.gov.tr>).

6. Kültürleşme Alanı Olarak GAÜ

Göttingen George August Üniversitesi tarihi 1734 yılında bir kütüphanenin oluşturulması ve üç yıl sonra da Üniversite'nin kurulmasıyla başlar. Aydınlanmanın ruhunda kurulan Georg-August Üniversitesi sansürden bağımsız olarak kuruldu. İlahiyat Fakültesi, diğer fakülteler üzerinde bugüne kadar ve her zaman olduğu gibi baskın bir tutum sürdürmedi. Göttingen Beşeri Bilimler Akademisi 1751 yılında kuruldu. Bu akademi, disiplinler arası işbirliğinin bir fırsat bulabildiği ve bilimsel araştırmaların tartışıldığı bir form da dersler verdi. Üniversite'nin ilk altın çağında, araştırmacı-doğa bilimci ve şair Albrecht von Haller; fizikçi, filozof ve yazar Georg Christoph Lichtenberg, matematikçi ve astronom Carl Friedrich Gauss gibi dünya çapında şöhretli bilim adamları Göttingen'de profesörlük aldı. Göttingen şehri hak ve özgürlüklerin korunması bağlamında bilinir şehir haline geldi: 1837 yılında Hannover Kralı Ernst August, Georg-August Üniversitesi'nde kendisinden öncekiler tarafından çıkarılan anayasayı yürürlükten kaldırdığında, aralarında Jacob ve Wilhelm Grimm gibi bilim adamlarının da olduğu yedi profesör, yazılı protesto sundu. Muhalefetin bu cesur hareket 'Göttingenli Yedi'lininin pozisyonlarını kaybetmelerine ve üniversitedeki öğrenci sayılarının düşmesine neden oldu. Ama bugün, 'Göttingenli Yedi' ve eylemleri Almanya'da sivil cesaretin çarpıcı bir göstergesi olarak durmaktadır.

20. yüzyılın başlarında Göttingen Üniversitesi, özel bir zafer olarak ikinci aşamasını elde etti. Göttingen şehri görülmemiş ilim ve burs merkezi oldu. 1907 yılı havacılık araştırmaları için dünyanın ilk ulusal kurumun kuruluşunu gördü. O günden itibaren bugünün Alman Havacılık ve Uzay Merkezi (DLR) meydana geldi ve havacılık alanında önemli bilgi elde edilen Dinamik Öz-Örgütlenme ve kurumlar için Max Planck Enstitüsü oluşturuldu. Çok sayıda seçkin araştırmacılar ders verdiler ve bu dönemde Göttingen şehrinde çalışmalarını sürdürdüler, birçoğuna burada yürütülen çalışmalarından dolayı Nobel Ödülü verildi: Otto Wallach (Kimya, 1910), Walther Nernst (Kimya, 1920), Richard Zsigmondy (Kimya, 1925), Adolf Windaus (Kimya, 1928) ve Werner Heisenberg (Fizik 1932). 1954 yılında, Max Born ise 1922'den 1933

yılına kadar göç etmek zorunda kalıncaya kadar Göttingen’de yürüttüğü çığır açan araştırmalarından dolayı için Nobel Fizik Ödülü’nü aldı.

1933 ve 1945 yıllarında Göttingen Üniversitesi’nin özgürlük geleneği düşüncesi, yıkıcı sonuçlarla parçalandı. Göttingen akademisyenleri, ulusal sosyalizme, onun insanlık dışı ideolojisine ve ırksal fanatizme tepki gösterdiler. Sonuç olarak, hızlı bir şekilde politikal uyum, üniversiteye empoze edildi, sayısız profesör emekli olmaya zorlandı ve çok sayıda öğrenci okul kayıtlarının dışına itildi. 2. Dünya Savaşından sonra Göttingen şehri, bilim ve burs merkezi olarak restore edilmeye başlandı. Max Planck ve Otto Hahn’ın kararlı girişi ile 1948 yılında kurulan Max Planck Derneği, temel araştırmaların takibi için özerk bir organ olarak kurulmuştur. Bugün Almanya’nın her yerinde yoğun konsantrasyonu olan beş ev sahibi bu seçkin kurum 1977 yılında, Araştırma Kurumları Leibniz Derneği’nin üyeliği ve Alman Primat Merkezi’nin de ilavesiyle zenginleştirilmiştir.

1950 yılında hukuk kuralı ve demokrasinin güçlendirilmesi için kararlı girişimler Göttingen şehrinden geldi. Göttingen şehrinde yeni filmler çekilmeye başlanıldığında, eski bir Nazi sempatizanı ve film yönetmeni Veit Harlan, Nazi sempatizanı olmasından dolayı 1951 ve 1952 yılları arasında ağır protestolarla karşı karşıya kalmıştır. Üç yıl sonra ise radikal sağcı eğilimlere sahip yazarlar tarafından çalışmaları yayınlanmış olan Leonhard Schlüter aşırı sağcı partiye bulaştırılmış ve Aşağı Saksonya Eyaleti’nde Kültür Bakanı yapılmıştır ve daha sonra Göttingen Üniversitenin Rektörü ve Dekanları protesto mesajlarını terk ettiler. Nisan 1957 Otto Hahn, Werner Heisenberg ve Carl Friedrich von Weizsäcker gibi günün en seçkin araştırmacılarından bazıları, federal silahlı güçlerin nükleer silahlanması için hükümetin planlarına karşı olduklarını dile getirerek, ‘Göttingen Bildirisi’ni yayınladılar. Göttingen geçmişte ve günümüzde bilim, burs ve eğitimin mükemmellik arayışı ile karakterize olmuş bir şehirdir. Onun başarısı bugün burada çalışmalarına devam Max Planck araştırmacıları Manfred Eigen ve Erwin Neher dahil olmak üzere Nobel Ödülü kazananların uzun bir listesini yansıtmaktadır. Göttingen şehri bugün fikir alışverişi için bilimde ve öğrenimde olağanüstü ilerlemeyi temsil etmektedir (<http://www.uni-goettingen.de/de/275-jahre-georgia-augusta/312733.html>).

Göttingen Üniversitesi, Almanya’nın en önde gelen üniversitelerinden biri olup, uzun ve başarılı bir geçmişe sahiptir. Avrupa kültüründe ve biliminde çok saygın olarak kabul edilen isimlerin mezun olduğu ya da öğretim üyeliği yapmalarıyla da bilinir. 2011 itibari ile Göttingen Üniversitesi; 13 fakültesi, 24.000 öğrencisi ve 2500’den fazla profesör ve akademisyeni ile eğitim vermeye devam etmektedir (http://tr.wikipedia.org/wiki/G%C3%B6ttingen_%C3%9Cniversitesi).

Dünyanın dört bir yanından gelen öğrenciler, şehrin genç, kozmopolit atmosferini etkilemektedirler. Bir üniversite şehri olan Göttingen, üniversite öğrencilerinin vazgeçilmezleri arasındadır. Bu eski ve küçük şehirde, Alman restoranları ve uluslararası restoranlar, Hindistan restoranları, Çin restoranları, Türk dönerleri, kafeler ve caz mekânlarıyla vb. kozmopolittik yapısıyla birer değişiklik kaynağıdır. İyi dizayn edilmiş dükkânları, uluslararası dükkânları ve alış

veriş merkezleri herkesin isteklerini karşılamaktadır. Çok güzel park alanlarına sahip bu şehir, dinlenmek, gezinmek ve daha birçok şeyi yapmak için çok fazla alan sunmaktadır. Bisiklet aktivitesi, Göttingen ve Uluslararası öğrenciler için en önemli spor aktiviteleri arasındadır, bisiklet, spor meraklıları için ideal ortam oluşturmakta ve hayatı kolaylaştırmaktadır. Şehrin simgesi haline gelmiş ve pazar yerindeki çeşmenin üzerinde duran, “dünyanın en çok öpülen kızı” unvanını alan Gänseliesel heykeli, her yeni mezun doktorlardan tarafından yanağından öpülmektedir, ayrıca bu heykel etrafında doktor olmayı hak etmiş olan öğrenciler, küçük eğlenceler ve resimler çekmektedirler.

Gänseliesel Heykeli

http://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:G%C3%B6ttingen_G%C3%A4nseliesel_M%C3%A4rz06.jpg

Gänseliesel Heykeli

Kaynak: <http://www.goettingen-tourismus.de/magazin/magazin.php?menuid=7&topmenu=7>

Dünya genelinde en modern kütüphanelerden biri olan Devlet ve Üniversite Kütüphanesi (Göttingen State and University Library) kampüsü donatmaktadır.

Niedersächsische Staats und Universitätsbibliothek Göttingen

Kaynak: http://en.wikipedia.org/wiki/G%C3%B6ttingen_State_and_University_Library

Bu kütüphanenin yanı sıra değişken kültür programlarıyla şehir salonu, senfoni orkestrası, çok sayıda galeri, müze ve küçük sanat sahneleri, şehrin kültür manzarasını canlandırmaktadır. 1920 yılından bu yana Göttingen’de Uluslararası Händel Festivali düzenlenmektedir. Yurt içi ve yurt dışından katılan saygın sanatçılar tarafından sahneye konulan Händel operaları, bu festivallerin zirvesini oluşturmaktadır. Cazip temsil alanları ve tipik festival atmosferi, pek çok ülkeden gelen, sayıları her yıl artan ziyaretçi topluluklarını heyecanlandırmaktadır.

Göttingen şehrinin kültür mirasını oluşturan pek çok nemli kişilikler, bilim adamları, akademisyenler, Nobel ödülü kazananlar, sanatçılar bu kasabada gözle görülür izler bırakmışlardır. Onların yaşamlarının ve çalışmalarının birçok alanında bıraktıkları sayısız anıt plaklar, bu gerçeğe kanıt göstermektedir. Christoph Lichtenberg, Carl Friedrich Gauss, Gottfried Ağustos Bürger, Göttingenli Hainbund, Göttingenli Yediler ve Nükleer alanda önemli ilim adamlarının çalışmaları, Göttingen şehrinin cazip hale getirmiştir. Bunun yanı sıra eski Göttingen film stüdyoları, zengin gelenekleri ile tiyatro ve müzik kurumları, Göttingen yayınevleri bugün hala burada canlı entelektüel yaşamı gösteren ve Göttingen'nin eşsiz kültürel geleneğini ifade eden bazı örneklerdir.

Belediye kültür politikası, geçmişte artan kamusal zorluklara rağmen çoklu kültürel teklifleri korumak için uğraş vermektedir. Bu çabalar, Göttingen'in, bir bilim bölgesi ve üniversitesi olduğu göz önünde bulundurularak yapılmaktadır. Göreceli olarak genç öğrenci nüfusun (nüfusun yaklaşık % 50'si 35 yaşından küçük olan) yüksek oranı, sadece ekonomik açıdan özel bir ortam oluşturmaz aynı zamanda çeşitli ihtiyaçları ve talepleri ifade eden özel bir kültürel ortam oluşturur. Bu durum, çok sayıda ücretsiz girişimler, kuruluşlar ve geleneksel kültür kurumları arasında karşılıklı olarak işbirliğini teşvik ederek, sunulan belirgin tekliflerle birlikte kültürel bir yaşama yol açmıştır.

Bağımsız kültürel yaşam; çeşitli sosyo-kültürel kurumlar, ücretsiz kültür grupları ve bireyler tarafından oluşturulmuştur. Bunlardan biri olan "Musa e.V", 1977 yılında kurulan bir müzik kulübü olmanın yanı sıra kültür ve gençlik sosyal yardımlaşmaya hizmet eden bir kulüptür, Hagenweg 2a' ye kadar sınırlarını genişleterek, zamanla hacmini, "Brotfabrik" (Ekmek fabrikası, Gümrük Müdürlüğü yakınlarında) taşındığından bu yana etkinliklerine, grup ve performans faaliyetlerini de ekleyerek sanat / müzik sektöründen, sosyal kültürel merkeze kadar, çeşitli teklifler ve projelerle birlikte sürekli olarak sorumluluk alanını genişletmiştir. "Musa e.V", 50'yi aşkın rock, pop ve jazz orkestrası için eğitim odaları statüsündedir ve Göttingen Rockbüro'sunun ikametgâhı haline gelmiştir.

"Junge Theater" (Genç Tiyatro) ile birlikte 1976 yılında kurulan, "Kommunikations-und Aktionszentrum (KAZ) e.V" (İletişim ve Kültür Aktivite Merkezi Derneği), haftalık pazar bölgesinde bulunan "Otfried-Müller-Haus" (Otfried-Müller Binası)'da faaliyet göstermektedir. "Kommunikations-und Aktionszentrum (KAZ) e.V", kişinin kendi yaratıcı faaliyetlerinin gelişimini sağlayan, sosyo-kültürel çalışma grupları ve girişimlerin, mekân ve olanakların bir odak noktasıdır. Ayrıca, Ekonomik Geliştirme Derneği gibi dernekler tarafından işletilen belediye salonu "Stadthalle Göttingen" ve büyük etkinliklerin düzenlendiği "Lokhalle" salonu, farklı ve çeşitli etkinliklerin gerçekleştiği mekânlardır. 2005 yılında Stadthalle Göttingen, 110 etkinlikte 82,498 ziyaretçiye; Lokhalle ise 41 etkinlikte 210.230 ziyaretçiye ev sahipliği yapmıştır.

Çeşitli kültürel sahneler her yıl yinelenen aynı etkinliklerle tam bir döngü içerisinde aynı noktada birleşmektedir. "Göttinger Spieleautorentreffen" (Göttingen

Oyun Yazarları Toplantısı), “Göttinger Sommer” (Göttingen Yaz Ayları), “Göttinger Nacht der Kultur” (Göttingen Kültür Akşamları), “Weihnachtsmarkt” (Noel Pazarı), “Lichtenberg ve Heine Yıldönümü” gibi etkinlikler Kültür Bakanlığı’nın sorumluluğu ve katılımı altında yürütülmektedir.

Göttingen, 1950 yılında ve 60 yılların başlarında bir film şehri olarak, öğrenci sinemaları olan Club-Kino, Campusfilm, Memo, Oscar sinemaları veya demiryolu istasyonunun batısında bulunan Lokhalle bölgesinde yer alan “Yeni Multiplex CinemaxX” de, sinema ve film meraklılarına geniş bir yelpaze sunar.

“Der Film und Kino-Initiative (FKI) e.V” tarafından desteklenen sinema Lumière, ticari sinemaya alternatif olarak kendini görmekte ve varlığını sürdürmektedir. Buradaki amaç, ticari kaygı olmadan farklılığı göstermek ve nadiren de olsa farklı biçimde filmleri hizmete sunmaktır; örneğin, bilgiler, tartışmalar, dersler, kapsamında ve eşliğinde ve bunlarla ilişkili olarak bir konu veya çalışma alanında farklılığı sunmaktır. 2005 yılında, 34.890 ziyaretçi bu kuruluşu onurlandırmıştır.

200 yıldan daha fazla süreden beri Göttingen şehri, kendi tiyatrosunu besledi ve büyüttü. 1887 yılında ‘Wilhelmsplatz’ da bulunan eski tiyatro binasının yanmasından sonra şu an ki mevcut bina tiyatro işlevini sürdürmektedir ve 1889/1990 yılında Oldenburg’un kraliyet mimarı olan Gerhard Schnittger tarafından yapılan klasik bir tasarımdır. Yeni “Stadttheater”, Schiller’in ‘William Tell’ (Friedrich Schiller’in 1804’de yazdığı drama oyunudur) ile Norbert Berstl önderliğinde 30 Ocak 1890 tarihinde kapılarını izleyicilerine açmıştır (<http://www.as.dlr.de/ISSW26/deutschestheater.php>).

İkinci Dünya Savaşından sonra “Deutsche Theater”, 1951 yılında Opera’nın kapanışından sonra, Fritz Lehmann (1946-50) himayesi altında özellikle de Heinz Hilpert’in (1950-66) himayesi altında en parlak çağını yaşamıştır. Klasik ve modern yazarların çalışmalarının burada ekilmesi, daima bir meydan okuma olmuştur. Bu sinema salonunun ününü ve geleneğini sürdürmesi için yüksek kaliteli kabul görmüş programlar; Günther Fleckenstein (1966-86), Heinz Engels (1986-99) ve Mark Zurmühle’nin (1999/2000’den beri) himayesi altında oluşturulmuştur. 2004/2005 yılında 77.430 ziyaretçisiyle birlikte üç sahnede 435 performans sergilenmiştir.

Deutsches Theater

Kaynak: http://en.wikipedia.org/wiki/File:ISH_WC_Goettingen23.jpg

Göttingen’de bir diğer tiyatro ise 50 yaşında olan “Junge Theater” (Genç Tiyatro), sosyal ve politik vurgusuyla birlikte deneyimsel program olması nedeniyle özellikle genç izleyici kitlesi tarafından çok değerli görülmektedir. 2006 yılında % 60,6 mevcut koltuk kullanımı ile 23.074 ziyaretçisi ile birlikte 268 performans sergilemiştir.

Junges Theater

Kaynak: Wochenmarkt, http://en.wikipedia.org/wiki/File:ISH_WC_Goettingen23.jpg

“Theater im Operationssaal” (ThOP), özellikle özel bir önemi hak etmektedir, bu tiyatro yıllardan beri Almanya’da ortak tiyatro sahnesinin canlı ve gerekli bir parçası olmuş tek üniversite tiyatrosudur. Yıllık tiyatro festivali, “Domino e.V.” ise çeşitli sayıda ücretsiz genç ve çocuk tiyatro grupları veya sayısız konuk profesyonel aktörlerin performansları ile Göttingen ve şehir dışından gelen kabareler ve ücretsiz tiyatro topluluklarının işbirliğinden oluşmaktadır. Onlar, Eylül başında “Theaterfestival”ini, Göttingen avlusunda (Göttinger Innenhof)’da veya şehir meclisinin Kültür Bakanlığı tarafından organize edilen Kukla Tiyatro Günleri (Figurentheatertage)’inde ve Çocuk Tiyatrosu Festivali (Kindertheaterfestival LARIFARI)’de gerçekleştirilmektedirler (<http://www.goettingen.de/staticsite/staticsite.php?menuid=812&topmenu=810>).

1862 yılında kurulan “Göttinger Symphonie Orchester” (Göttingen senfoni orkestrası), 2005/2006 döneminden beri, ülkenin bir kültür elçisi olarak, bütün Aşağı Saksonya civarı boyunca “Stadthalle” (belediye binası) ve “Altes Rathaus” (eski belediye binası)’da beklentilere hitap eden ve farklılaştırılmış programlar sunmaktadır. 2006 yılında, Göttingen’de, 112 konser, 58 performansta, 50.685 ziyaretçisi ile faaliyet göstermiştir.

1920 yılından beri Göttingen’de gerçekleşen dünya çapında en eski ve uluslararası ünlü “Händel-Festspiele” (Handel Oyun Festivali), Göttingen’de yılın müzik yaşamının doruk noktasını oluşturmaktadır. 14.117 ziyaretçisi ile sergilediği 56 performansında “Händel-Festspiele” büyük bir başarı elde etmiştir.

Klasik gösteriler ve müzikle ilgili daha önemli kuruluşlar arasında, “Jugend Sinfonie Orchester”ı (Gençlik Senfoni Orkestrası), “Kantorei St. Jacobi”, “Stadtkantorei in St. Johannis”, “Göttinger Knabenchor” (Göttingen Çocuk Korosu), “Göttinger Kammermusik-Gesellschaft Üniversite Salon Konserleri”, “Göttingen Müzik Odası Derneği Üniversite Salon Konserleri”, “Internationalen Orgeltage” (Uluslararası Orgel Günleri), Sponsor Eski Konser Gösterileri, Göttingen Portre Günleri, Göttingen Kültür Bakanlığı tarafından organize edilmektedir.

Kültür Bakanlığı tarafından düzenlenen Açık Hava Festivali veya Rockbüro tarafından düzenlenen Gece Kulüpleri, Lokhalle ve Stadthalle’de organize edilen çeşitli konserler, Yıllık Göttingen Jaz Festivali gibi olaylar popüler olaylar kapsamındadır. Bütün yıl boyunca çeşitli müzik barlarda, “Blue Note, Apex, Café Kreuzberg, electrosho, Exil, JT-Keller ve T-Keller, Irish Pub ve Traditional Nörgelbuff” gibi sayısız Rock, Pop, Jazz konserleri faaliyet göstermektedir.

7. Türkiye Üniversiteleri ve GAÜ Arasındaki Erasmus Programı

Bilindiği gibi üniversite; bilimsel özerklik ve kamu tüzel kişiliğine sahip, yüksek düzeyde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayım yapan, fakülte, enstitü, yüksek okul ve benzeri kuruluş ve birimlerden oluşan bir yüksek öğretim kurumudur (2547 Sayılı Yüksek Öğretim Kurumu).

7.1. Programa Katılan Öğrenci Sayısı

Erasmus programına katılan öğrencilerin katılma amaçları daha ziyade öğrenim ve staj şeklinde olmaktadır. Türkiye’den öğrenim ve staj hareketliliği olarak Göttingen Üniversitesi’ne giden öğrencilerin üniversitelere göre dağılımları ilk on üniversite ve KSÜ öğrenci sayısı esas alınarak Tablo 2’de gösterilmiştir.

Buna göre ilk üç sıra Anadolu, Ankara ve Yıldız Teknik üniversiteleri ilk üç sırayı paylaşmaktadır. Onları Hacettepe, Uludağ, Sakarya, ODTÜ, Boğaziçi, Çukurova ve İstanbul üniversiteleri takip etmektedir.

Tablo 2: Programa Katılan Öğrenci Sayısı (İlk 10 ve KSÜ)

Üniversite	Öğrenci Öğrenim Sayısı	Öğrenci Staj Sayısı	Toplam Hareketlilik Sayısı
Anadolu	438	100	538
Ankara	346	140	486
Yıldız Teknik	469	0	469
Hacettepe	324	62	386
Uludağ	335	28	363
Sakarya	317	18	335
ODTÜ	252	53	305
Boğaziçi	262	40	302
Çukurova	228	73	301
İstanbul	275	10	285
KSÜ	45	7	52

Kaynak: <http://www.ua.gov.tr/programlar/hayatboyu-%C3%B6%C4%9Frenme-program%C4%B1/erasmus-program%C4%B1/yay%C4%B1nlar-ve-i-statistikler>

7.2. Programa Katılan Öğretim Elemanı Sayısı

Erasmus programına katılan öğretim elemanlarının katılma amaçları ise daha ziyade ders ve konferans verme ve eğitim alma şeklinde olmaktadır. Türkiye’den ders ve konferans verme ve eğitim alma hareketliliği kapsamında Göttingen Üniversitesi’ne giden öğretim elemanlarının üniversitelere göre dağılımları ilk on üniversite ve KSÜ öğretim elemanı sayısı esas alınarak Tablo 3’te gösterilmiştir.

Buna göre ilk üç sıra Anadolu, Pamukkale ve Sakarya Üniversiteleri ilk üç sırayı paylaşmaktadır. Onları Süleyman Demirel, Adnan Menderes, Ankara, Afyon Kocatepe, Fatih, Abant İzzet Baysal ve 19 Mayıs Üniversiteleri takip etmektedir.

Tablo 3: Programa Katılan Öğretim Elemanı Sayısı (İlk 10 ve KSÜ)

Üniversite	Ders Verme Sayısı	Eğitim Alma Sayısı	Toplam Hareketlilik Sayısı
Anadolu	91	25	116
Pamukkale	74	16	90
Sakarya	69	19	88
SDÜ	49	16	65
Adnan Menderes	56	8	64
Ankara	28	32	60
Afyon Kocatepe	31	28	59
Fatih	30	25	55
Abant	43	10	53
19 Mayıs	38	13	51
KSÜ	13	5	18

Kaynak: <http://www.ua.gov.tr/programlar/hayatboyu-%C3%B6%C4%9Frenme-program%C4%B1/erasmus-program%C4%B1/yay%C4%B1nlar-ve-i-statistikler>

II. BULGULAR VE YORUMLAR**1. Deneklerin Kişisel Özellikleri**

Bu bölümde, Türk Erasmus öğrencileri ile görüşmelerden elde edilen ampirik bulgular sunulmuştur. Her şeyden önce öğrencilerin önemli arka plan bilgileri tarif edilmektedir. Araştırmacının kendisi de bizzat Erasmus programına katılmış ve Erasmus programına katılan öğrenciler ile derinlemesine görüşmeler yapmış olup, bu görüşmelerin ardından ana bulgular, görüşme formunun alt bölümleri ve araştırma sorularına bağlı üç ana tema etrafında yapılandırılmıştır. Bu üç tartışma teması içinde öğrencilerin Erasmus deneyimi ile ilgili sorunları ve beklentileri, Avrupa tecrübesi ve Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne olası üyeliği vardır. Bu bölümde ortaya çıkan tartışmalar ve bulgular birlikte sunulmuştur. Görüşmeler ise Türkçe olarak yapılmıştır.

Tablo 4: Katılımcıların Demografik Bilgisi

Ad Soyadı	Cinsiyeti	Yaşı	Ev Sahibi Ülke	Ev Sahibi Üniversite
FADİME BALPINAR	K	35	Almanya	Göttingen, Georg-August Üniv.
İLBEY DÖLEK	E	30	Almanya	Göttingen, Georg-August Üniv.
ERAY DAL	E	22	Almanya	Göttingen, Georg-August Üniv.
CANSU TAVLA	K	22	Almanya	Göttingen, Georg-August Üniv.
ASLI TAŞPOLATOĞLU	K	21	Almanya	Göttingen, Georg-August Üniv.
ZÜLAL KAYA	K	22	Almanya	Göttingen, Georg-August Üniv.
MAHMUT ATA	E	24	Almanya	Göttingen, Georg-August Üniv.
LEZGİN KARABULUT	E	25	Almanya	Göttingen, Georg-August Üniv.
PINAR UYAR	K	22	Almanya	Göttingen, Georg-August Üniv.
MERVE KARA	K	23	Almanya	Göttingen, Georg-August Üniv.

Tablo 5: Katılımcıların Eğitim Gördükleri Alana İlişkin Bilgiler

Ad Soyadı	Öğrenim Düzeyi	Eğitim Gördükleri Üniversite/Enstitü	Eğitim Gördükleri Bölüm
FADİME BALPINAR	Doktora	Ankara Üniv., SBE	Felsefe ve Din Bilimleri
İLBEY DÖLEK	Yüksek Lisans	K.Maraş Sütçü İmam Üniv., SBE	Felsefe ve Din Bilimleri
ERAY DAL	Lisans	Afyon Kocatepe Üniv., İİBF	Uluslararası Ticaret ve Finansman
CANSU TAVLA	Lisans	Afyon Kocatepe Üniv., İİBF	İşletme
ASLI TAŞPOLATOĞLU	Lisans	Ankara Hacettepe Üniv., Fen Fak.	Biyoloji
ZÜLAL KAYA	Lisans	Ankara Hacettepe Üniv., Fen Fak.	Biyoloji
MAHMUT ATA	Lisans	K.Maraş Sütçü İmam Üniv. İlahiyat Fak.	İlahiyat
LEZGİN KARABULUT	Lisans	Afyon Kocatepe Üniv., İİBF	İşletme
PINAR UYAR	Lisans	Afyon Kocatepe Üniv., İİBF	İşletme
MERVE KARA	Lisans	Yeditepe Üniv., Fen Edebiyat Fak.	Antropoloji

Katılımcılar üzerinde bilgiler mülakat tarihinden itibaren sırayla aşağıda listelenmiştir.

İlk Görüşmeci (Fadime, Ankara Üniversitesi): Mülakat esnasında 35 yaşındaydı. Fadime, evli ve bir çocuk annesi, aynı zamanda Almanya doğumlu ve Alman Dili ve Edebiyatı üzerine yüksek lisans yapmış, mülakatın yapıldığı esnada Ankara İlahiyat Fakültesinde Felsefe ve Din bilimleri bölümünde, Din Eğitimi üzerine doktora yapmaktadır. Erasmus programı yoluyla 2012-2013 Akademik yılı kış döneminde 6 ay Göttingen’de kalmıştır.

İkinci Görüşmeci (Lezgin, Afyon Kocatepe Üniversitesi): 25 yaşındaydı. İşletme Fakültesi 3.sınıf lisans öğrencisi olarak Erasmus programı yoluyla Göttingen’e gelmiştir. 2012-2013 Akademik yılı kış dönemi zarfında 6 ay Göttingen’de kalmıştır.

Üçüncü Öğrenci (Pınar, Afyon Kocatepe Üniversitesi): Görüşme esnasında 22 yaşındaydı. İşletme Fakültesi 4.sınıf lisans öğrencisiydi. Erasmus programı yolu ile Göttingen’e gelmiş ve 2012-2013 Akademik yılı kış dönemi zarfında 10 ay Göttingen’de kalmıştır.

Dördüncü Öğrenci (Eray, Afyon Kocatepe Üniversitesi): Görüşme esnasında 22 yaşındaydı. Uluslararası Ticaret ve Finans Bölümü 4.sınıf lisans öğrencisiydi. Erasmus programı yolu ile Göttingen’e gelmiştir. 2012-2013 Akademik yılı kış dönemi zarfında 6 ay Göttingen’de kalmıştır.

Beşinci Öğrenci (Candan, Afyon Kocatepe Üniversitesi): Görüşme esnasında 22 yaşındaydı. İşletme Fakültesi 4. sınıf lisans öğrencisiydi. Erasmus programı yolu ile Göttingen'e gelmiştir. 2012-2013 Akademik yılı kış dönemi zarfında 6 ay Göttingen'de kalmıştır.

Altıncı Öğrenci (Aslı, Hacettepe Üniversitesi): Görüşme esnasında 21 yaşındaydı. Ankara Hacettepe Üniversitesi Biyoloji 4.sınıf lisans öğrencisiydi. Erasmus programı yolu ile Göttingen'e gelmiştir. 2012-2013 Akademik yılı kış dönemi zarfında 6 ay Göttingen'de kalmıştır.

Yedinci Öğrenci (Zülal, Hacettepe Üniversitesi): Görüşme esnasında 22 yaşındaydı. Ankara Hacettepe Üniversitesi Biyoloji 4.sınıf lisans öğrencisiydi. Erasmus programı yolu ile Göttingen'e gelmiştir. 2012-2013 Akademik yılı kış dönemi zarfında 6 ay Göttingen'de kalmıştır.

Sekizinci Öğrenci (İlbey, K.Maraş Sütçü İmam Üniversitesi): Görüşme esnasında 30 yaşındaydı. K.Maraş Sütçü İmam Üniversitesi'nde Felsefe ve Din bilimleri yüksek lisans öğrencisiydi. Erasmus programı yolu ile Göttingen'e gelmiştir. 2011-2012 Akademik yılı kış dönemi zarfında 10 ay Göttingen'de kalmıştır.

Dokuzuncu Öğrenci (Mahmut, K.Maraş Sütçü İmam Üniversitesi): Görüşme esnasında 24 yaşındaydı. K.Maraş Sütçü İmam Üniversitesi'nde İlahiyat Bilimleri 4.sınıf lisans öğrencisiydi. Erasmus programı yolu ile Göttingen'e gelmiştir. 2010-2011 Akademik yılı kış dönemi zarfında 10 ay Göttingen'de kalmıştır.

Onuncu Öğrenci (Merve, Yeditepe Üniversitesi): Görüşme esnasında 23 yaşındaydı. Yeditepe Üniversitesi'nde Antropoloji 3.sınıf lisans öğrencisiydi. Erasmus programı yolu ile Göttingen'e gelmiştir. 2012-2013 Akademik yılı kış dönemi zarfında 10 ay Göttingen'de kalmıştır.

2. Öğrencilerin Erasmus Programına Katılım Nedenleri

Bu bölümde Erasmus programına katılma nedenlerini tartışarak sorular yönelttik. Erasmus programına katılma nedenlerini ve bu programa katılma nedenlerinin altında yatan sebepleri araştırmak istedik. Bu soruların Türk öğrenci hareketliliğinin arkasında yatan bu sebepleri tespit etme açısından son derece yararlı olduğu düşünülmektedir.

Katılımcıların 9'u, farklı bir yaşam tarzını, farklı bir kültürü, yeni bir ülkeyi ve insanlarını tanımak istediğini belirtirken, bununla birlikte her bir katılımcı, bu değişim programına katılmalarının arkasında farklı amaçları olduğunu ifade etti. Bu amaçlar arasında çoğu öğrencinin de önceliği yabancı bir dil öğrenmekti ve bu sayede hem yabancı dil öğrenip hem de farklı kültür ve yaşam tarzlarını tanımak bu programa katılım nedenleri arasındaydı.

Bu Erasmus programına araştırmacının bizzat kendisi de katılmış olup katılımcılarla yaptığı mülakatta, katılımcıların çoğunun (8) yabancı dillerini

geliştirmek amacıyla bu öğrenci değişim programına katıldığı sonucuna varıp, katılımcılarla yaptığı görüşmeleri şöyle aktardı:

“Katılım için en büyük nedenim İngilizcemi geliştirmek.” (Pınar)

“Dil öğrenmek ve Avrupa’yı görmek için Erasmus’a katılmak istedim.” (Mahmut)

Katılımcılardan İlbey, gelecek adına hedefleri olduğunu, amaçsız olmadığını, henüz Lisans eğitimi sırasında iken dil öğrenmek için yurt dışına çıkmayı planladığını dile getirdi.

“Gelecek adına hedeflerim var, amaçsız değilim, dil öğrenmek için lisans eğitimi yaparken yurt dışına gitmek istemiştım, ama kısmet olmamıştı, bu hedefimi gerçekleştirebilmek için yüksek lisans yaparken Erasmus yoluyla yurt dışına başvuru yaptım, nihayetinde hedefim gerçekleşti.” (İlbey)

Katılımcıların çoğu yabancı bir dil öğrenme dışında, farklı kültür ve yaşam tarzlarını tanımak için yabancı bir ülkede yaşamak amacıyla Erasmus değişim programına katıldıklarını dile getirdiler.

“Erasmus’a iyi bir deneyim olacağını düşündüğüm için katılmak istedim. Güzel bir fırsat, iyi bir program olduğunu düşünüyorum.” (Eray)

Avrupa’yı görmek istedim ve Almanya’yı seçme nedenim buranın çok iyi bir üniversite olmasıydı.” (Cansu)

“Erasmus’a iyi bir deneyim olacağını düşündüğüm için katılmak istedim. Güzel bir fırsat, iyi bir program olduğunu düşünüyorum, okuduğım bölüm İngilizce olduğu için yabancı bir dilim vardı, yabancı dilden ziyade daha çok Göttingen üniversitesinin iyi bir üniversite olduğunu duymuştım, bu programdan faydalanmak istedim.” (Lezgin)

“Erasmus’a iyi bir deneyim olacağını düşündüğüm için katıldım. Üç tercih hakkım vardı. Bunlar Bremen, Göttingen, Hollanda’daki üniversitelerdi ve bana Göttingen gelmişti.” (Merve)

Georg-August Üniversitesi, çoğu öğrenci tarafından çok popüler kabul edilen üniversiteler arasında yer almaktadır. Katılımcılardan 2’si, Aslı ve Zülal kendilerine seçenek olarak sunulan Alman üniversiteleri arasından, kendi bölümleri için en gözde bölüm olarak gördükleri Georg-August Üniversitesi’ni tercih edip Erasmus programına katıldıklarını ifade etti.

“Göttingen’i seçtim, daha önce arkadaşlarımdan duymuştım, bizim bölümümüz için en iyi yerin burası olduğunu duymuştım, bilim şehri olduğunu duymuştım, Bizim Almanya için iki tercihimiz vardı. Birinci Göttingen ve ikincisi Bremen’di ve ilk tercihim burası olduğu için ben buraya geldim.” (Aslı)

“Ben özellikle Almanya’yı seçmek istedim, Almanya’nın benim bölümüm için önemli olduğunu düşündüm, üç tercih hakkım vardı, ilk sırada Bremen’di, 2.sırada Göttingen’di ve 3. sırada Hollanda vardı ve bana Göttingen gelmişti.” (Zülal)

Katılımcılardan Pınar, Georg-August Üniversitesi'nden katılım sertifikası almak istediğini, ikinci bir neden olarak ise Türkiye'nin diğer ülkeler gibi vize alması kolay olmadığından bu programın kendisine tanınan vize kolaylığından faydalanmak için katıldığını ifade edip şöyle dedi:

“Benim en büyük nedenim Georg-August Üniversitesi'nden katılım sertifikası almak, ikinci bir nedenim ise Türkiye'nin diğer ülkeler gibi vize alması kolay olmadığından, kolay olmadığı için Erasmus programı olunca illaki vizeyi sonunda veriyorlar, bu sayede diğer ülkeleri de görebileceğiz.” (Pınar)

Katılımcılardan Fadime ise doktora tezi için Türkiye'de kaynak bulamadığı için katıldığını belirtti. Bu katılımcı daha önce Almanya'da yaşamış ve yüksek öğrenim yaptığı için yabancı bir kültürü tanımak veya dili öğrenmek için katılıyordu.

“Daha çok bilgi birikimi yapmak, kendimi yenilemek için Erasmus benim için bir araçtı, sanırım benim için mastır eğitimimden bu yana 10 yıl geçtiği için birazda macera oldu, açıkçası Almanya bilmediğim bir yer değildi, Erasmus'un son günleri karar verdim ve doktorayla ilgili Türkiye'de kaynak bulamadığım için Almanya'yı seçtim.” (Fadime)

Araştırmacının bizzat kendi gözlemlerine göre katılımcılarından Fadime dışında, çoğu için Erasmus programına katılma nedenleri hemen hemen aynıydı, genel olarak akademik yönlerden ziyade yabancı bir dil öğrenmek öncelikleri arasındayken, yeni bir ülke tanımak ve ev sahibi ülkeden bir sertifika alabilmektir. Bu çalışmanın katılımcıları, 2011-2013 yılları arasında bu programa katılan değişim öğrencileri oldu. Bu nedenle, daha fazla aday öğrenciler daha fazla Türk üniversitelerinin katılımıyla her yıl seçimler daha geniş bir seçim olabilir.

3. Öğrencilerin Erasmus Programı İle İlgili Beklentisi ve Sorunları

Bu bölümde Erasmus Programı ile ilgili beklenti ve sorunlarına, Öğrencilerin bu programla ilgili yaşadığı sorunlara ve Erasmus Programından beklentilerine değinmeye çalıştık ve bu kısmı iki başlık altında topladık.

3.1. Programla İlgili Yaşanan Sorunlar

Öğrencilere programın kendisi ile ilgili yaşadıkları sorunlar ve değişim programı boyunca programın farklı yönleri sorulduğunda, çoğunlukla yaşadıkları bazı zorluklardan bahsettiler. Ama bu zorlukları dile getirirken sorunlara yaklaşım biçimi kötümser değildi, sorunların odak noktası ise yabancı bir ülkede yaşamının getirdiği zorluklardı.

Katılımcıların çoğu yaşadıkları zorlukların çoğunun yabancı bir ülkede yaşamaktan kaynaklandığını belirttiler. Katılımcıların çoğu ortama kolay bir şekilde adapte olduklarını söylerken, çoğunluğunda yaşamış olduğu sıkıntı aynıydı, yani dil

sıkıntısıydı, yabancı bir dili iyi konuşamamanın verdiği zorluklardı, öğrencilerden 9’u da bu sıkıntıyı yaşamıştı.

“Banka hesabı açtıracaktım, dilim yeterli olmadığı için 2 Türk arkadaşla gittim, görevliyle iletişim kuramadım, iletişim kuramayınca sözlük çıkarmak zorunda kalmıştım.” (Mahmut)

Katılımcılardan İlbey, vize almak için gerekli olan evrakları Göttingen Belediye’sine götürmeden bir gün önce, kısa bir İngilizce diyalog çalışması yaptığını şöyle dile getirdi:

“Ben bazı arkadaşlarıma kızıyorum, İngilizceleri yeterli olmadığı için bir yere giderken yanlarında tercüman götürüyorlardı, Hocaya sadece şunu soracaklar: “Bu dersin sınavını nasıl yapacaksınız, ödev versek olur mu? Ben şunu yaptım, mesela İngilizcem yeterli değildi, ama bir gün önce İngilizce olarak konuşacaklarımı hazırlıyordum. Özellikle, Rathous (Göttingen Belediyesi)’a gitmeden önce.” (İlbey)

Katılımcılardan Zülal, sadece ihtiyaçlarını karşılayacak derecede İngilizce konuştuğunu ama yinede zorluklar yaşadığını ifade etti.

“Dil açısından benim yetersizliğimden kaynaklanan bir problem yaşadım; çünkü hem Almancam hem de İngilizcem yeterli değildi, gelmeden önce A1 seviyesinde Almanca dil eğitimi almıştım, ama bu yinede yeterli değildi, ben temel ihtiyaçlarımı karşılayabilecek derecede İngilizce konuştum, bazen resmi yerlerde sıkıntı yaşıyordum, karmaşık cümle kuramıyordum.” (Zülal)

Aslı ise İngilizce temeli olmadığından şikâyet ediyordu ve kendini ifade edememenin sıkıntısını yaşıyordu. Kendisine dil konusunda sıkıntı yaşayıp yaşamadığı sorulduğunda ise şöyle cevap verdi:

“Benim dil temelim çok fazla yok, sadece lisede Almanca dersi almıştım. Sadece yazılılar üzerine yoğunlaştığımız için her şey sadece kâğıt üzerinde kalıyor, İngilizce temelimde yoktu, burada karman çorban bir dille konuşuyorum, burada dil açısından kendimi ifade edemediğim için mutlu değilim.” (Aslı)

Katılımcılardan Eray ise İngilizce dersi esnasında kendisine Türkiye’nin başbakanının kim olduğu sorulduğunda, soruyu anlayamamanın vermiş olduğu üzüntüyü dile getirdi.

“Ders esnasında hoca bana Türkiye’nin başbakanını sorduğunda anlamadığım için bilmiyorum demiştim, hoca bana çok şaşırmıştı, hâlbuki ben soruyu anlamamıştım.” (Eray)

Kısa bir süreliğine vatanlarından ve evlerinden uzak kalan Erasmus öğrencilerinin dil problemi dışında, yaşamış oldukları diğer önemli sorun ise almış oldukları hibenin yeterli olmadığı yönündeydi, katılımcılar bu bağlamda birtakım finansal zorluklarla karşılaştıklarını ifade ettiler. Bir akademik dönem boyunca kendilerine her ay verilen 425 Euro hibe miktarının yetersiz olduğunu temel ihtiyaçlarını karşılamakta zorlandıklarını dile getirdiler.

Araştırmacının bizzat kendisinde aynı sıkıntıları yaşamış olup katılımcılarla hibe miktarının yetersizliği konusunda aynı hisleri paylaşmaktadır. Katılımcıların neredeyse hepsi Göttingen Üniversitesi'ne gelmeden önce yanlarına bir miktar para alarak, finansal açıdan zorluklardan kısmen kaçındıklarını şöyle ifade ettiler:

“Bana hibe olarak verilen aylık 425 Euro sadece aylık giderlerimi karşılıyordu, üstelik yetmiyordu, burada yeme-içme, Türkiye’dekine göre daha pahalı, ben gelirken hibe dışında bir miktar para getirmiştım.” (Eray)

“Ben kaldığım yurda 260 Euro kira ödüyordum, aylık yemek ücreti en az 150 Euro ödüyordum, bu para bana yetmiyordu, Allah’tan bana verilen hibenin dışında 1.500 TL para getirmiştım, mümkün olduğu kadar idareli kullanmaya çalıştım.” (Mahmut)

“Aldığım hibe yeterli değildi, uçak biletleri hibeye dâhil edilmeliydi, uçak biletlerini muhafaza edip döndüğümüzde bu biletleri gösterip, hibe olarak karşılanması gerekirdi. 425 Euro’nun 250’si direk olarak kiraya gidiyor, geriye 200 Euro kalıyor, bu parada yemek parası ve yetmiyor, üstelik Georg-August Üniversitesine iki kere harç parası ödüyoruz, buna ne gerek var? Vize uzatma paraları 125’er Euro ödüyoruz. Bu hibe bana asla yetmedi, Mesela Uzakdoğu’dan gelen öğrenciler 1000, 1500 Euro gibi hibe alıyorlardı, bu para onlara yetiyordu, Avrupa öğrencileri için bir sıkıntı yoktu, zaten onlar ortak Avrupa para birimini kullandıkları için para bozdurmak zorunda kalmadıkları için rahattılar, bizde TL’yi Euro’ya çevirirken bile çok zarar ediyoruz.” (İlbey)

Katılımcılardan biri hariç, hiçbir katılımcı sağlıkla ilgili bir problem yaşamadığını belirtti. Zülal, Göttingen’e ilk geldiğinde bisikletten düşüp bacağını incittiğini, bu durumu büyük şaşkınlıkla karşıladığını böyle bir olay yaşayacağını hiç düşünmediğini ifade ederek şöyle dedi:

“Buraya geldiğim ilk hafta bisikletten düştüm ve bacağımı incittim, 1 hafta evde uzanmak zorunda kalmıştım, başıma böyle bir olay geleceğini düşünememiştım. Buraya gelmeden önce benden istedikleri AT11 belgesini üniversitenin doktoruna gösterdiğimde, benden ücret almadan tedavi masraflarım karşılanmıştı, Erasmus öğrencisi olduğum için bir şey ödemiyorsunuz, sadece 3 ayda bir 10 Euro gibi bir ücret veriyorsunuz.” (Zülal)

Katılımcılardan Lezgin, ev sahibi ülkeye biraz geç katıldığı için kendisine yardım yönlendirebilecek birilerini bulmada sıkıntı çektiğini söyledi.

“Açıkçası ben biraz geç geldiğim için Göttingen’e beni yönlendirebilecek, yol gösterebilecek kimselere denk gelmedim, arkadaşlarım benden önce geldiği için dil kurslarına yazılmışlardı, ben dil kursuna internet üzerinden kayıt olduğum halde, dersine katıldığım Almanca dil hocası, bana sınıf dolu dedi, bana başka bir derse gitmemi önerdi, diğer kurslara başvuru için gittiğimde geç kalmıştım.” (Lezgin)

Katılımcılardan Zülal, Erasmus programına başvuru süresinde bürokratik bazı engellerle karşılaştığını, yaşamış olduğu bu durumdan dolayı bayağı rahatsızlık

duyduğunu söylerken, ifade ediş tarzı bu bürokratik prosedürlerden yorulduğunu gösteriyordu ve şöyle ifade ediyordu:

“Benim için vize başvurusu biraz zahmetli geçmişti. Ankara Konsoloslugu’na geldiğimde eksik bir evrak sorun olmuştu, bu benim hatamdı, Konsolosluk eksik evrak olarak kaydettiler, Konsolosluga finans gösterme durumu var biliyorsunuz. Birçok arkadaş Ziraat bankasında, Euro hesabı açmış ve kabul ettirmişler, bu sıkıntı noterde yaşadığım bir sıkıntıdır, notere çok para verdim, bu durumdan rahatsız oldum ya Deutsche bankadan hesap açtırmam lazım ya da Ziraat bankasından hesap açtırmam lazımdı. Benim annem memur olduğu için bütün masraflarım annem tarafından karşılanacak diye noterde taahhütname çıkarttım. Asıl sorunu pasaportta yaşadım, Ankara İl Emniyet Müdürlüğü, Alanya Emniyet Müdürlüğü’nden aldığım imzayı kabul etmedi, Antalya İl Emniyet Müdürlüğünden almam gerektiğini söylediler, yani bir imza eksik diyerek beni yanlış yönlendirdiler. Ankara İl Emniyet Müdürlüğü’nün personelini bilgilendirmediği için, ben yine Antalya’da İl Emniyet Müdürlüğü’nden de imza almak zorunda kaldım, önceki imzayı Alanya’dan almıştım, sonra Antalya Emniyet Müdürlüğü bana, kendilerinin imzasının gerekli olmadığını, boşa yorulduğumu söyledi. Yani, Ankara Emniyet Müdürlüğü personelini iyi bilgilendirmiş olsaydı, bunları yaşamayacaktım.” (Zülal)

Araştırmacının gözlemlerine göre katılımcılardan sadece Merve diğer katılımcılara göre yaşadığı sorunlar ve deneyimler açısından daha rahat gözüküyordu.

“Ben buraya geldiğimde herhangi bir zorlukla karşılaşmadım, sadece dönemin başlangıcında, yabancı bir ülkede olmanın verdiği farklı hislerle doluydum. Zaten herkes benim gibi olduğu için çok çabuk diğer öğrencilerle ve ortamla kaynaştım.” (Merve)

Araştırmacının mülakat ve gözlemlerine göre, Türkiye’nin farklı şehirlerinden gelen Erasmus öğrencileri, uluslararası değişim öğrencisi olmanın verdiği benzer hisleri ve kaygıları taşıdıklarını ifade etmişlerdir. Ama katılımcıların çoğu girdikleri ortama hemen uyum sağladıklarını ifade ederken, yaşadıkları sorunların çoğunun yabancı bir ülkede yaşamaktan kaynaklandığını belirttiler ve çoğunluğunun da yaşamış olduğu sıkıntı aynıydı, yani dil sıkıntısıydı. Öğrencilerin dil problemi dışında yaşamış oldukları diğer önemli problem ise almış oldukları hibenin yeterli olmadığı yönündeydi. Bunun dışında bulundukları ortama kolay bir şekilde adapte olabilmışlerdir.

3.2. Programdan Beklentileri

Öğrencilere, Erasmus programının kendisi ile ilgili yaşadıkları deneyimin ve zorlukların sonucu olarak, Erasmus programından beklentileri sorusu yöneltildi, çoğunlukla bu programla ilgili kendilerine verilen hibe miktarının yetersizliğinden bahsederek, bu miktarın daha yüksek tutulması gerektiğini ifade ettiler.

Katılımcıların çoğu da Erasmus programının kendilerine sunduğu hibe miktarının arttırılması konusunda hassasiyetlerini şu şekilde dile getirdi:

“Mesela Uzakdoğu’dan gelen öğrenciler 1000, 1500 Euro gibi hibe miktarı alıyorlardı, bu para onlara yetiyordu, Avrupa öğrencileri için bir sıkıntı yoktu, zaten onlar ortak Avrupa para birimini kullandıkları için para bozdurmak zorunda kalmadıkları için rahattılar; biz TL’yi Euro’ya çevirirken bile çok zarar ediyoruz. Erasmus programı bize bu konuda kolaylık sağlayabilir, hibe miktarımız arttırılabilir, bu miktar tamamen yetersiz.” (İlbey)

“Vizemi uzatmak için buradaki konsolosluğa ayrıca gidip para ödedik, zaten Türkiye’de de ödüyoruz, ben burada iki dönem kaldım, her iki dönemde de harç ücreti yatırdım, uçak biletinizi biz kendimiz alıyoruz, Erasmus’un bize verdiği 425 Euro yetmiyor, bu hibe daha yüksek olabilir.” (Mahmut)

“Erasmus programının bize sunmuş olduğu bu avantajlar gerçekten güzel, vize kolaylığı sayesinde yurt dışına çıkabiliyorsunuz, ama maalesef aldığımız hibe bize yeterli gelmedi, ben buraya gelir gelmez, bana verilen hibe miktarını ilk ayda bitirmiştım, eğer yanıma para alıp gelmeseydim, demek ki burada sıkıntı yaşayacaktım, her şey gerçekten güzel hoş ama hibe miktarı bize yetebilecek olsa daha iyi olurdu diye düşünüyorum.” (Eray)

Bazı katılımcılar hibe miktarının arttırılması gerektiğinden bahsederken, aynı zamanda Erasmus programının kendilerine sunduğu ev sahibi ülke seçeneklerinin sınırlı sayıda olduğunu söyleyerek bu seçeneklerin çoğaltılması gerektiğini belirtti.

“Sadece üç yer seçme hakkımız var. Bremen, Göttingen ve Hollanda’ydı, bana Göttingen geldi, aslında bu seçenekler çoğaltılmalı diye düşünüyorum.” (Merve)

“Benim Göttingen dışında hiçbir seçeneğim yoktu ve burayı yazmak zorunda kaldım ve mecburiyetten iki dil öğrenmek zorunda kalıyorsunuz. Belki başka bir ülkeye gitsem sadece İngilizce olacak ve bu durum beni çok güç duruma sokmayacak; çünkü bizim üniversitenin anlaşması olduğu tek üniversite Göttingen Üniversitesi.” (Mahmut)

“Göttingen dışında bir tercihimiz olmaması üzücü bir olay. Bize başka alternatifler sunulmuyor, keşke başka ülke seçeneklerimiz de olabilse!” (İlbey)

Katılımcılardan sadece biri dışında bürokratik sorun yaşayan olmamıştı ve hiçbir katılımcı bürokratik engellerle karşılaştıklarından bahsetmedi. Katılımcılardan Zülal, Erasmus programına başvuru süresinde bürokratik bazı engellerle karşılaştığını ve bu sürecin kendisi için sıkıntılı geçtiğini bir Erasmus öğrencisi olarak kendilerine bu konuda kolaylık sağlanması gerektiğinin altını çizdi.

“Benim için vize başvurusu biraz zahmetli geçmişti, bir hayli uzun sürmüştü ve beni uğraştırmıştı, mesela bazı evrakları Almancaya çevirtirmek zorunda kaldım ve bunun için para ödedim. Erasmus öğrencisi olmamız açısından prosedürler bizim için daha kolaylaştırılabilir.” (Zülal)

Sonuç olarak, katılımcıların çoğu hibe miktarının yetersizliği konusunda benzeri problemleri yaşamış olup, hibe miktarının ihtiyaçlarını giderecek ölçüde arttırılması gerektiğini ifade ederken aynı zamanda kendilerine sunulan ev sahibi ülke

seçeneklerinin de biraz daha çoğaltılması yönünde beklenti içinde oldukları gözlemlenmiştir.

4. Öğrencilerin GAÜ ile İlgili Beklenti ve Sorunları

Bu bölümü, GAÜ’ deki Eğitim Programı, Sosyal ve Kültürel Hayat, Dini Yaşantı olarak 3 başlık altında değerlendirmeye çalıştık, sonrasında öğrencilerin burada yaşadığı sıkıntılara ve bunun sonucu olarak beklentilerine değinmeye çalıştık.

4.1. GAÜ’deki Eğitim Programı

Bu bölümde ev sahibi ülkede öğrenimlerini devam ettiren öğrencilerin almak zorunda oldukları belli sayılardaki kredilerle ilgili yaşamış oldukları sorunlara ve beklentilerine değindik ve bu konuları akademik deneyim başlığı altında topladık.

Erasmus deneyimini finanse edebilmek ve kendilerine sağlanmış bu bursu alabilmek için bütün Erasmus katılımcılarının, ev sahibi ülkelerde belli miktarda krediyi tamamlamaları gerekmektedir. Bu nedenle, tüm mezun öğrenciler dâhil olmak üzere katılımcılar belli sayılarda ders almak zorunda kalmışlardır.

Başka bir ülkede bir dönem veya iki dönem harcayan Erasmus öğrencileri için çalışmalarının tanınması önemli bir meseledir. Öğretim dili ev sahibi ülkenin farklı bölümlerinde kısmen ya İngilizce ya da ev sahibi ülkenin yerli dili olan Almanca dili olarak değişmektedir. Katılımcı öğrencilerin çoğunluğu İngilizce olan dersleri seçmeyi tercih etmelerine rağmen, bazı bölümlerde dil seçme şansları mümkün olmamaktadır. Bu sebeple öğrencilerin çoğu akademik dönem başlangıcında ülkenin yerli dili olan Almanca kurslarına katılmayı tercih etmek zorunda kalmışlardır. Almanca kursları için öğrencilerin herhangi bir para ödeme zorunluluğu olmamakla birlikte Erasmus öğrencisi olan herkes dilediği kursa herhangi bir ücret ödmeden katılabilmekte ve bunun dışında bir ay gibi süren yoğun dil kurslarına katılan öğrenciler bayağı yüksek miktarda ücret ödemek zorunda kalabilmektedirler.

Ev sahibi ülkede, iki üniversite arasında gerçekleşen, Öğrenim Anlaşması’na göre katılımcıların bir kısmı, derslerin eğitim dili hakkında bilgi sahibi olmadan eğitim dili Almanca olan dersleri seçmek zorunda kaldıklarını ve Göttingen’e geldiklerinde tekrardan Öğrenim Anlaşmasını yineleyebilecekleri hakkında geç bilgi sahibi olduklarını dile getirirken, Öğrenim Anlaşmasını tekrar yineleyebileceklerini öğrendiklerinde ise dili Almanca olan dersleri değiştirmenin geç olduğunu ve bu yüzden dili Almanca olan dersleri seçmekten başka alternatiflerinin olmadığını dile getirirken çok umutsuz görünüyorlardı ve katılımcılardan Zülal ve Aslı, bu konudaki sıkıntılarını ve beklentilerini şöyle ifade etmeye çalıştı:

“Benim bölümüm biyoloji, seçmiş olduğum derslerin eğitim dilinin Almanca olduğunu bilmiyordum, bölümümle ilgili olarak almış olduğum bir dersin hocasıyla konuştum, Erasmus öğrencisi olduğumu, bu dersi geçemezsem, Türkiye’de eğitimimin bir dönem uzayacağını söyledim, ama hoca bu konuda kararlıydı; çünkü dersin

sınavına Almanca olarak katılmam gerekiyordu, maalesef o dersten kaldım, aslında, Erasmus öğrencilerine sınıf geçme konusunda bazı kolaylıklar sağlanabileceğini düşünüyorum.” (Zülal)

“Benim bölümümde biyoloji, ben bu dersi seçerken umutla ve heyecanla seçmiştim, bölümün derslerine girdiğimde hayal kırıklığı yaşadım, ders dili Almancaydı, ben bunu bilmiyordum, ama zaten bilsem ne olurdu ki yine seçmek zorundaydım; çünkü ben Biyoloji okuyorum. Bu konuda, biyoloji dersinin hocasıyla bana yardımcı olması için konuştuğumda ise herhangi bir yardımın söz konusu olmayacağını söyledi, biz Erasmus öğrencilerine ders geçmede kolaylık sağlamaları gerekir diye düşünüyorum.” (Aslı)

Katılımcıların 4’ü; Cansu, Eray, Pınar, Lezgin ise bu konuda biraz daha araştırmacı davranıp, eğitim dili Almanca olan derse girip başarısız olmamak adına, kendi bölümleriyle ilgisi olmayan başka fakültelerden eğitim dili İngilizce olan ders aldıklarını belirtirken rahat görünüyordu.

“Ben, Türkiye’deki dönemimi uzatmamak için, bölümüm dışında başka fakültelerden ders aldım, ne yapabiliirdim ki? Başka türlü bu derslerden kalacaktım ama neticede birçoğundan kaldım ve geçemedim, yani Türkiye’deki okul dönemimi uzatmış bulundum, Erasmus öğrencisi olduğumuz için bizlere ders geçmek için yardımcı olabilirlerdi.” (Cansu)

Katılımcılardan Eray, diğer fakültelerden ders almakla birlikte derslerin çoğuna katılmamıştı ve ders seçerken eğitim dili İngilizce olan dersleri seçtiğini ama bazı Almanca derslerde almak zorunda olduğunu; neticede ister İngilizce, ister Almanca olsun bu derslerden geçemeyeceğini düşünerek, bu derslere kısmen devam etmek yerine sosyal olaylara biraz daha vakit ayırmaya çalıştığını söyledi.

“Ben diğer arkadaşlarım aynı üniversiteden katıldık, sadece bölümlerimiz farklıydı, onların derslerden kalmamak adına başka bölümlerden İngilizce dersleri seçmelerine ben de iştirak ettim, ama neticede eğitim dili almanca olan dersler vardı, zaten geçemeyeceğimi anladığım için bir daha yurt dışına gelemeyebilirim düşüncesiyle sosyal olaylara biraz daha vakit ayırmayı tercih ettim.” (Eray)

Katılımcılardan Mahmut, Erasmus öğrencisi olmanın sağladığı avantajla, hiçbir sorun yaşamadığını ve Göttingen İlahiyat Fakültesi’nde herhangi bir sınava girmeden, sadece derslere sürekli katılım yaparak, derslerden geçtiğini ifade etti.

“Göttingen İlahiyat Fakültesinde, Erasmus öğrencisi olmanız size biraz esneklik payı kazandırabiliyor. Seçmiş olduğum derslerin eğitim dilinin almanca olduğunu öğrendiğimde bu derslerden geçemeyeceğimi düşündüm, sonra sınavlarla ilgili olarak bölüm hocasıyla görüştüğümde sınava girmeme gerek olmadığını, sadece derslere katılımının yeterli olacağını ifade etmişti.” (Mahmut)

Georg-August Üniversitesi’nde öğrenim gören Erasmus katılımcılarına, ev sahibi ülkedeki eğitimle ilgili düşünceleri sorulduğunda, çoğununda ilk meselesi derslerin içeriği ve eğitim materyaliydi. Onların hepsi de Türkiye’deki eğitime

kıyasla, buradaki eğitimde teorik derslerden daha çok pratik bilgiye odaklanıldığını, çok ödev almadıklarını ayrıca sınavla ilgili bazı seçeneklerinin de olduğunu belirtti.

“Burada bize gelecek haftadaki ders konumuzu verip, sayfa sayısını belirtiyorlardı, biz de derslere okuyarak geliyorduk ve bu konuları derste tartışıyorduk, yani hoca önce bizimle muhabbet ediyor arkasından görsel bir video izlettiriyor ve biz o videodan sonra konuları tartışıyorduk, kendi görüşlerimizi belirtiyorduk, sanırım biraz öğrenci odaklı olduğunu düşünüyorum.” (Merve)

“Benim ya o dersle ilgili sınava girmem gerekecekti ya da hocanın belirttiği bir konuda bir sunum yapmam gerekti, ben ders dilinin Almanca olması sebebiyle 15 sayfalık sunum hazırlamayı tercih ettim ve neticede o dersi başarılı bir şekilde geçtim.” (İlbey)

“Afyon Kocatepe’deki bölümümde aldığım dersler daha çok teorik bilgiye dayalı ve oldukça da zor, burada ise eğitim, yoğunlukla pratiğe dayalı.” (Lezgin)

Üniversiteler arasında ki “Öğrenim Anlaşması” gereğince tam bir akademik tanınma yurt dışında verilen eğitim süresince olmalıdır. Katılımcıların yarısı yurt dışında eğitim süresince aldıkları derslerden başarısız olduklarını akademik tanınmayı alamadıklarını, bu durumun Türkiye’deki çalışmalarını olumsuz yönde etkilediğini ve eğitim dönemlerinin bir dönem uzadığını belirterek, bu konuda Erasmus öğrencilerine bazı kolaylıklar tanınması gerektiğini ifade ettiler. Katılımcıların diğer yarısı için Erasmus öğrencisi olarak, derslerden geçmek zor olmamıştı, özellikle İlbey ve Mahmut, dersine girdikleri hocaların kendilerine sınav geçmede bazı alternatifler sunduğunu belirtti. Fadime ise doktora öğrencisi olduğu için herhangi bir ders alma zorunluluğu yoktu. Diğer iki katılımcı Merve ve Lezgin de aynı şekilde sınavlarla ilgili sorun yaşamamıştı.

Diğer bir yandan ev sahibi ülke ile ilgili olarak konuşmacıların hepsi, Türkiye’deki öğrenim gördükleri üniversiteleri ve buradaki Göttingen Üniversitesini kıyasladıklarında eğitimsel açıdan farklılıkların olduğunu, teorik bilgidan ziyade eğitimin pratik bilgiye dayandığını, bu farklılıklara ilaveten buradaki eğitimin onlar açısından daha tercih edilebilir olduğunu ifade ettiler.

4.2. GAÜ’de Sosyal ve Kültürel Hayat

Katılımcıların çoğu sosyal ve kültürel aktiviteleriyle ilgili olarak mümkün olduğunca yabancı dil kurslarına gittiklerini ifade etti. GAÜ’de yabancı bir dil kursuna katılabilmek için Üniversiteye bağlı Zess Enstitüsü’nde katılımcıların yabancı dil için seviye belirleme sınavına girmeleri gerekiyor, bu sınavdan sonra, öğrenim görecekları yabancı dil kursunu ilgilendiren boş kontenjanlara başvurabilmektedirler, Zess Enstitüsü’nde çok sayıda dil kursu mevcut bulunduğu için başvuran sayısı çoğunlukta olduğu zamanlar bazı durumlarda istenilen kursa katılımcı, kontenjan dolduğu zaman yerleşemeyebiliyor veya sonraki açılacak kursu beklemek zorunda kalabiliyor. Dil kurslarına katılım hemen hemen bütün uluslararası ülkelere gelen öğrencilerin katıldıkları aktivitelerin başında gelmektedir.

GAÜ’de Sosyal ve Kültürel Hayat bölümünde öğrencilere Göttingen’de kaldıkları zaman zarfında ilgilendikleri boş zaman aktiviteleri sorusu yöneltildiğinde, katılımcıların çoğu Zess Enstitüsü’nde açılan dil kurslarına katıldıklarını ifade etti, dil kurslarına katılım aktivitelerin başında yer almaktadır, ikinci olarak öğrenciler yurt dışındayken diğer Avrupa ülkelerine seyahat yapmayı tercih etmişlerdi.

Katılımcıların 6’sı da dil derslerine ağırlık verdiklerini belirtti ve yetersiz dil kullanımından ötürü derslere aktif katılım sağlayamadıklarından şikâyet etti. Önceliklerinin dil eğitimi olmasının yanı sıra ikinci aktivite olarak yurt dışı seyahatleri ve arkasından bisiklet turları katılımcıların öncelik sırasını oluşturmaktadır.

Katılımcılardan Zülal, yabancı bir dil öğrenmenin dışında herhangi bir sosyal aktiviteye katılamadığını, vaktinin olmadığını, iletişimsel olarak kendini ifade edememenin verdiği sıkıntıyla katılacağı aktivitelerden çok fazla zevk almayacağını şöyle dile getirdi:

“Dersler yabancı dilimizin yetersizliğinden zor geçtiğinden dolayı, sosyal faaliyetlere çok fazla katılmaya vaktimiz olmuyor, genelde dil derslerine ağırlık veriyorum; çünkü kendinizi dil açısından ifade edemedikten sonra fazla da bir şeyin anlamı olduğunu düşünmüyorum, boş vakitlerimde imkânım ölçüsünde seyahate çıkıyorum, dilimi geliştirmek için, arkadaşlarla muhabbet ediyorum.” (Zülal)

Katılımcılardan Pınar da aynı şekilde iletişim kurmada dilin öneminden bahsederek, arkadaşları arasında dil sıkıntısından dolayı iletişimsizlik yaşadığını ve bu durumun arkadaşları arasında bazı yanlış anlaşılmalara neden olduğunu belirterek rahatsızlığını dile getirirken, diğer bir taraftan sık sık bisiklet kullanmanın hoşnutluğundan bahsetti.

“Hiç boş vaktimiz olmuyor, ben üst düzey İngilizce dil kursuna başladığım içim biraz dil konusuna yoğunlaştım; çünkü derslerde veya arkadaşlarla sohbetler sırasında dil açısından bazen yanlış anlaşılmalara yaşıyorum, iletişim kuramıyorsunuz çoğu zaman, vakit oldukça arkadaşlarla anlaşp seyahate çıkıyoruz, burada sürekli bisiklet kullanıyorum, Türkiye’de bile bu kadar sık kullanmamıştım. Bazen hafta sonları partilere katılıyorum, günlerimi bu şekilde değerlendiriyorum.” (Pınar)

Katılımcılardan Aslı da hafta sonu düzenlenen alkollü partilerden hoşlanmadığını ve partilere katılmak yerine dil kurslarına katılmayı tercih ettiğini ve dil kurslarına giderken, Göttingen’e geldiğinde, kiralamış olduğu bisikletini kullanmaktan çok zevk aldığını ifade etti.

“Erasmus programının sanki şöyle bir mantığı var, parti düzenleyeceğiz, sanki biz bu yüzden buraya geldik mantığı var, sadece hafta içi değil hafta sonu da parti düzenliyorlar. Bu parti olayında Erasmus öğrencileri sürekli olarak alkol alıyorlar, elbette, arada bir ben de kullanıyorum ama çok fazla alkol aldıkları için açıkçası, bu durum bana çok uygun değil, bu yüzden onlara katılmak benim ilgimi çekmiyor. Dil kursuna gitmeyi tercih ettim, buraya geldiğimde bisiklet kiraladım, her gün okula bisiklet kullanarak gidiyordum, bu bana zevk veriyordu.” (Aslı)

Cansu, yabancı dil kurslarının yanı sıra yeni kültürler öğrenmek için Göttingen’de yaşayan öğrencilerle sık sık sohbetler yaptığını ve aynı zamanda yurt dışına bazı seyahatler yaptığını dile getirdi.

“Hollanda’ya, Amsterdam’a, İspanya’ya gittim, Almanya içerisinde öğrenci kartımın geçerli olduğu yerlere seyahat ettim, partilere katılıyorum, yabancı dilimi geliştirmek ve yeni kültürler öğrenmek için sürekli buradaki insanlarla sohbetler ediyoruz.” (Cansu)

Katılımcılardan 2’si dil problemlerinin olmadığını belirtti ve katılımcılardan Fadime, Almanya doğumlu olduğu için dil konusunda oldukça rahat olduğunu söyledi.

“Buraya gelirken, eşim ve çocuğumla birlikte geldim, evde çocuğumu eşime bırakıp, her gün üniversiteye geliyorum burada bir dönem kalacağım için biraz hızlı hareket etmeliyim, bu yüzden doktora tezim için kitap tarıyorum, neredeyse hiç sosyal hayatım, daha doğrusu boş vaktim olmuyor.” (Fadime)

Katılımcılardan Lezgin de aynı şekilde dil sorununun olmadığını ifade ederken aynı zamanda Almanya’nın her şehrini dolaştığını ve Almanya’ya yakın ülkeleri de gezdiğini; özgürce seyahat yapabilmenin, Erasmus programının kendisine sağlanan en iyi olanakları arasında olduğuna değindi.

Burada ortak bir şeyler paylaşabileceğim kimseler yoktu, Avrupa milletiyle kültür olarak çok da uyuşmuyorum; çünkü onlar hafta sonları parti düzenliyorlar, ben ise alkol kullanmıyorum, onların alkol muhabbetine ayak uyduramam, daha çok okulla ilgili derslere ağırlık veriyorum, vakit buldukça geziyorum, Almanya’nın hemen hemen her yerini dolaştım, Avrupa’da birçok yere gittim Mesela ilk başta İsviçre’ye gittim, Almanya civarındaki birçok yeri gezmeye çalıştım, bu belki de bize tanınan en iyi olanaklardan biriydi.” (Lezgin)

Katılımcılardan Mahmut, kaldığı yurdun ilahiyat fakültesine bağlı bir yurt olduğunu, bu yurttaki sosyal aktivitelerini yoğunlukla yaşadığını hatta yurttaki Hristiyan öğrencilerin dinî yaşayışlarını merak ettiği için, ara sıra onların düzenlediği ayinlere bile katıldığını belirtirken bu durumdan memnun gözüküyordu.

“Ben İlahiyat Fakültesine bağlı bir yurttaki kaldım, her yerden gelen 36 öğrenciyle beraberdik, bu yurdun bazen yıllık programları oluyordu, mesela gezi planı yapılmıştı, bizi Kassel’e götürmüşlerdi, 2 gece orada kamp evinde kalmıştık, evde Amerikalıların yaptırdığı bir yerde kaldık, orada millet birbiriyle kaynaşsın diye isim oyunları filan yapıyorlardı, son günde dini ayin falan da yapılmıştı, bu ayine biz de katılmıştık. Hemen ağaçtan haç yaptılar, haçı çiçekle süslediler, çok ilginçti bu olay, hatta birlikte mangal da yaptık.” (Mahmut)

Katılımcılardan 2’si, Merve ve Eray hafta sonu düzenlenen partilere katıldıklarını ve parti eğlencesinde yoğun alkol kullanımından dolayı rahatsızlıklarını ve yurt dışında olmanın sağlamış olduğu avantajla seyahatlere önem verdiklerini şöyle dile getirdi:

“Sosyal faaliyet olarak hafta sonları arkadaşlar parti düzenliyorlardı, hafta sonları bazen mangal yapıyorlardı, arada bir ben de arkadaşlara katılıyordum, ama çok fazla alkol alıyorlar, haliyle bu kadar yoğun bir alkol kültürüne alışık olmadığımız için çok sık katılmadım, fırsat buldukça Almanya içindeki Berlin, Dusseldorf, şehirleri ve İtalya, İspanya ve diğer ülkeleri gezmeye çalıştım, ama her sabah okula bisikletle gitmek beni mutlu ediyordu, iyi ki babam küçükken bana bisiklet kullanmayı öğretmiş.” (Merve)

“Dil sıkıntısından dolayı çok fazla derslerle haşır neşir olamadım, Amsterdam, Portekiz- İspanya tarafına seyahate gittim, Almanya içinde gezdim, kaldığımız yurttan çoğu zaman mangal yapıyorlardı, parti veriyorlar, alkol kullanıyorlar, bazen ortamı tanımak adına onlara katılıyoruz, ama domuz etinin kokusuna dayanamadığım için rahatsız oluyordum.” (Eray)

Katılımcılardan İlbey, hemen hemen bütün Avrupa’yı gezdiğini ve seyahate odaklandığını belirtti.

“Neredeyse Almanya’nın bütün şehirlerini gezdim, bir hedefim vardı. Birinci dönem sadece, sadece Hollanda’ya gittim, hafta sonu özel biletimiz var, 5 kişi gittiği zaman 40 Euro’yu 5 e bölüyorsun, 8 Euro ile Berlin’e gidiş geliş yapabiliyorsun 24 saat boyunca, hatta biz 12 kişi gitmiştik, en çok gittiğim yer Hannover, Hamburg, Bremen, Berlin, Osnabrück, Dortmund, Dusseldorf, Frankfurt, Münih, Kassel fotoğraf çekmek görmek, gezmek, her yeri gezdim, kiliseleri gezdim. Bunlardan başka Hollanda, Roma, Paris, Avusturya, Çek Cumhuriyeti’ne gittim. Bazı arkadaşlarım mesela yabancı dil kurslarına yönelirken ben seyahati tercih ettim.” (İlbey)

Katılımcıların bir kısmı iletişim kurmada yeterli derecede bir yabancı dili konuşamamanın verdiği sıkıntıyla sosyal aktivite olarak dil kurslarını katılmayı tercih etmişlerdir. Bununla birlikte vize kolaylığından dolayı yurt dışında bulundukları zamanı daha iyi değerlendirebilmek için bazı seyahatleri gerçekleştirmenin yanı sıra çok sık olmasa da katıldıkları hafta sonu partilerde, yoğun alkol kullanımından dolayı hoşlanmadıkları görülmüştür. Ayrıca bisiklet kullanma aktivitesi de katılımcıların tercih ettiği aktiviteler arasındaydı.

4.3. GAÜ’de Dinî Yaşantı

Orta Çağ’dan beri Mainz Başpiskoposluğu’na bağlı olan Göttingen halkı katoliktir. 1528’de Martin Luther’in öğretileri popülerite kazanmıştır. 1529’da eski bir Dominik manastırı olan Paulinerkirche’de, ilk Protestan vaazı verilmiştir. Bunu takip eden asırlar boyunca halk Lüteranlığı seçmiştir. Hannover Protestan Lüteran kilisesine bağlı olan Göttingen şehrinde, Lüteran olmayan Protestan kiliseler de bulunmaktadır. 1746’da üniversite öğrencileri için açılan Katolik ayinleri sonradan halka da açılmıştır. Reformdan sonra 1787’de ilk Katolik kilise olarak Saint Michael kilisesi, sonra da 1929’da Saint Paul Katolik Kilisesi açılmıştır. Bugün bölgedeki nüfusun çoğunluğu Lüteran’dır ve onu Katolik mezhebi izlemektedir. Ayrıca 1894’te kurulan Baptist cemaati, 1946’da kurulan Mennonit ve Mormon cemaatleri bulunmaktadır. 16.

yüzyıldan beri Yahudilerin bölgedeki varlığı belgelenmiş olup, Nazi Almanyası döneminde 9 Kasım 1938'de gerçekleşen Kristal Gece olaylarıyla, Almanya'nın diğer şehirlerinde olduğu gibi Göttingen'deki Sinagog da yerle bir edilip yıkılmıştır. Yahudiler öldürülüp sağ kalanlar toplama kamplarına götürülmüştür. Yakın zamanda Sovyetler Birliği'nden gelen Yahudi göçmenlerle, şehirdeki Yahudi cemaati tekrar canlanmaktadır. 1960 ve 1970'lerde gerçekleşen Türklerin Almanya'ya göçüyle, diğer Alman şehirlerinde olduğu gibi Göttingen'de de İslam cemaatleri kurulmuştur. Giderek artan nüfusun vaftizli olmadığı ya da kiliseyi terk ettiği, Batı Almanya ve Doğu Almanya'da seküler bir eğilim vardır. Bu eğilim geçen yüzyılın son on yılında, özellikle fark edilmeye başlanmıştır. Günümüzde ise büyük kiliselerde durum istikrara kavuşmuştur (<http://en.wikipedia.org/wiki/G%C3%B6ttingen>).

Yukarıda ifade edildiği gibi Almanya'nın en popüler üniversitesinin bulunduğu Göttingen şehrinin geçmişten bugüne değin değişerek devam eden dinî hareketliliğine kısaca değinmeye çalıştık. Araştırmamızın bu kısmında, katılımcıların dinî yaşantısından bahsedilmeye çalışılacaktır.

Din insanların varoluşundan bu yana kimi insanlara bir hayat tarzı sunan, onları belli bir dünya görüşü içinde toplayan bir kurum ve yaşam tarzı olarak ortaya çıkmakta iken, kimileri için sadece yerine getirilmesi gereken kurallar dizisi, kimileri içinse, anlamsız inanışlar dizisi olarak algılanmaktadır. Biz araştırmamızda, Türkiye'den Göttingen'e gelen Erasmus katılımcılarının, dinî ibadetlerini yerine getirmede sıkıntı yaşayıp yaşamadıklarını ve özellikle de Müslümanların az sayıda olduğu bir ülkede bulunmanın getirdiği zorluklar dikkate alındığında, Göttingen'de ne derece ibadetlerine önem verdiklerini anlamaya çalıştık ve bu bağlamda katılımcılara sorular yönelttik. Dinimizce helal olmayan domuz eti ve bu etten yapılmış benzeri gıdalar konusunda hassasiyetlerini, namaz kılmada sorun yaşayıp yaşamadıklarını ve bu konuda herhangi bir beklenti içerisinde olup olmadıklarını sorduk ve oldukça şaşırtıcı cevaplar aldık.

Katılımcılardan bir kısmının (6) dinî yaşamlarına özen gösteremedikleri, dinî yaşantılarını yoğun düzeyde yaşamadıkları ve dolayısıyla Göttingen'de böyle bir yaşam tarzının onlara uzak olduğu anlaşıyordu.

“Müslümanlığın gereğini yapmadığım için daha doğrusu çok fazla dinle ilgilenmediğim için burada dinî bir yaşantım olmadı. Bu nedenle burada kaldığım süre içerisinde dinî ibadetlerimi yerine getirmediğim.” (Zülal)

“Müslüman'ım, ama Müslümanlığın gereğini çok fazla yerine getiren birisi değilim. Ama yinede mümkün olduğu kadar hassas konularda dikkat etmeye çalışıyorum. Bazen alkol kullanıyorum, ama her zaman değil. Burada kaldığım süre içerisinde namaz kılmadım, Bu yüzden burada dinî bir hayatım olmadı.” (Ash)

Katılımcılardan Merve'ye, Göttingen'de bir dinî yaşantısı olup olmadığı ve dinî ibadetlerini yapıp yapmadığı sorusu yöneltildiğinde, bu sorudan hoşnut olmayarak, dinî inancın bireye özel olması gerektiği yanıtını verdi.

“Dinin Allah ile kul arasında olması gerektiğine inandığım için özel kalması gerektiğini düşünüyorum, yani dini ibadetim, sadece beni ilgilendirir, ama ibadetlerimi yaptın mı diye sorarsanız, hayır yapmadım.” (Merve)

Katılımcılardan üçü dinî ibadetlerine çok önem verdiklerini ama dinî ibadetlerini istedikleri gibi yerine getiremediklerini, namaz kılacak bir ortamlarının olmadığını, temizlik ve abdest alma konusunda sıkıntı yaşadıklarını belirttiler, bu konuda Müslümanlara, Göttingen’de cami dışında, namaz kılınacak yerlerinde tahsis edilmesi gerektiğini ve tuvaletlerde abdest alabilmeyi kolaylaştıracak düzenlemeler yapılması gerektiğinden bahsettiler.

“Namaz kılmak istiyorum, ama kılacak bir yer yok, hiçbir yerde Müslümanlar için namaz kılacak bir yer bulamazsınız. Namaz kılmadan önce abdest almam gerekiyor, ama maalesef bu Avrupa milletinde taharet diye bir şey yok, su yok, sadece selpak kullanıyorlar, ben bu tuvaletleri kullanmıyorum. Abdest almak ve namaz kılmak için Müslümanlar için yerler olması gerekir. Sonuçta bu tür durumlar, benim için engelde olsa dini ibadetlerimi yerine getirmeye çalıştım.” (Lezgin)

Katılımcılardan Fadime’ye bu soruyu yönelttiğimiz de özellikle namaz kılamamanın zorluğunu dile getiriyordu ve bu konuda Müslümanlara yardımcı olacak bazı iyileştirmeler yapılması gerektiğini şu şekilde ifade etti:

“Çok şükür, ibadetlerimi yaptım diyebilirim. Hiçbir problem yaşamadım diyebilirim. Ama abdest almak, biraz zor oluyor; çünkü tuvaletlerde su yok, tuvaletlerde su olmaması biz Müslümanlar için bir zor oluyor. Namaz konusunda eve gitmek zorunda kalıyorum; çünkü burada namaz kılacak bir yer bulamazsınız, Almanların bu konuda Müslümanları da düşünerek hareket etmesi gerekir.” (Fadime)

Mahmut ise ibadetlerini hiçbir şekilde aksatmadığını cuma namazlarına özen göstermeye çalıştığını, ama abdest alırken tuvaletlerde su bulamamanın sıkıntısını yaşadığını belirtti ve bu konuda Müslümanlara dinî ibadetlerini yerine getirebilmeleri için yardımcı olunabilecek bazı kolaylıkların sağlanması gerektiğini dile getirdi.

“Buradayken mümkün olduğu sürece ibadetimi yapmaya çalıştım, bu konuya dikkat ettim, mesela Cuma namazlarına gittim, ama yabancı bir ülkede namaz kılmak için abdest alırken tuvalette suyun olmaması dikkatimi çekti, bunun bir zorluk olduğunu düşünüyorum, burada biz Müslümanların da yaşadığının bilinmesi gerekir.” (Mahmut)

Katılımcılardan İlbey ise ülkesindeki kadar dinî yaşantısına dikkat edemediğini, Cuma namazlarına önem verdiğini ve mümkün olduğu kadar Cuma namazı vakitlerini kaçırmamaya özen gösterdiğini ifade etti, ardından Göttingen’de Müslümanlar için din özgürlüğünün olmadığını; Müslümanların da bir dinî yaşantısı olduğunun kabul edilmesi ve bu konuda bazı düzenlemeler yapılması gerektiğinin altını çizdi.

“Açıkkası burada dinime çok özen gösteremedim, Türkiye’deki kadar vakit namazlarını kılamadım, Cuma namazlarını kıldım, kurban kesemedim, normalde

kurbanımı her sene keserdim, açıkçası insanların gözüne soka soka namaz kılmak istemedim, kendi odamda ibadetimi yapmaya çalıştım, Ankara'dan gelen bir arkadaş vardı, mescit sordu ama burada mescit yok dediler, Burada namaz kılacak bir yer bulamazsınız. Burada siz hiç cami sesini duydunuz mu? Ama biz niye İstanbul'da kilise çan sesini duyabiliyoruz. Ya buradaki insanlar senin minarenin boyuna karışıyor. Hani nerde eşitlik? Avrupa'da din özgürlüğü yok, Müslümanlar için din özgürlüğü yok. Hatta siz burada Müslümanlara özgü yemek menüsü gördünüz mü? Ben, Müslümanlar için Avrupa'da din özgürlüğü istiyoruz.” (İlbey)

Sonuç olarak diyebiliriz ki katılımcılardan Mahmut, Lezgin, Fadime ve İlbey abdest almak, namaz kılmak gibi dinî ibadetlerini yerine getirmede zorlandıklarını ve bu konuda bazı iyileştirmelerin yapılması gerektiğini ifade ederken; İlbey özellikle Avrupa'da din özgürlüğünün olmayışının altını çizdi ve Müslümanların da din özgürlüğüne sahip olması gerektiğini söyledi. Katılımcılardan bir kısmının (6) dinî yaşamlarına özen gösteremedikleri ve Göttingen'de böyle bir yaşam tarzının onlar açısından uzak olduğu anlaşıyordu.

Hristiyanların çoğunlukta olduğu yabancı bir ülkede, İslam dinî açısından helal olarak kabul edilmeyen ve “helal gıda” ürünleri arasında yer almayan domuz eti ve bu etten yapılmış ürünleri hemen hemen her markette ve yiyecek satan alışveriş merkezlerinde görmeniz mümkündür. Katılımcıların çoğu için alışık olmadıkları bir durum olduğundan bir kısmı dinen daha hassas olduğu için domuz etinden uzak durmaya çalışırken, katılımcıların bir kısmı da bu ete karşı bir merak duygusundan dolayı domuz etini tatmaya yönelmişlerdir.

Katılımcılara Müslüman olarak yabancı bir ülkede yeme içme, helal gıda konusunda sıkıntı yaşadınız mı sorusu yöneltildiğinde çok şaşırtıcı cevaplarla karşılaşıldı, katılımcıların yarısı helal gıda konusunda hassas davranmadıklarını ve domuz etini denediklerini ifade ettiler.

Katılımcılardan Aslı ve Zülal, Göttingen'e gelmezden önce domuz etini denemeyi düşündüklerini ve geldikten sonrada domuz etini yediklerini söyleyerek şöyle ifade etti:

“Ben domuz etiyle ilgili Göttingen'e gelmezden önce belki burada deneyebilirim düşüncesi aklımın bir köşesinde vardı, denedim ama tadı hoşuma gitmedi ve bir daha da tatmadım, ayrıca dinim de yasakladığı için belki bir bildiği vardır diye düşündüm.” (Aslı)

“Burada yeme içme olarak çok bir sıkıntı yaşamıyoruz, her şey bulabiliyorsunuz, sıkıntımız olmuyor, ben domuz etini denedim, et olarak yemekten ziyade sosis olarak domuz etini beğendim ve halen devam ediyorum ama sosis olarak seviyorum, et olarak yemiyorum, hoşuma gitmedi, çok fazla dinle ilgilenmediğim için yemede sakınca görmedim, ancak vücudum bu eti yemeğe alışık olmadığı için tepki gösterebilir diye şu an sadece etini yemiyorum, ama sosise devam ediyorum.” (Zülal)

Katılımcılardan Eray'a domuz etini deneyip denemediği sorulduğunda kendisi de dahil burada yaşayan herkesin domuz etini ister bilerek veya bilmeyerek de olsa

yediğini düşündüğünü; çünkü domuz etinden yapılmış bir sürü gıdanın olabileceğini farkında olmadan bile bu tür gıdaların alınabileceğini söyledi ve mümkün olduğu kadar bu konuda dikkat etmeye çalıştığını ifade etti.

“Açıkçası her ne kadar dikkat etseniz de bir şekilde zaten domuz eti olmasa bile domuz yağından yapılan çikolatalar vs. o kadar yiyecek çeşidi var ve domuz etinin bulaşmadığı hiçbir şey bulamıyorsunuz ki, belki ben de domuz eti yemiş olabilirim. Tadını merak ettik, arkadaşlarla denedik, çok da hoşumuza gitmedi, üstelik diğer Erasmus arkadaşlarımız, kaldığımız yurttan bazen domuz mangalı yapıyorlardı, kokusu odamıza kadar geliyordu açıkçası kokusundan biraz tiksindik.” (Eray)

Diğer dört katılımcı ise helal gıda ürünleri konusunda çok dikkatli davrandıklarını, domuz eti ve benzeri ürünleri yememeye özen gösterdiklerini genelde bu konuda yiyecek satan marketlere güvenmedikleri için domuz eti satmayan, güvenilir olduğuna inandıkları helal gıda ürünleri satan marketlerden alışveriş ettiklerini ifade ettiler.

Katılımcılardan Fadime, özellikle bu konuda çok dikkatli davrandığını, domuz etini yanlışlıkla yememek için bu konuda helal ürünlerin satıldığı marketler aradığını ve Al-İmam diye bilinen “helal gıda” ürünleri satan bir market bulduğunu ve buradan et ihtiyacını karşıladığını şöyle belirtti:

“Ben buraya ilk geldiğimde Al-İmam marketi keşfettim. Genelde alışverişlerimi hep buradan yapmaya çalıştım, et ihtiyacımı buradan yaptım, onun dışında diğer ihtiyaçlarımı, bana ekonomik olarak daha uygun gelen diğer marketlerden karşıladım. Ama yeme içme konusunda çok fazla sıkıntı çekmedim, istediğim şeylere rahatlıkla ulaşabiliyorum.” (Fadime)

“Benim önceliğim dinim olduğu için bu konuda çok hassasım, buradayken et yiyemedim; çünkü domuz eti olduğunu düşünüyorum birçok yiyeceğin içinde. Çok çikolata yemek istemiştım elime aldım, kontrol edeyim dedim, Almanca dilim olmadığı için çikolata kutusunun üzerinde yazılanları anlamadım, sonra çikolata yemekten vazgeçtim.” (Lezgin)

Katılımcılara dinî ibadetlerini yerine getirmede zorluk yaşayıp yaşamadıkları sorulduğunda katılımcıların bir kısmının dinî yaşayışla ilgili olarak, dinî ibadetlere ilgisiz oluşu, önemsemeyişi anlaşılmıştır. Özellikle, Müslüman bir ülke olan Türkiye’de domuz eti sadece dinî yasağı yansıtan durumunun yanı sıra Türk örf ve adetlerinde de hoş görülmeleyen bir hayvan eti olmasına rağmen katılımcıların bu konuda hassas davranmamaları ve dinen helal olmayan domuz etini ve bu etten yapılmış gıdaların tadını merak etmeleri ve bu eti tatma denemeleri çok şaşırtıcıdır. Katılımcıların yarısı domuz etini denemişlerdi ve bunlardan sadece biri hariç kimse domuz etini beğenmemişti.

5. Öğrencilerin Kimlikle İlgili Beklenti ve Sorunları

Bu başlık altında araştırmaya katılan öğrencilerin Türk ve Müslüman kimliği ile Hristiyan kimliğine bakışları ile farklı din mensuplarıyla evlenme ve Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne alınma konusundaki görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

5.1. Öğrencilerin Türk ve Müslüman Kimliğine Bakışı

Avrupa Birliği ve Avrupa Birliği'ne aday ülkeler arasında kimliği tanımlarken, Avrupalılık fikri üzerinden hareket etmek kaçınılmazdır. Kimliği değerlendirirken farklı perspektifler sunulması açısından Avrupa Birliği'ne aday bir ülke olan Türkiye'den Erasmus programı yolu ile Göttingen'e gelen katılımcılara, kendi kimlikler ile ilgili yorumlar yapması istenildiğinde, Türk ve Müslüman kimliğinin yanı sıra özellikle kendilerini tanımlarken Müslüman olan doğu toplumlarına mı yoksa Hristiyan olan Avrupa dünyasına mı yakın hissettikleri sorulduğunda değişik yorumlarla karşılaşıldı.

Katılımcılardan 3'ü; Pınar, Fadime, İlbey kendilerini Avrupalı Türk Müslüman olarak ifade etti, Avrupa'ya sadece teknolojik bazı gelişmeler göz önünde alınarak benzetmek istediklerini ifade ederken, Türk toplumun örf ve adetlerinin diğer toplumlarda olmadığını ama bazı durumlarda özgürlüklerinin kısıtlandığını belirtti, bu durumun kendileri için bir sıkıntı yarattığının altını çizdiler.

Pınar, Avrupa'da yaşamının, Müslüman bir ülkede yaşamaktan daha kolay olduğunu belirterek, kendisini Avrupalı, Türk ve Müslüman olarak tanımladı ve Türkiye'nin de özgürlükler açısından Avrupa'ya benzemesini ümit ettiğini dile getirdi.

“Kendimi Avrupalı, Türk ve Müslüman olarak tanımlayabilirim, kendimi diğer doğu ülkelerindeki insanlara benzetemiyorum, bana en uygun kimlik Avrupa kimliği olarak görüyorum. Evet, Türk ve Müslüman kimliğim var, ama diğer Müslüman toplumlarına benzediğimi düşünmüyorum. Batılı insanlar, insanların hayatına karışmıyor, yargılamıyor, mesela burada çıplak dolaşın, kimse kimseye bakmaz, ama Müslüman ülkede öyle olmuyor. Türkiye'nin özgürlükler açısından Avrupa'ya benzemesini isterdim.” (Pınar)

Katılımcılardan Fadime, Almanya doğumlu, orada okumuş, Avrupa'nın teknolojik açıdan güzel yönlerini kabul edip benimsemiş ama asla kültürünü benimsememiş biri olarak kendi kimliği ile ilgili yorum yapması istenildiğinde kimliğini tanımlarken Avrupalı Türk Müslüman olarak tanımlamaktadır. Ayrıca Fadime, Avrupa'nın teknolojik yönlerinin alınmasının, Türkiye için daha iyi olacağını belirtti.

“Avrupa'nın bazı yönleri güzel, özellikle de teknolojik açıdan değerlendirdiğimiz de Türkiye'nin de Avrupa'yı örnek alarak, teknolojik açıdan bazı eksikliklerini kapatması gerekir diye düşünüyorum. Ben kendimi hem Avrupalı, hem Türk hem Müslüman olarak tanımlayabilirim.” (Fadime)

Katılımcılardan İlbey'e, bu soruyu yönelttiğimizde kendisini hiçbir şekilde doğu Müslüman ülkelerine yakın hissetmediğini, onların giyim ve kuşamlarından rahatsızlığını dile getirerek, Avrupalı, Türk ve Müslüman kimliğini ön plana çıkardı.

“Burada bazı Arap öğrenciler var, hatta kendi kimliklerini ifade eden elbiselerini giyiyorlar, açıkçası hoşuma gitmedi, garipsedim, kendimi Avrupalı Türk Müslüman gibi hissediyorum.” (İlbey)

Katılımcılardan Lezgin, hiçbir şekilde Avrupalıya benzemediğini, onlardan farklı olduğunu, ama Avrupa'dan da alınması gereken bazı gelişmeler ve yenilikler olduğunu ifade ederken, dinî kimliği kadar Kürt kimliğinin de kendisi için çok önemli olduğunu altını çizdi. Kimlik sorunu gündeme getirildiğinde, bu konuda Avrupa'da sıkıntı yaşamadığını; ancak Türkiye'de kimlik problemi olduğunu ve Türkiye'nin bu sorunu çözmek zorunda olduğunu, ancak bu şekilde Türkiye'nin her açıdan ilerleyebileceğini belirtti ve kendisini tanımlarken dini kimliğini ön plana çıkartarak, Araplara çok yakın hissettiğini dile getirdi.

“Elbette, Avrupa'dan almamız gereken çok gelişmeler var, mesela Avrupa'da özgürlük var ve Avrupa'da Kürt olmak çok güzel ve rahat Türkiye'de Kürt problemi var, zaten bu problem olmasaydı 30.000 kişi ölmezdi, o kadar insan boşuna ölmemiştir ve tabi karşılıklı olarak ölmüştür demek ortada bir problem var ki bu problemi çözmek için yatırımlar yapılıyor. Kürt sorunu çözümlerse, Türkiye'nin önü açılır, Kürt ırkı anayasada kabul edilsin bir Kürt tarihi olduğu kabul edilsin, Anadilde eğitim verilsin isteyen dili seçer. Size bir olay anlatmak istiyorum, 8-9 yaşlarında küçük yaşta bir çocuk Ankara'ya okumak için gidiyor, gittiğinde biraz Kürtçeye sahip eğitim alırken Kürtçeyi unutuyor, ama 25 yaşında memleketine döndüğünde annesiyle konuşamıyor; çünkü çocuk Kürtçe bilmiyor, annesi de Türkçe bilmiyor. Bu çok üzücü bir durum, Türkiye'de bazı şeyler değişmeli.” (Lezgin)

Katılımcılardan ikisi kendilerini ne Müslüman doğuya benzettiğini ne de Hristiyan batıya benzettiğini, ortada olduklarını, sadece Türk ve Müslüman kimliğine sahip olduklarını, ama teknolojiyi kullanma açısından batıdan almaları gereken bazı şeylerin olduğunu belirttiler.

“Ben Türküm ve Müslüman'ım, Türklerin kendilerine ait bir kültürü, dinî ve geleneği var, bu nedenle biz ne batıya benzeriz, ne de doğu Müslüman ülkelere; ancak Batı'nın gerisinde kalmamak için Avrupa'daki bazı gelişmelerden faydalanmak gerekir.” (Eray)

“Ben bir Müslüman olarak iletişimde bulunduğum doğu insanlarından hoşlanmadım, kendimi onlara benzetemedim, ben kendimi tam olarak Avrupalı olarak tanımlayamam. Ben vatanımı seviyorum, kültürümü seviyorum, dinimi seviyorum, ama milliyetçi değilim, ben Türk gibi yaşıyorum, Türk'üm ama Avrupa'ya entegre olabilecek bir ülke olarak görüyorum.” (Merve)

Katılımcılardan biri dinî kimliğinin olmadığını, dinle ilgilenmediğini, dinin yanı sıra ırkın da önemli olmadığını, illaki kimlik tanımı yapılırsa kendisini daha çok

Avrupalı olarak tanımlayabileceğini ifade etti, kendini sadece Avrupalı olarak gördüğünü belirtti.

“Ben dinle çok ilgilenmiyorum, bu yüzden dini kimlik açısından bakmıyorum, kendimi hiçbir şekilde doğu toplumlarına benzetemiyorum, kimlik olarak Avrupalı hissediyorum.” (Zülal)

Yukarıda görüldüğü üzere katılımcılardan bir kısmı kendini Avrupalı Türk Müslüman olarak ifade ederken, Fadime ise Avrupalı Türk Müslüman olarak, Avrupa’nın teknolojik yönlerinin alınmasının, Türkiye için daha iyi olacağını belirtti. Eray ve Merve, Türk ve Müslüman kimliklerinin altını çizerek, teknolojiyi kullanma açısından batıdan bazı teknolojik yeniliklerin alınması gerektiğini belirtti. Zülal ise dinî kimliğinden ziyade Avrupalı kimliğinin olduğunu belirtirken, Lezgin için ise Kürt ve Müslüman kimliğini ön plana çıkararak, Avrupa’da özgürlüklerin olduğunu ve bu konuda Türkiye’de problem yaşandığını ve çözüm beklediğini ifade etti. Pınar ise Müslüman bir ülkede bayan olmanın sıkıntısını anlattı ve Türkiye’de bu konuda Avrupalı ülkeler gibi özgürlüklerin yaşanmasını istediğinin altını çizdi.

5.2. Öğrencilerin Avrupa ve Hristiyan Kimliğine Bakışı

Almanya kendine has özelliği olan çok farklı bir ülkedir. İnsanlar, binalar, cadde ve sokakların görüntüleri; çevrenin, binaların muntazam ve düzenli olması; maddî olarak her şeyin yerli yerinde görüldüğü sistemin bir makine gibi işlediği Almanya’da yaşayan Hristiyan Alman toplumunun manevi dünyasının nasıl görüldüğünü, özellikle Göttingen’e Erasmus programıyla gelen Türk öğrencilerin Göttingen’de yaşayan Hristiyan’ların kimliği hakkında ne düşündüklerini anlamaya çalıştık.

Katılımcılardan Hristiyan kimliğinin değerlendirilmesi istenildiğinde, aldığımız cevaplar birbirine çok yakındı. Katılımcıların tamamı Hristiyan dünyasının boşlukta olduğunu, Hristiyan dininin gençleri tatmin etmediğini, Müslümanlarla kıyaslanıldığında, Müslüman insanların dinini daha iyi yaşadığını belirttiler.

“Avrupa’da insanlar ekonomik olarak çok iyi durumdadır, kalplerinde hala boşluk var ve bu boşluğu dinle gidermeye çalışıyorlar ama kilise onları tatmin etmiyor. Bu yüzden Avrupa’da pek çok ölümler ortaya çıkıyor zaten yapılan anket sonuçlarında da ortaya çıkıyor ki, intihar oranlarının yüksek olduğu ifade ediliyor. Yapılan araştırmalarda 2050 yılında Avrupa’nın yarısının Müslüman olacağı ileri sürülmektedir.” (Lezgin)

“Ben Noel’de kilisedeydim, kilisede o kadar fazla genç görmedim, bir tane Teolog vardı, adı aklıma gelmedi, mesela bu Teolog’a inançlı mısın diye sorduğumda bana verdiği yanıt ilginçti: “Çocukluğumuzda önce mezar ziyareti yapardık, arkasından kiliseye giderdik, ondan sonra eve gelirdik, Noel’de evde hep birlikte yemek yerdik, ama artık bu değerler, sekülerleşmeyle birlikte değişti” yanıtını vermişti. Bizdeki gibi Mevlit kandilinde ve Cuma günlerinde camileri doldururuz ya onlarda pazarları gidiyorlar ama pazarları bile kiliseleri doldurmuyorlar. Mesela ben

diğer Avrupa Birliği'nden gelen yabancı öğrencilere dindar olup olmadıklarını sorduğumda bana verdikleri cevap şöyleydi: "Ben kendimi tanımlarken Hristiyan olarak tanımlayabilirim ama aslında ateistim, kiliseyi kabul etmiyorum ve kiliseye gitmiyorum" bunun gibi konuştuğum çoğu yabancıdan hep bu cevapları aldım, açıkçası ben Hristiyanları dinen boşlukta görüyorum." (İlbey)

"Bizim Türkiye'de insan hiçbir şey yapmazsa bile en azından Cuma namazına gider ve genelde Cuma namazları kalabalık olur, ama ben buradayken arada bir kiliseye gittiğimde pazarları bile boştu veya parmakla sayılabilecek yaşlılar oluyordu. Bizim kadar dine bağlı değiller." (Eray)

"Benim etrafımdaki bazı arkadaşlar dini önemsediklerini söylediler. Çoğu kiliseye gitmiyordu ve kiliseye gidemediklerinden dolayı üzüldüklerini söylediler." (Pınar)

Katılımcılardan Fadime, Avrupa'yı yakından tanıyan biri olarak, Avrupa'da eski zamana kıyasla son zamanlarda kiliseye gitme oranlarında düşüşler olduğunu, artık Hristiyanların da eskisi gibi dinlerine çok fazla bağlı olmadığını, yaşadığı bir örnekle dile getiriyordu.

"Hristiyan'dan Hristiyan'a değişiyor, kiliseye giden insanlar çoğu kiliseden uzaklaşmış, dinlerine çok büyük bir bağlılıkları olmadığını gördüm, ama Göttingen'deki ilahiyat fakültesinin bunun aksini söylemesi gerekirken benim dersine girdiğim, buradaki profesörüm, şey söyledi: "İnsanların zamanla dinden uzaklaştığını, özellikle de yaşlıların artık kiliseye gitmediğini belirtir." Onların algıları bizim gibi değil, biliyorsunuz bizde insanların yaşlandığında camiye daha çok gittiklerini görürsünüz, dine daha çok bağlı hale geldiklerini görürsünüz Ben bir zamanlar Berlin'de küçük bir köyde kalıyordum, Hristiyanlar toplanırdı, siyah elbiselerini giyerlerdi, saat 10'da kiliseye giderlerdi, yollarda onları görebiliyorsun; ama şimdi ben buradayken hiç çan sesi duymadım, ben eşimle geldim, eşimde hiç çan sesi duymamış, çok şaşırdım, gerçekten çan sesi duymadım. Benim tez araştırmam gereği, buradaki papazlarla yaptığım görüşmelerde, bana tez konumla alakalı İncil'den bir örnek vereni görmedim, biz genelde bir konu anlatırken, Kuran'dan destekli ayetler veririz, ama buradaki papazlar bana herhangi bir İncil'den bir ayetle konuya açıklama getirmediler." (Fadime)

Katılımcılardan Lezgin, doğu milletlerinin İslam dinini güzel yaşarken, batı toplumunda aynı şeyi görmediğini, batının Hristiyanlık dinini yaşama açısından aciz durumda olduğunu, Hristiyanların kendi içlerinde bazı zorluklar yaşadığını belirtti.

"Doğu da olmak, gerçekten güzel; çünkü burada dine sahip çıkıyoruz, doğu milleti dini güzel yaşarken, batı toplumunda aynı şeyi görmedim. Batının aciz durumda olduğunu düşünüyorum, zaten Hristiyanlarda din anlayışı yok, ben hiç kiliseye giden görmeden, sadece resim çektirmek için gideni gördüm. Din konusunda boşluktalar; buna çok eminim, sadece içki ve eğlenceyi tercih ediyorlar, gençlerin tek aktiviteleri var, hafta sonları sabahlara kadar içki içip eğleniyorlar ve günü birlik ilişkiler yaşıyorlar." (Lezgin)

Katılımcılardan Mahmut'a Hristiyan kimliğini değerlendirmesi istendiğinde Göttingen'de Erasmus programı süresince Georg-August Üniversitesine bağlı bir ilahiyat yurdunda kaldığını, burada yaşamış olduğu deneyimlerinden ve gözlemlerinden bahsetti.

“Benim kaldığım yer üniversiteye bağlı ilahiyat yurduydı. Burada ilahiyat yurdu olması dolayısıyla, buradaki öğrenciler diğer öğrencilerden farklılar, mesela günün belli saatlerinde toplandıkları bir oda vardı, burada ayin düzenleniyordu, bunlardan sorumlu bir arkadaş olurdu; ayini düzenler, okunacak metinlerin hem İngilizcesini ve Almancasını hazırlardı, bir keresinde ben de onlarla birlikteydim, bekledik ama kimse gelmemişti, ayini organize etmeye çalışan kişide kızmıştı. Ama çoğu kişi katılmıyordu, hatta bir ara kaldığımız yurdun arka tarafında kilise vardı, bir Pazar günü merak ettim ve gittim, baktım hiçbir şekilde kalabalık değildi, hatta bizim Cuma günlerimiz sizde biliyorsunuz ki aşırı kalabalık olur. Mesela çarşının içindeki koskoca Yakubi kilisesi boştu, gittiğimde açıkçası hiç genç göremedim, hep yaşlı insanlar vardı, hatta yaşlılar bize dönüp bakıyordu, çok dikkat çekmiştik. Bir de yeni gençler arasında ateistin daha çok olduğunu düşünüyorum, bazen gençlerle aramızda diyaloglar geçiyordu, onlar kilise meclisinden bahsediyorlardı, eğer ateist olduklarını kilise makamı önünde belirtirse kilise meclisi onları kabul etmiyordu, hatta burada bir Türk abi bu konuda bana bir istatistikten bahsetmişti, ben de internetten bakmıştım, Ateist olanların sayısı bayağı fazlaydı.” (Mahmut)

Katılımcılardan Cansu, çevresinde ibadetini yerine getiren çok fazla Hristiyan görmediğini, arkadaş gruplarında bir arkadaşının Noel orucu tuttuğunu ve bu duruma olan şaşkınlığını ifade etti.

“Ortak bir arkadaşımız var, çoğu Hristiyan'da görmediğim bir olay dikkatimi çekti, arkadaşlarla birlikte dışarıda dolaşıp bir şeyler şey yerken o arkadaş bir şey yemiyordu, ona sorduğumda Noel orucu tuttuğunu söylemişti. Bazı arkadaşlarımızda kiliseye gitmediklerini söylüyorlardı ve gitmedikleri için pişmanlık duyduklarını ifade ediyorlardı.” (Cansu)

Katılımcılardan Merve, Göttingen'de karşılaştığı kişilere Katolik olup olmadıklarını sorduğunu, en az 100'ü aşkın insanla tanıştığını ve her konuştuğu insanla din konusunu görüştüğünde çoğu arkadaşının dinle hiçbir alakasının olmadığını ve eğer buradaki gençleri kimlik açısından değerlendirecek olursa, çoğunun dinle bağlarının zayıf olduğunu söyledi.

“Ben din ibadetinin Allah ve kul arasında olması gerektiğine inandığım için, toplu ibadete karşıyım, ben dinin bireysel olması gerektiğini düşünüyorum. Buradayken etrafımda dindar Hristiyanlar görmedim, benim burada tanıdığım ne Alman, ne Fransız ne İtalyan arkadaşım, kimse dindar değildi ve dindar arkadaşım olmadı, mesela arkadaşımın babası ve annesi Katolik'ti; ama kendisi ben hiçbir şeye inanmıyorum diyordu, ya da kimisi ben vaftiz oldum; ama din umurumda değil diyordu.” (Merve)

Sonuç olarak ifade edilebilir ki katılımcıların tamamı Hristiyan dünyasının tamamen boşlukta olduğunu, kendi ülkelerinde bile İslam dininin, Hristiyanlarla kıyaslanamayacak kadar daha iyi yaşandığını belirttiler.

5.3. Yabancı ve Müslüman Olmayan Biriyle Evlenmeye Bakış

Yabancı ülkede, farklı kültürlerle, farklı dinlerle ve farklı ırklarla etkileşimde bulunan öğrencilere kendilerine uzak yabancı bir dinden bir erkek veya kadından hoşlanıp hoşlanmadıkları ve evlenmeyi düşünüp düşünmedikleri sorusu yöneltildi. Burada ki amaç, katılımcılardan Müslüman olmayan ve farklı kültürden olan kişilere evlilik anlamında entegre olup olamayacaklarını ve bakış açılarını öğrenmektir.

Katılımcılardan üçü; Fadime, Eray, Aslı kendileri gibi aynı adet ve geleneklere sahip olmayan özellikle Türk ve Müslüman olmayan biriyle bir evlilik yapamayacaklarını belirttiler. Katılımcılardan Fadime ve Eray, Türk ve Müslüman olmayan biriyle yapacakları evliliklerinde problem yaşayabileceklerini düşünerek bu evliliğin, Türk adet ve geleneklerine uygun bir evlilik olamayacağını dile getirerek, şöyle ifade ettiler:

“Ben şahsen bir yabancı bir insanla evlenmezdim, etrafımdakilere de asla yabancı biriyle evlenmelerini de tavsiye etmezdim. Belki biraz milliyetçi olduğumdan mıdır nedir, bilmiyorum, kendi dinimden ve kendi ırkımdan biriyle evlenmek isterim ve tavsiye ederim. Bence insan sevgisini ifade ederken kendi dilinde duyguların daha içten ifade ettiğini düşünüyorum, yani Almanca benim düşünerek konuştuğum bir dil, bazen ifade edemeyebiliyorum, ama Türkçe benim duygu dilim ve Hristiyan bir insanla bu duyguyu paylaşamam asla hayalimde bir Hristiyan’la evlilik fikri olmadı ve zaten şu anda da bir Türk ve Müslüman’la evliyim.” (Fadime)

“Ben genel anlamda burada birinden hoşlanmadım, güzel kızlar var ama etkilenmedim; çünkü benim hayatımda biri zaten var, sürekli onunla haberleşiyorum ve hep aklımda kız arkadaşım var, kimseyi burada düşünemedim, ama kız arkadaşım olmasaydı da belki hoşlanabilirdim ama yinede Hristiyan biriyle evlilik asla düşünmezdim; çünkü biz biraz bu konuda ataerkil yetiştik, bizi, yani Türkleri seven biri olmalı, bize uygun, geleneklerimize uygun biri olmalı diye düşünüyorum, milliyetçiyim, kendi dinimden kendi dilimden biri olmasını tercih ederim, tabi her şey yine bir kısmet.” (Eray)

“Ben, Türk adet ve geleneklerine uymayan biriyle ve Müslüman olmayan biriyle bir evlilik yapamayacağımı düşünüyorum.” (Aslı)

Katılımcılardan Mahmut, öncelikle kendisi için işin önemli olduğunu ve bakmak zorunda olduğu bir ailesi olduğunu, bundan dolayı, yurt dışından biriyle evlenmenin kendisine maddi açıdan külfet getireceğini belirterek, böyle bir evliliğe sıcak bakmadığını, ama asla İslam dinin buna engel olmadığını, maddi problem olmazsa eğer yabancı kültür ve dinden biriyle evlenmesinde bir sorun görmediğini ifade etmiştir.

“Evliliği düşünmedim, biraz Türk ve Müslüman olunca sana önyargıyla bakıyorlar, açıkçası düşünmüyorum, beğendiğim hoşlandığım muhabbet ettiğim, İstanbul gelmek isteyen arkadaşlar vardı, sadece maddi açıdan evlilik istemem, belki kültürel açıdan problem olabilir, ama dini açıdan problem olmadığını biliyorum, yurt dışına geliş gidişler masraflı olacak, ben okuldan sonra çalışıp aileme bakmak istiyorum, benim için evlilik, para sorun olmasa problem yok, ama şu ana kadar yabancı bir insanla evliliği düşünmemiştim.” (Mahmut)

Katılımcılardan İlbey, yabancı dinden biri ile yapılan bir evliliğin kendisi için problem olmayacağını, sadece çocuklarını yetiştirirken bu evliliğin, çocuklarının yetişmesi açısından evlendiği kişinin farklı kültür ve dininden dolayı çocuklarını etkileyeceği düşüncesiyle sıcak bakmadı.

“Bana yakınlaşmak isteyen oldu, benimde hoşlandığım kişi oldu, bana hayran hayran bakanlar vardı. Fransız bir kız, Türkleri seviyordu ve Türk arkadaşları vardı ve sürekli beni kıskandırmaya çalışıyordu, ben de onu kıskandırmaya çalıştım, şimdi o kız benim için Türkiye’ye gelecek, İzmir’de yüksek lisans yapmayı düşünüyor. Evlilik benim için engel olmazdı, ama yetiştireceğim çocuklar için problem olurdu, ama yinede evleneceğim kişi özellikle Türkleri seven biri olmalı, ırkçı bir Almanla asla, İslam fobisi altında ezilmiş bir Avrupalı ile asla evlenmem, ılımlı biri, daha böyle bizi tanımak isteyen biri, Türkleri seven, İslam düşmanı olmayan bir insanla evlilik olabilir, yani bir yabancı bir insanla evlilik olabilir niye olmasın evlenebilirim.” (İlbey)

Katılımcılardan dört bayan öğrenci, Hristiyan veya yabancı biriyle evliliğe uzak olmadıklarını, elbette dinin ve kültürün önemli olduğunu ama Hristiyan veya yabancı dinden birini sevmeleri durumunda dininde ırkında önemli olmadığını şu şekilde dile getirdiler:

“Mesela benim kaldığım yurttta bir Alman arkadaş, bana selam verirken yüzü kızarıyor, Alman erkekleri biraz utangaç yapıya sahip olduğunu düşünüyorum, mesela benim bir Alman kız arkadaşım, Türk erkeklerini Alman erkeklerinden ayırıyor, mesela Türk erkeği sevgilisini mutlu etmek için gül alır, hatasını kabul ettirmek için bin bir takla atar ama Alman erkeği asla bunu yapmaz herhangi bir caba göstermez demişti. Ben Çerkez’im, erkek arkadaşım Türk, buna rağmen bile olsa aramızda problem olabiliyor, yabancı bir insanla evlilik konusunda sadece dinin değil, örf ve adetlerinde önemli olduğunu düşünüyorum, yabancı bir dinden ve yabancı bir millettten biriyle ancak seversem evlenebilirim, neden olmasın?” (Cansu)

“Benim burada bir erkek arkadaşım veya sevgilim olabilir, ama evlilik konusu için yabancı birini çok sevmem gerekir, yani onunla evlenmeyi düşünebilirim, bu konuda katı kurallarım yok.” (Pınar)

“Benim için din evlilikte belirleyici bir etken değil, bu yüzden karşıdaki kişi müslümanmış veya hristiyanmış aramıyorum, ırk da önemli değil, sevebilirim de evlenebilirim de.” (Zülal)

Katılımcılardan Lezgin, evlilik için sevgi dışında hiçbir şeyin önemli olmadığını, hatta eşinin yabancı olmasını daha çok istediğini dinin ve kültürün kendisi için evlilik anlamında önemli olmadığını belirtti.

“Eşimin bir yabancı olmasını çok isterdim, bu kismet olayı tabi, ama ben bir insanı sevmişsem, kalbim onun için çarpıyorsa, Japon değil uzaylı bile olsa hiç fark etmez; çünkü sevgi dünyanın ortak dili, zaten globalleşiyoruz ve bu kaçınılmaz bir son. Neden yabancı bir insanla evlenmeyeyim ki? Bir sebep göremiyorum.” (Lezgin)

Sonuç olarak Erasmus programına katılan öğrencilerin yarısı yabancı biriyle evlilik düşünmediklerini ifade ederken bunun sebebi olarak, bir kısmı Türklüğü ve Müslümanlığı ileri sürdü, sadece bir katılımcı ise iş olayından ötürü evlenmeyeceğini, sağlam ve iyi gelir getiren bir iş olmadığı sürece bu evliliğe sıcak bakmadığını ifade etti, bir diğer katılımcı ise farklı kültürden birinin çocuk yetiştirmede çocuğunu kendi kültürünün etkisiyle yetiştireceği ve bu durumdan çocuğunu koruyamayacağı endişesiyle yabancı dinden ve kültürden evliliğe sıcak bakmadığını belirtti. Katılımcıların yarısı ise yabancı dinden, kültürden ve ırktan olan biriyle ancak onu sevmeleri şartıyla evlilik yapacaklarını ifade etti.

5.4. Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne Katılımı

Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne üyeliği konusunda süregelen tartışmalar yıllardır devam etmektedir. Avrupa Birliği’nin Türkiye’nin üyeliği konusundaki endişeleri ve Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne girmek için çabaları zaman geçtikçe daha da çok ivme kazanarak bugüne kadar gelmiştir. Avrupa Birliği’ne üye devletlerden biri olan Almanya’ da, bir dönem veya iki dönem gibi zaman geçiren Erasmus katılımcılarına Göttingen’de öğrenim gördükleri süre boyunca yaşamış oldukları tecrübeleri de göz önünde bulundurarak, Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne katılımı konusunda düşüncelerinin neler olduğunu ve eğer Türkiye Avrupa Birliği’ne girecek olursa hem Avrupa’ya hem de Türkiye’ye bu üyeliğin katkıları neler olabilir sorusunu yönelttik.

Katılımcılardan 5’i ortak düşünce olarak Avrupa Birliği’ne girmek istemediklerini, kendileri için Avrupa Birliği’ne girmenin gerekli olmadığını ifade ettikten sonra her biri kendi düşüncesiyle ilgili olarak ve Avrupa Birliği’nin üyesi olmanın Türkiye’ye çok fazla bir şey kazandırmayacağını dile getirdi. Bunun dışında eğer Türkiye Avrupa Birliği’ne girecek olursa Türkiye’nin Avrupa’ya bazı açılardan fayda sağlayabileceği, ama Türkiye’nin ise seyahat özgürlüğü dışında pek de bir şey elde edemeyeceğinin altını çizdiler.

“Türkiye öyle sıcak bir noktada ki, Türkiye öyle abuk sabuk bir yerde olsaydı, Estonya gibi Avrupa’nın işe yaramayan bir yerinde olsaydı, Avrupa Birliği’ne girerdi. Bulgaristan da girdi, Romanya da girdi. Türkiye çok önemli jeopolitik noktada, Türkiye çabuk kullanılacak ve çok sömürülebilecek bir noktada, bir kapı Avrupa’ya açılıyor; aşağı kapı orta doğuya iniyor, sınır komsuları direkt orta doğunun kaynayan noktaları olan İran, Irak, Suriye’dir. Türkiye Avrupa Birliği’ne girmeli mi kendi şahsi çıkarım açısından bakarım, ben seyahat açısından bakarım, diyelim ki Avrupa

Birliği'ne girdim, her ay gezdim, 1, 2, 3, 4 defa dolaştım, sonra ben sıkılırım, ömür boyu seyahat mi yapacağım, ne katkısı olacak ki bana! Avrupa Birliği'ne üyelik sadece seyahat özgürlüğü getirecek, hani bu çok önemli mi bence gerekli değil, ben Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girip girmemesinin çok önemli olduğunu düşünmüyorum, Türkiye'nin girmeye ihtiyacı yok, Avrupa Birliği vatandaşı olduğu için herkes sağa sola gidecek, tek bir kolaylık vize kolaylığı olacak, bugün Schengen vizesi 60 Euro, bugün zaten seyahat eden adam belli bir ekonomik gelirin üzerindedir, bu adama alacağı vize ücreti çok külfetli olmaz. Bence Türkiye girmese de olur, girerek çok bir şey elde edeceğini sanmıyorum, ama Türkiye Avrupa Birliği'ne girerse bu Avrupa'nın işine gelir; Türkiye'nin jeopolitik konumundan dolayı Türkiye'nin bu durumundan faydalanmak isteyebilirler. Türkiye girmemeli diye düşünüyorum.” (Merve)

Katılımcılardan Lezgin, 50 yıldır Avrupa'nın kapısında bir üyelik elde edebilmek için gösterilen çabaların anlamsız olduğunu, ülkemizin çok güzel bir geçmişinin olduğunu ve verimli topraklara sahip olmanın avantajını sürdürdüğünü, bu yüzden Avrupa Birliği'nin kapısında beklemenin anlamsız olduğunu ifade etmiştir.

“Avrupa Birliği yaşanmış bir yapı şayet bizim ülkeye fazla bir şey katmayacaksa girmeyelim, 50 yıldır kapılarında bekliyoruz, Avrupa'nın sistemi harika çok güzel, ama bizim ülkemizde cennet, çok verimli topraklara sahibiz, çok güzel bir tarihimiz var, Avrupa bize ne kazandırabilir ki, Avrupa yaşanmış, eğer biz Avrupa'ya girersek, bu Avrupa'ya çok şey kazandırabilir. Avrupa Birliği'ne üye ülkelerden Göttingen'e gelen birçok öğrenciyi dinsel açıdan boşlukta görüyorum, Türkiye Avrupa Birliği'ne girerse gençlerin manevi boşluğunu kültürümüzle ve dinimizle doldurabileceğini düşünüyorum, bunun yanı sıra Türkiye'deki var olan kaynakları Avrupa çok güzel kullanır diye düşünüyorum, kendimizi küçük düşürmenin mantığı yok, tutturmuşuz Avrupa Birliği diye bence gerek yok. Avrupa'daki sistem, Türkiye ile bütünleşmiş olursa eğer bu durum Türkiye'ye birçok şey kazandırabilir, yani hem Avrupa Birliği ve hem de Türkiye karşılıklı birbirinden faydalanabilirler ama ben yine de Avrupa Birliği'ne girmenin gerekli olduğunu düşünmüyorum.” (Lezgin)

Avrupa Birliği'ne girme konusunda Eray, biraz daha milliyetçi bir tutum sergileyerek, düşüncesini şöyle ifade etmektedir:

“Avrupa Birliği'ne girmek istemiyorum, ülkede din konusunu çok değişiyoruz, ama ülkenin tarihini de deşelememiz gerekir. 1923'den 1933'e kadar geçen 10 senelik ivmeye baktığınızda, her şey bu şekilde iyi devam etseydi, Türkiye'nin 2010 yılında ekonomi açısından dünyanın en güçlü 3 ülkesinden biri olabileceği rivayet ediliyordu, yani rivayet edilmiyor, sayısal verilere bakarak söylüyorsunuz, böyle bir kuvvet, böyle bir devlet, 10 senede neleri başarabilmiş bir Türkiye, yine bir şeyleri başarabilmesi için Avrupa Birliği'ne girmesine gerek yok. 28 tane Hristiyan ülkesine bir Müslüman ülkesinin girmesine izin verirler mi? Açıkçası Avrupa Birliği'ne girmemize gerek olmadığını düşünüyorum.” (Eray)

Katılımcılardan Fadime, Avrupa Birliği'ne girmek istememesinin en temel nedeni olarak Türkiye'nin asimile olup özünü kaybedeceği endişesine sahip olduğunu söylerken, bu konu ile ilgili hoşnutsuzluğundan bahsetti.

“Ben zaten Avrupa Birliği'ne girip çıkıyorum. Türkiye'nin asimile olmasını istemem, asimile olmasından korkarım, bizim neyimiz eksik Avrupalıdan, bu yüzden Avrupa Birliği'ne girmek istemiyorum, Türkiye'nin özünü kaybetmesini istemiyorum, bazı değerlerimiz bize kalsın, başkaları bizim değerlerimizi dejenere etmesin istiyorum, değerlerimizi biz kendimiz yaşayalım. Biz bir Hristiyan ülkesi olmadığımız için, Müslüman olduğumuz için onlar bize bir İtalyan'a bakacakları gibi bakacaklarını ve bizi Avrupa Birliği'ne kabul edeceklerini düşünmüyorum. Avrupa Birliği'ni oluşturan Hristiyan birliklerinin bizim Avrupa Birliği'ne girmemize yeşil ışık yakacaklarını zannetmiyorum.” (Fadime)

Katılımcılardan Mahmut, Avrupa Birliği'ne girmek istemediğini, dünyanın henüz Türkiye'yi bilmediğini, son zamanlarda Türkiye hakkında bilgi sahibi olduğunu; Türk insanın, Türkiye imajını düzgün yansıtmadığını ve Avrupa Birliği'nin, Türkiye'yi kabul etmemek için Ermeni soykırımını ortaya attığını vurguladı.

“Daha önce dünyanın Türkiye'den fazla haberi yoktu, Türkiye dünyanın gündemine yeni oturuyor, dünyanın Türkiye'den yeni haberi oluyor, hatta oradaki Türkler de bundan bahsediyor, mesela DİTİB Cami'nde, Cuma namazından çıkınca altta katta bulunan çay ocağında oturup oradaki Türklerle çay içiyorduk, oradaki Türkler; Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün Almanya'ya ziyarete geldiğinden bahsediyorlardı, hatta Almanya'nın meşhur dergisi “Der Spiegel” de bile Abdullah Gül'den bahsediliyordu. Avrupa Birliği'ne girmemiz biraz Türkiye'nin kendi gücüyle alakalı bir durum. Almanlar, Avrupa Birliği'ne girmememiz için Ermeni soykırımını ortaya atıyorlar, ama hiç kendi yaptıklarından bahsetmiyorlar, 2.Dünya savaşında o kadar Yahudi öldürmüşler, hiç konuşmuyorlar, mesela bizim Türkler, her şeyi şakır şakır konuşuyorlar, Kürt Türk meselelerini hiç çekinmeden anlatıyorlar. Türkoloji'de okuyan insanlar vardı, Türkoloji'nin bir kitap tanıtımı olacaktı, bu kitap Türk edebiyatıyla ilgili bir kitaptı, iki kız kardeşin doğuda doğup büyüdüğünü ama sonradan birinin İstanbul'a gelip yetişip, eğitim aldıktan sonra çok değiştiğini ve iki kız kardeş arasındaki çatışmayı anlatan bir kitap. Türk edebiyatı çatısı altında bu konu anlatılıyor, özellikle bu yaralı konuları ele alıyorlar, bizim Türkler de buna alet oluyorlar. Hatta biz Göttingen'e bir öğrenci topluluğunun daveti üzerine Bdp milletvekilinin gelip demeç verdiğini biliyoruz.” (Mahmut)

Katılımcılardan geri kalan 5'i Avrupa Birliği'ne girip girmemenin onlar açısından çok önemli olmamakla birlikte yine de girmek istediklerini belirtti ve çoğunlukla vize ve seyahat kolaylığı gibi bazı avantajlar sağlayacağını ama Avrupa Birliği'nin Türkiye'yi bu üyeliğe, Türkiye'nin ekonomik durumunu bahane ederek almayacaklarını, bunun arkasında yatan asıl sebebin ise Müslüman bir ülke olduğumuz gerçeğini vurguladılar.

“Fransız arkadaşım bana Türkiye’nin maddi açıdan durumunun iyi olmadığını ileri sürerek biz, “Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne girmesini istemiyoruz” diye bir cümle kurdu. Açıkçası çok da önemli değil bence. Tabii ki birçok katkısı olacak vize kalkacak ama Avrupa Birliği’ne girersek de tepkileri ne olur bilemiyorum, ama bizi Avrupa Birliği’ne sokacaklarını zannetmiyorum, bence bu konuda din çok önemli, ekonomiyi bahane ettiklerini düşünüyorum. Avrupa Birliği’ne girersek elbette ki avantajları olacaktır ama şu an için dezavantajı aklıma gelmiyor.” (Aslı)

Katılımcılardan 3’ü özellikle yurt dışına çıkmakta büyük sorun teşkil eden vize sorunun kalkması için Avrupa Birliği’ne girmek istediklerini söyledi. Katılımcılardan Pınar, rahat ve sorunsuz bir şekilde yurt dışına çıkmak istediğini ve vize problemini yaşamak istemediğini şöyle belirtti:

“Avrupa Birliği’ne girmeliyiz, elbette Avrupa Birliği’ne girmemizin eksileri de olacak artıları da olacak, ama tam olarak Avrupa Birliği’ne girersek çok iyi olur diyemeyeceğim, girersek eğer iyi olabilecek çok şey var aslında, bizim için yurt dışına çıkmamız sorun, vize almak sorun oluyor, daha kolay bir şekilde yurt dışına çıkabiliriz. Ticari yatırımlar yapabiliriz.” (Pınar)

“Vize kalkması için Avrupa Birliği’ne girmeli, aslında Avrupa Birliği’nde de bir şey kalmadı, Avrupa Birliği’nin batan bir sistemi var, Avrupa Birliği ülkeleri hemen hemen ekonomik krizin kıyısında, önceden Avrupa Birliği’ne, ekonomik birlik olarak bakılıyordu, yinede bu konuda yeterli donanımda değilim, kendi araştırmalarıma ve gördüklerime bakarak değerlendirebilirim, mesela zamanında Avrupa Birliği’ne girmek isteyen, Polonya, şu an ekonomisi ne kadar iyi? Yani Avrupa Birliği bir güç göstergesi değil, Avrupa Birliği’ni ekonomik süper güç olarak görmüyorum. Şu an Avrupa Birliği’nin içerisinde ekonomisi iyi olan da var kötü olan da var. İsviçre ne kadar refah düzeyi yüksek bir ülke, suç oranı az bir ülke, birçok açıdan baktığımızda sistemleri mükemmel, ama Polonya’da Avrupa Birliği’nde yer alıyor. Avrupa Birliği’ne girmemizin, Türkiye’ye katkısı olur ama Türkiye’yi de çok yukarı çıkaracağını düşünmüyorum.” (Zülal)

Katılımcılardan İlbey, Avrupa’da çok rahat seyahat edebildiğini kimsenin kendisine pasaport sormadığını ve bu durumun rahatlığını yaşadığını ifade etti ve bu kolaylıktan ötürü, vize uygulamasının kalkması için Avrupa Birliği’ne girmekte bir sakınca olmadığını, bunun yanı sıra Avrupa Birliği’nin çok cazibesi olmadığından bahsetti.

“Tabi ki biz Avrupa Birliği’ne girmeliyiz; çünkü vize sorunundan diplomatik şeylerinden kurtuluruz, pasaporttan, vizeden prosedürlerden kurtuluruz. Mesela Avrupa’dayken uçakla Romanya’ya gittik, sanki buradan Konya’ya veya Kayseri’ye gidiyorsun, kimse bize pasaport sormadı, ama Almanya bu konuda biraz katı, işçilerin girmesini engellemek için iyi bir şekilde kontrol ediyor. Elbette vizesiz geçiyorsun ama yinede kontrol yapıyorlar. Avrupa Birliği’nin bir cazibesi yok, bir havası yok, girmek için çok şeyimizi kaybettik, yiyecek kültüründen tutun da giyime kadar fedakârlık yaptık. Avrupa Birliği’ne girmek zorunda değiliz. Sanırsam bir kardinal açıklıyordu,

“Türkler Hristiyan olsaydı, Türkleri Avrupa Birliği’ne alır mısınız” diye kendisine sorulduğunda cevabı şuydu: “Hayır, Hristiyan bile olsalar yine almayız; çünkü onlar Türkler.” (İlbey)

Katılımcılardan sadece Cansu, Türkiye’deki kanunların düzgün uygulanmadığını ve eğer Avrupa Birliği’ne girecek olursak, Türkiye’nin Kanun sisteminde iyileştirmeler olabileceğine ve her şeyin belli standartlarda olabileceğini vurgulayarak Avrupa Birliği’ne girmek istediğini ifade etti.

“Avrupa Birliği’ne girersek eğer bazı iyileştirmelere tabi tutulabiliriz. Mesela Türkiye’de yasalar var ama yasalar çok düzgün uygulanmıyor, bu konuda sıkıntımız var. Avrupa Birliği’ne girersek her şey belli standartlarda olmak zorunda olacak; ticaret olsun, eğitim olsun, bize katkısı olur, ama ekonomimiz nasıl etkilenir? Ekonomimiz Euro’ya geçince nasıl olur bilmiyorum. Bu konuda çok geniş bir bilgiye sahip değilim. O konuda çok emin değilim.” (Cansu)

Katılımcılardan sadece 2’si, İlbey ve Lezgin Türkiye Avrupa Birliği’ne girecek olursa Türkiye’nin Avrupa Birliği üye devletlerin halklarını, kültürel ve dinsel anlamda etkileyebileceği konusuna değindi.

“Biz aşağılık kompleksine sahibiz, kim aşağılık kompleksine sahipse o kişiler diğerinden etkilenir. Avrupalıları biz gözümüzde çok büyütüyoruz, biz onlardan etkileniriz, ama kültürel ve dini anlamda biz onları etkileyebiliriz.” (İlbey)

“Eğer biz Avrupa’ya girersek, bu Avrupa’ya çok şey kazandırabilir. Avrupa Birliği üye ülkelerden gelen birçok öğrenciyi dinsel açıdan boşlukta görüyorum, Türkiye Avrupa Birliği’ne girerse gençlerin manevi boşluğunu kültürümüzle ve dinimizle doldurabileceğini düşünüyorum.” (Lezgin)

Katılımcıların çoğu Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne katılımı söz konusu olduğunda, Türkiye ile Avrupa ülkeleri arasındaki tutarsızlıklar ve uyuşmazlıklar dikkate alındığında kötümser olduklarını söyledi. Katılımcılardan 5’i de ortak düşünce olarak Avrupa Birliği’ne girmek istemediklerini, kendileri için Avrupa Birliği’ne girmenin gerekli olmadığını ifade etti. Katılımcılardan geri kalan 5’i Avrupa Birliği’ne girip girmemenin onlar açısından çok önemli olmamakla birlikte yine de girmek istediklerini belirtti ve çoğunlukla vize ve seyahat kolaylığı gibi bazı avantajlar sağlayacağını ifade ederken, bir diğer taraftan, Avrupa Birliği’nin Türkiye’yi bu üyeliğe ekonomiyi bahane ederek almayacaklarını, bunun arkasında yatan asıl sebebin ise Müslüman bir ülke olduğumuz gerçeğini vurgulayarak, katılımcılar bu konuda kötümser duygulara sahip olduklarını ortaya sürdüler.

5.5. Erasmus Hareketliliğinin Öğrenci Üzerine Etkileri

Akademik değişimin pek çok yönden öğrenciler için verimli olduğu görülmektedir. Erasmus katılımcılarına, bu hareketliliğin kişisel deneyimlerini arttırıp arttırmadığı sorulduğunda, hem sosyal yaşam, hemde eğitimsel alanda, öğrencilerin çoğu (9) dil konusunda bu hareketliliğin etkilerinden bahsettiler.

Eray, dil konusunda çok sıkıntı yaşadığını ama zamanla bu sorununu çözmeye başladığını belirterek şu ifadeleri kullanmıştır:

“Ben dil konusunda bir ilerleme kaydettiğimi düşünüyorum, dil konusunda şu an rahatım.” (Eray)

Pınar, ev sahibi şehir Göttingen’e ilk geldiğinde çok zorlandığını, kendini dil açısından ifade edememenin, özgüvenini olumsuz etkilediğinden bahsetti. Ama sonra bu durumu çözdüğünü ve kendini daha iyi hissettiğini belirtti.

“Yeni bir yerdesiniz, yeni bir kültür, bilmediğiniz insanlar, bilmediğiniz bir eğitim, bu yüzden dil konusunda zorluk yaşıyorsunuz, dil sizin kendinizi ifade edemediğiniz zaman, haliyle özgüveninizi de olumsuz etkiliyor, öncelikle dil konusunda kazanım elde ettim diyebilirim.” (Pınar)

“Dil konusunda bana çok faydası oldu, dil konusunda pratiğim yoktu, burada deneyim elde ettim.” (Cansu)

Katılımcılardan Mahmut, hem Almanca ve hem de İngilizceye yoğunlaştığını ve nihayetinde temel ihtiyaçlarını karşıladığını dile getirdi.

“Yurt dışına ilk kez çıkıyorum, dil konusunda pratiğim yoktu, burada 2 dil öğrenme fırsatınız oluyor. Ben de İngilizce ve Almanca öğrenmeye çalıştım, en azından temel ihtiyaçlarımı giderecek kadar dilimi geliştirdim.” (Mahmut)

Katılımcıların çoğu (9) bu hareketliliğin kendilerinin özgüvenlerini arttırdıklarını ifade ettiler.

Katılımcılardan Eray ve Zülal, Erasmus deneyimi sayesinde, kendilerine olan güvenlerinin arttığını ve bundan mutluluk duyduklarını dile getirdi.

“Yeni bir ortamda olmanın verdiği zorluklarla baş ediyorsun, tek başınasın, kimse yok, her şeyi tek başına yapmak zorunda kalıyorsunuz, haliyle kendinize olan güveniniz artıyor.” (Eray)

“Buraya gelmeden önce kalacak yerimi ayarladım, geldiğimde ise ilk kez yurt dışına çıkmış olmanın zorluklarını deneyimledim. Bu durum beni mutlu ediyor, artık birçok şeyi başarabileceğime inanıyorum.” (Zülal)

Katılımcılardan 5’i kültürlerarası olumlu bir anlayış verdiğini, hayata farklı açıdan baktıklarını ve daha geniş düşündüklerini ifade ettiler.

Merve ve Aslı, Erasmus deneyimi sayesinde çok farklı kişilerle tanıştığını ve hayata daha geniş perspektiften bakabildiğini, bu durumun kendisine çok şey öğrettiğini ifade etmiştir.

“Kaldığım yurt, yine Erasmus öğrencilerinin kaldığı bir yurttu. O kadar çok ülkeden, o kadar çok farklı kişiyle tanışma imkânım oldu, hepsinin dünya görüşleri bambaşka ve hepsinden bir şeyler öğrendim. Dünyaya hiç bakmadığım bir bakış açısıyla bakabilmeyi öğrenme imkânım oldu.” (Merve)

“Burada çok şey öğrendim, bazı önyargılarım vardı, şu an farklı kültürlerle artık daha olumlu yaklaşılabiliyorum.” (Aslı)

Bu araştırma, Erasmus değişim programının etkileri üzerine odaklanmıştır. Araştırma, öncelikle öğrencilerin kişisel beceri, tutum ve hedefleriyle ilgili kültürlerarası etkileşim, bilgi artışı ile ilgili bazı verileri ortaya çıkarmıştır. Erasmus Öğrenci Değişimi Hareketliliğinin Öğrenci Üzerine Etkileri, bu programa katılan Erasmus katılımcılarına sorulduğunda, katılımcıların çoğu (9) dil konusunda Erasmus hareketliliğinin olumlu etkilerinden bahsettiler. Katılımcıların çoğu (9) bu hareketliliğin kendilerine olan özgüvenlerini arttırdığını dile getirdi. Katılımcılardan 5'i kültürlerarası olumlu bir anlayış verdiğini, hayata farklı açıdan baktıklarını ve daha geniş düşündüklerini ifade ettiler.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu çalışmada önemli temel sorumuz Erasmus programı dâhilinde Türk öğrencilerinin deneyimleriyle ilgili sorunlarının ve beklentilerinin neler olduğudur? Bu çalışmasının amacı öğrencilerin sorunları doğrultusunda verdikleri cevapları analiz etmektir. Avrupa’da yüksek öğretimin kalitesini artırmak ve Avrupa boyutunu güçlendirmek için kurulan Erasmus programı; üniversiteler arasında ülkelerarası işbirliğini teşvik ederek, öğrencilerin ve eğitimcilerin Avrupa’da karşılıklı değişimini sağlayarak, programa katılan ülkelerdeki çalışmaların ve alınan derecelerin akademik olarak tanınması ve şeffaflığın gelişmesine katkıda bulunarak bu amacı gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Programın kuruluşundan 17 yıl sonra Türk üniversiteleri, 2004 yılında bu programa katılmaya başlamıştır. Bu çalışmanın katılımcılarını oluşturan öğrenciler, 2011 ve 2013 yılları arasında bu programa katılmış öğrencilerden oluşmaktadır. Bu çalışmanın bulguları, Erasmus programı dâhilinde, Türk öğrencilerinin programla ilgili sorunlarının ve deneyimlerinin ayrıntılı açıklamasına imkân verir. Ayrıca Erasmus programı öğrencilerinin beklentilerine yönelik daha iyi bir anlayışa yol açmıştır.

Bu çalışmada toplanan bilgiler gösterdi ki, Türk öğrencilerin böyle bir değişim programına katılmak için birincil nedeni yurt dışına gitmek ve başka bir ülkede yaşamak arzusu, dil öğrenmek ve ev sahibi ülkeden sertifika almaktır. Ayrıca, Erasmus programının bir Avrupa girişi olduğu gerçeği öğrencilerin tercihlerini etkileyen bir faktör olmuştur. Bazı katılımcılar hibe miktarı ile birlikte Erasmus programının kendilerine sunduğu ev sahibi ülke seçeneklerinin sınırlı sayıda olması sebebiyle Georg-August Üniversitesi’ni seçtiklerini belirtmiştir.

Türkiye’nin farklı şehirlerinden gelen Erasmus öğrencileri, uluslararası değişim öğrencisi olmanın verdiği benzer hisleri ve kaygıları taşıdıklarını ifade ederken, öğrencilerden çoğu, girdikleri ortama hemen uyum sağladıklarını dile getirdiler. Öğrencilere programın kendisi ile ilgili yaşadıkları sorunlar ve değişim programı boyunca programın farklı yönleri ile sorulduğunda, zorlukların odak noktası ise yabancı bir ülkede yaşamının getirdiği sıkıntılardı. Katılımcıların çoğu, Erasmus’la ilgili olarak hiçbir sorun yaşamadıklarını belirtti. Bir akademik dönem boyunca kendi vatanlarından ve evlerinden uzak kalan Erasmus öğrencileri kendilerine her ay verilen 425 Euro hibe miktarının yetersiz olduğunu, bu bağlamda birtakım finansal zorluklarla karşılaştıklarını ancak temel ihtiyaçlarını karşıladıklarını ifade ettiler. Katılımcıların çoğu ortama kolay bir şekilde adapte olduklarını söylerken, çoğunluğunun da yaşamış olduğu sıkıntı aynıydı, yani dil sıkıntısıydı, yabancı bir dili iyi konuşamamanın verdiği zorluklardı. Öğrencilerden 9’u da bu sıkıntıyı yaşamıştı. Katılımcılara Erasmus programından beklentileri sorusu yöneltildiğinde, çoğunlukla bu programla ilgili kendilerine verilen hibe miktarının daha yüksek tutulması gerektiğini ifade ettiler. Bazı katılımcılar hibe miktarı ile birlikte Erasmus programının kendilerine sunduğu ev sahibi ülke seçeneklerinin sınırlı sayıda olduğunu belirterek, ev sahibi ülke seçeneklerinin de arttırılmasını istediler. Katılımcılardan biri Erasmus

programına başvuru süresinde bürokratik bazı engellerle karşılaştığını ve bu sürecin kendisi için sıkıntılı geçtiğini, Erasmus öğrencisi olarak kendilerine bu konuda kolaylık sağlanması gerektiğini dile getirdiler.

Üniversiteler arasında ki “Öğrenim Anlaşması” gereğince tam bir akademik tanınma yurt dışında verilen eğitim süresince olmalıdır. Katılımcıların yarısı yurt dışında eğitim süresince aldıkları derslerden başarısız olduklarını akademik tanınmayı alamadıklarını, bu durumun Türkiye’deki çalışmalarını olumsuz yönde etkilediğini ve eğitim dönemlerinin bir dönem uzadığını belirterek, bu konuda Erasmus öğrencilerine bazı kolaylıklar tanınması gerektiğini ifade ettiler. Katılımcıların diğer yarısı için Erasmus öğrencisi olarak, derslerden geçmek zor olmamıştı, özellikle İlbey ve Mahmut, dersine girdikleri hocaların kendilerine sınav geçmede bazı alternatifler sunduğunu belirtti, Fadime ise doktora öğrencisi olduğu için herhangi bir ders alma zorunluluğu yoktu, diğer iki katılımcı Merve ve Lezgin de aynı şekilde sınavlarla ilgili sorun yaşamamıştı.

Katılımcıların deneyimlerinin bilimsel yönüne gelince, öğrencilerin akademi eğitim açısından bazı güçlükler yaşadığını işaret etmek önemlidir. Ancak öğrenciler arasında baskın algı, Türkiye’deki yüksek öğretim sistemi ve Almanya’daki üniversite sistemi arasında çarpıcı farklılıklar bulunmasıydı. Katılımcıların, Türkiye’deki üniversitelerinde almış oldukları eğitimin içeriği çoğunlukla teori odaklı; ev sahibi üniversitede verilen dersler ise daha kolay ve daha pratiğe dayalı bulundu. Diğer algılanan önemli bir fark da öğrenci performansının değerlendirilmesinde söz konusudur. Ev sahibi kurumda katılımcıların performansının değerlendirilmesinde uygulanan yazılı testler, performans değerlendirme için tek yöntem olarak görülmemiştir. Bunun yanı sıra sözlü sınav ve bununla birlikte sunum ve projeler de performans değerlendirmesi için büyük önem oluşturmaktadır. Ev sahibi ülke ile ilgili olarak katılımcıların hepsi, Türkiye’de öğrenim gördükleri üniversiteleri ve Göttingen Üniversitesi’ni kıyasladıklarında eğitimsel açıdan farklılıkların olduğunu, teorik bilgidен ziyade, eğitimin pratik bilgiye dayandığını, bu farklılıklara ilaveten buradaki eğitimin onlar açısından daha tercih edilebilir olduğunu belirtti.

Öğrencilerin Göttingen şehrinde kaldıkları süre zarfında ilgilendikleri boş zaman aktiviteleri sorusunu yönelttiğimizde, katılımcıların çoğu Zess Enstitüsü’nde açılan dil kurslarına katıldıklarını ifade etti, dil kurslarına katılım aktivitelerin başında yer almaktadır, ikinci olarak öğrenciler yurt dışındayken diğer Avrupa ülkelerine seyahat yapmayı tercih etmişlerdi. Katılımcıların 6’sı dil derslerine ağırlık verdiklerini belirtti ve yetersiz dil kullanımından ötürü derslere aktif katılımı sağlayamadıklarından şikâyet etti. Katılımcıların önceliklerinin dil eğitimi olmasının yanı sıra ikinci sosyal aktivite olarak yurt dışı seyahatleri ve arkasından bisiklet turları gelmektedir. Katılımcılardan 2’si dil problemlerinin olmadığını belirtti. Katılımcılardan 2’si hafta sonu düzenlenen partilere katıldıklarını ve parti eğlencesinde yoğun miktarda alkol kullanımından dolayı rahatsızlıklarını ve yurt dışından olmanın sağlamış olduğu avantajla seyahatlere önem verdiklerini ifade etti. Sonuç olarak diyebiliriz ki katılımcıların çoğu dil kurslarını seçmiştir ve vize

kolaylığından dolayı yurt dışında bulundukları süreci seyahat ederek değerlendirmeye çalışmışlardır, ayrıca hafta sonu katıldıkları partilerde alınan yoğun alkol kullanımının onlar tarafından hoş karşılanmadığı görülmüştür.

Katılımcılara dinî ibadetlerini uygulamada sorunlar yasayıp yaşamadıklarını ve ibadetlerine önem verip vermediklerini anlayabilmek için sorular yönelttik, namaz kılmada zorluk yaşayıp yaşamadıklarını ve dinimizce helal olmayan domuz eti ve bu etten yapılmış gıdalarla ilgili olarak hassasiyetlerini sorduk ve oldukça şaşırtıcı cevaplar aldık. Sonuç olarak diyebiliriz ki katılımcılardan Mahmut, Lezgin, Fadime ve İlber abdest almak, namaz kılmak gibi dinî ibadetlerini yerine getirmede zorlandıklarını ve bu konuda bazı iyileştirmelerin yapılması gerektiğini ifade ederken; İlber özellikle Avrupa’da din özgürlüğünün olmayışının altını çizdi ve Müslümanların da Avrupa’da din özgürlüğüne sahip olması gerektiğini söyledi. Katılımcılardan bir kısmının (6) dinî yaşamlarına özen gösteremedikleri, dinî yaşantılarını yoğun düzeyde yaşamadıkları anlaşıyordu. Neredeyse katılımcıların yarısı domuz etini denemişti ve domuz etini deneyen katılımcılardan sadece biri dışında kimse domuz etini beğenmemişti. Diğer dört katılımcı ise domuz eti ve bu etten yapılmış gıdaları yememeye özen gösterdiklerini genelde bu konuda yiyecek satan marketlere güvenmedikleri için domuz eti ve bu etten yapılmış ürünleri satmayan, helal gıda satan, güvenilir olduğuna inandıkları marketten alışveriş ettiklerini ifade ettiler.

Avrupa Birliği ve Avrupa Birliği’ne aday ülkeler arasında kimliği tanımlarken, Avrupalılık fikri üzerinden hareket etmek kaçınılmazdır. Kimliği değerlendirirken farklı perspektifler sunulması açısından Avrupa Birliği’ne aday bir ülke olan Türkiye’den Erasmus programı yolu ile Göttingen’e gelen katılımcılara, kendi kimlikler ile ilgili yorumlar yapması istenildiğinde, Türk ve Müslüman kimliğinin yanı sıra özellikle kendilerini tanımlarken Müslüman olan doğu toplumlarına mı yoksa Hristiyan olan Avrupa dünyasına mı yakın hissettikleri sorulduğunda değişik yorumlarla karşılaşıldı. Katılımcılardan üçü kendini Avrupalı Türk Müslüman olarak tanımlarken, Avrupa’ya sadece teknolojik bazı gelişmeler göz önünde alınarak benzetmek istediklerini belirtti; ayrıca Türk toplumunun örf ve adetlerinin diğer toplumlarda olmadığını ama bazı durumlarda da Türkiye’de özgürlüklerinin kısıtlandığını söyleyerek Türkiye’de de Avrupalı ülkeler gibi özgürlüklerin yaşanmasını istediklerinin altını çizdi. Katılımcılardan ikisi kendilerini ne Müslüman doğuya benzettiklerini ne de Hristiyan batıya benzettiklerini, ortada olduklarını, sadece Türk ve Müslüman olduklarını, ama teknolojiyi kullanma açısından batıdan alınması gereken bazı şeyler olduğunu ifade etti. Katılımcılardan biri dinî kimliğinin olmadığını, dinle ilgilenmediğini, dinin yanı sıra ırkın da önemli olmadığını, illaki kimlik tanımlı yapılırsa kendisini daha çok Avrupalı olarak tanımlayabileceğini dile getirdi. Diğer bir katılımcı ise Kürt ve Müslüman kimliğini ön plana çıkararak, Avrupa’da özgürlüklerin olduğunu ve bu konuda Türkiye’de problem yaşandığını ve çözüm beklediğini ifade etti.

Katılımcılardan Hristiyan kimliğini değerlendirilmesi istenildiğinde, katılımcıların tamamı Hristiyan dünyasının boşlukta olduğunu, Hristiyan dininin

gençleri tatmin etmediğini, Müslümanlarla kıyaslanıldığında, Müslüman insanların dinini daha iyi yaşadığını belirtti. Katılımcılardan biri kendini doğulu bir Müslüman olarak tanımlarken, doğuda Müslümanların dinine daha çok sahip çıktığını, dinini daha iyi yaşadığını dile getirdi. Sadece katılımcılardan biri, etrafında dinî ibadetini yerine getiren çok fazla Hristiyan görmediğini, ortak arkadaş gruplarında, bir arkadaşlarının Noel orucu tuttuğunu ve bu duruma olan şaşkınlığını ifade etti. Sonuç olarak denilebilir ki katılımcıların tamamı Hristiyan dünyasının tamamen boşlukta olduğunu, kendi ülkelerinde bile İslam dininin, Hristiyanlarla kıyaslanamayacak kadar daha iyi yaşandığını belirtti.

Yabancı ülkede, farklı kültürlerle, farklı dinlerle ve farklı ırklarla etkileşimde bulunan öğrencilere, kendilerine yabancı bir dinin mensubu olan bir erkek veya kadından hoşlanıp hoşlanmadıkları veya daha da ileri giderek onlarla evlenmeyi düşünüp düşünmedikleri sorusu yöneltildiğinde katılımcılardan biri öncelikle kendisi için işin önemli olduğunu ve bakmak zorunda olduğu bir ailesi olduğunu, bundan dolayı, yurt dışından biriyle evlenmenin kendisine maddi açıdan külfet getireceğini belirterek böyle bir evliliğe sıcak bakmadığını, ama asla dinin buna engel olmadığını, maddi problem olmazsa eğer evlenebileceğini ifade etti. Katılımcılardan biri yabancı dinden biri ile evliğin kendisi için problem olmadığını, sadece çocuklarının yetişmesi açısından evlendiği kişinin farklı kültür ve dininden dolayı çocuklarını etkileyeceği düşüncesiyle sıcak bakmadı. Katılımcılardan sadece üçü Türk ve Müslüman olmayan biriyle evlenemeyeceklerini dile getirdi. Katılımcılardan dört bayan öğrenci Hristiyan veya yabancı dinden ve kültürden biriyle evliliğe uzak olmadıklarını, elbette dinin ve kültürün önemli olduğunu ama Hristiyan birini sevmeleri durumunda dininde ırkında önemli olmadığını ifade ettiler. Katılımcılardan biri ise evlilik için sevgi dışında hiçbir şeyin önemli olmadığını hatta eşinin yabancı olmasını daha çok istediğini dinin ve kültürün kendisi için evlilik anlamında önemli olmadığını belirtti.

Katılımcıların çoğu Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılımı söz konusu olduğunda, Türkiye ile Avrupa ülkeleri arasındaki tutarsızlıklar ve uyuşmazlıklar dikkate alındığında kötümser olduklarını belirtti. Katılımcılardan 5'i ortak düşünce olarak Avrupa Birliği'ne girmek istemediklerini, kendileri için Avrupa Birliği'ne girmenin gerekli olmadığını ifade etti. Bunun yanı sıra bu 5 kişiden 4 katılımcı ortak bir görüş olarak, eğer Türkiye Avrupa Birliği'ne girecek olursa Türkiye'nin Avrupa'ya bazı açılardan fayda sağlayabileceği, ama Türkiye'nin ise seyahat özgürlüğü dışında pek de bir şey elde edemeyeceğinin altını çizirken, 2 katılımcı ise Türkiye Avrupa Birliği'ne girecek olursa Türkiye'nin Avrupa Birliği üye devletlerin halklarını, kültürel ve dinsel anlamda etkileyebileceğine değindi. Katılımcılardan geri kalan 5'i Avrupa Birliği'ne girip girmemenin onlar açısından çok önemli olmadığını dile getirirken, yine de girmek istediklerini belirtti ve çoğunlukla vize ve seyahat kolaylığı gibi bazı avantajlar sağlayacağını ifade etti, bir diğer taraftan Avrupa Birliği'nin Türkiye'yi üyeliğe ekonomiyi bahane ederek almayacaklarını, bunun arkasında yatan asıl sebebin ise Müslüman bir ülke olduğumuz gerçeğini vurgulayarak, katılımcılar bu konuda kötümser duygulara sahip olduklarını ileri sürdü.

Erasmus Öğrenci Değişimi Hareketliliğinin Öğrenci üzerine Etkileri, katılımcılara sorulduğunda öğrencilerin çoğu (9) dil konusunda Erasmus programı hareketliliğinin olumlu etkilerinden bahsetti. Katılımcıların çoğu (9) bu hareketliliğin kendilerine olan özgüvenlerini arttırdığını ifade etti. Katılımcılardan 5'i kültürlerarası olumlu bir anlayış verdiğini, hayata farklı açıdan baktıklarını ve daha geniş düşündüklerini dile getirdi.

Sonuç olarak, katılımcılar Erasmus programı içinde öğrenci değişim deneyimlerinden son derece memnun kaldıklarını belirttiler. Bu anlamda, bu çalışmanın katılımcıları söz konusu olduğunda, programa katılım, kültürlerarası bir anlayış sağlama ve beklentilerine ve hedeflerine büyük ölçüde ulaşmış gibi görünmektedir.

BİBLİYOGRAFYA

- ASLANOĞLU, R. (1998), “Bir Kültürel Karışım Olarak Küreselleşme”, *Küreselleşme, Sivil Toplum ve İslam*, Ankara, Vadi Yayınları.
- ASLANOĞLU, R. (2000), *Kent, Kimlik ve Küreselleşme*, Bursa, Ezgi Kitapevi Yayınları, 254s.
- ARSAL, S. M. (1979), *Milliyet Duygusunun Sosyolojik Esasları*, 4. baskı, İstanbul, Ötüken Neşriyat, s.64-5
- AYDIN, S. (1998), *Kimlik Sorunu, Ulusallık ve “Türk Kimliği”*, İstanbul, Öteki Yayınevi.
- BARBER, B. (2003), *McWorld’e Karşı Cihad*, çev. E. Birey, Ankara, Cep kitapları Yayınları, 416s.
- BODUR, H. E. (2006), “Protestan Etiğine Dayalı Liberal Ahlakilik ve Ekonomik Küreselleşme”, *KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 8: 1-13.
- CANBOLAT, İ. (2002), *Küreselleşen Dünya ve Türkiye*, Bursa, Vipış Yayınları, 294s.
- ÇETİN, F. (2002) “Avrupa Birliği Gençlik Eğitim Programları”, *Millî Eğitim Dergisi*, Millî Eğitim Basımevi, Sayı 155-156
- ÇONOĞLU, S. (2004), *Türkmenistan’da Millî Kimlik Sorunu, Küreselleşen Dünya ve Türk Kimliği*, der. M. Aça ve H. Durgut, İstanbul, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, 328s.
- DİE (1999), *Sayılarla Türkiye ve Avrupa Birliği 1991-1996*, Ankara.
- ERGİNER, G. (2002), “Küreselleşme ve Geleneksel Kültür (Bilimsel Bulguların Anlamsızlaşması)”, *VI. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Küreselleşme ve Geleneksel Kültür Seksiyon Bildirileri*, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları.
- ERGUN, D. (2000), *Kimlikler Kısacasında Ulusal Kişilik*, Ankara, İmge Kitabevi, 184s.
- GEERTZ, C. (1971), *Islam Observed: Religious Development in Morocco and Indonesia*, Chicago, University of Chicago Press, 144p.
- GİDDENS, A. (2000), *Elimizden Kaçıp Giden Dünya*, İstanbul, Alfa Yay., 110s.
- GÖKALP, Z. (1994), *Türkçülüğün Esasları*, İstanbul, İnkılap Kitabevi, 120s.

- GÜL, S. (2007), *Türklerin Etnik Kökenleri*, İstanbul, Nokta Kitap Yayınları, 200s.
- GÜLER, A. (2003), “Dünya ile Bütünleşmede Evrensel Kimlik Sorunu”, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (5), 1-7.
- GÜNAY, Ü. (2010), *Din Sosyolojisi*, İnsan Yay., İstanbul, 677s.
- HARALAMBOS, M. and HOLBORN, M. (1997), *Sociology*, 4. edition, London, Collins Educational, 954s.
- İNAÇ, H. (2006), *Avrupa Birliği Entegrasyonu Sürecinde Türkiye'nin Kimlik Problemleri*, Ekin Kitapevi, Ankara, 217s.
- İŞERİ, A. (2005), *Avrupa Birliği Giriş Sürecinde Erasmus Programı Uygulamasına İlişkin Uzman Görüşleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri, 204s.
- KİRMAN, M. A. (2011), *Din Sosyolojisi Terimleri Sözlüğü*, Rağbet Yay., İstanbul, 391s.
- KODAMAN, B. (2006), “Millî Devlet ve Millî Kimlik Meselesi Üzerine Bir Değerlendirme”, *Türk Yurdu Dergisi*, 221 (26): 5-12.
- KÖSOĞLU, N. (2002), *Küreselleşme ve Millî Hayat*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 184s.
- ÖZYURT, C. (2005), *Küreselleşme Sürecinde Kimlik ve Farklılaşma*, İstanbul, Açılım Kitap Yayınları, 304s.
- PATTON, M. Q. (2002), *Qualitative Research and Evaluation Methods*, 3.edition, Newbury Park, California: Sage Publications, 574p.
- PEHLİVANER, Ö. (2006), *Perceptions of Erasmus Students about European Identity*, Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- SAĞLAMTUNÇ, T. (1989), “Avrupa Topluluğu'nun Kültür Politikası ve Kütüphaneler”, *Türk Kütüphaneciliği*, 3 (4): 176-188.
- SAYLAN, N. (1995), *Eğitimde Program Tasarısı: Temeller, Prensipler, Kriterler*, Balıkesir, İnce Ofset, 234s.
- STEGER, M. B. (2006), *Küreselleşme*, çev. A. Ersoy, Ankara, Dost Kitapevi, 184s.
- ŞAHİN, İ. (2007), *Perceptions of Turkish Exchange Students of The European Union's Erasmus Program*, Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- ŞENTÜRK, Ü. (2008), “Enformasyon Toplumunda Eğitimin Yeri”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (3): 487-506.
- TANYERİ, A. E. (2006), *Avrupa Birliği’nin Eğitim Politikası ve Erasmus Programı*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 136s.
- TOMLINSON, J. (1999), *Küreselleşme ve Kültür*, çev. A. Eker, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 296s.
- TURNER, B. (1991), *Max Weber ve İslam Eleştirel Bir Yaklaşım*, çev. Y. Aktay, Ankara, Vadi Yayınları, 325s.
- TÜRKDOĞAN, O. (1983), *Millî Kültür Modernleşme ve İslâm*, İstanbul, s.15-6, 263s.
- WAGNER, P. (1996), *Modernliğin Sosyolojisi: Özgürlük ve Cezalandırma*, çev. M. Küçük, İstanbul, Sarmal Yayınevi, 366s.
- VARIŞ, F. (1988), *Eğitimde Program Geliştirme: Teori ve Teknikler*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara, 344s.
- VARIŞ, F. (1998), “Temel Kavramlar ve Program Geliştirmeye Sistematiik Yaklaşım”, (ed. A. Hakan), *Eğitim Bilimlerinde Yenilikler*, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, s.1-19.

İTERNET KAYNAKLARI

- AB’ye Genel Bakış,
http://www.ab.gov.tr/files/ardb/evt/3_ab_bakanligi_yayinlari/AB_Rehberleri/02_rehber.pdf (10.01.2013).
- Berkmen, H. (2013), “Kültürel Küreselleşme (3)”,
<http://www.astroset.com/aktuel/kuresel3.htm> (10.02.2013).
- Bir Bakışta AB, <http://www.abgs.gov.tr/index.php?p=3> (10.02.2013).
- Bologna Süreci, <http://www.ua.gov.tr/programlar/hayatboyu-ogrenme-programi/erasmus-programi/alt-faaliyetler/ulusal-ajans-merkezli-faaliyetler/bologna-projesi>
- Deutsches Theater Göttingen, <http://www.as.dlr.de/ISSW26/deutschestheater.php> (22.03.2013).
- Hayatboyu Öğrenme Programı, Erasmus, www.ua.gov.tr (10.02.2013).
- 275 Jahre Georgia Augusta, <http://www.uni-goettingen.de/de/275-jahre-georgia-augusta/312733.html> (10.02.2013).

2011-2012 Erasmus Hareketlilik rakamları,

<http://www.ua.gov.tr/programlar/hayatboyu-%C3%B6%C4%9Frenme-program%C4%B1/erasmus-program%C4%B1/yay%C4%B1nlar-ve-i-statistikler> (05.08.2013).

Göttingen Üniversitesi,

http://tr.wikipedia.org/wiki/G%C3%B6ttingen_%C3%9Cniversitesi
(22.05.2013).

Welcome to Culture & Leisure of the City of Göttingen,

<http://www.goettingen.de/staticsite/staticsite.php?menuid=811&topmenu=810>
(22.05.2013).

Religion in Göttingen City, <http://en.wikipedia.org/wiki/G%C3%B6ttingen>
(28.05.2013).

EKLER**EK 1****KİŞİSEL BİLGİLER FORMU****Kişisel Bilgiler**

1. Lütfen cinsiyetinizi belirtiniz.
2. Lütfen yaşıınızı belirtiniz.
3. Öğrenci değişimi programına hangi eğitim düzeyinde katıldığınızı belirtiniz.
 - a. Lisans
 - b. Yüksek Lisans
4. Bölümünüz nedir?
5. Öğrenci değişimi programına hangi üniversiteden katıldınız?
6. Üniversitenizin bulunduğu şehir/ülke hangisidir?
7. Öğrenci değişimi programına katıldığınız eğitim yılı/dönemini belirtiniz.
8. Katıldığınız ev sahibi üniversitenin öğretim dilini belirtiniz.
9. Değişim programı dâhilinde ne kadar süre geçirdiniz?

EK 2**GÖRÜŞME FORMU**

1. Erasmus programına katılma nedeniniz/nedenleriniz nelerdir?
2. Genel olarak Erasmus değişim programı çerçevesinde yaşadığınız sorunlarla ilgili neler söyleyebilirsiniz?
 - a. Yaşadığınız başlıca sorunlar nelerdi?
 - b. Yabancı dil açısından problem yaşadınız mı?
3. Erasmus Programından beklentileriniz nelerdir?
4. Erasmus süresince ne gibi sosyal ve kültürel aktivitelerde bulundunuz?
5. Dini yaşantınızı yeterli düzeyde yaşayabildiniz mi?
 - a. İbadetlerinizi yerine getirebildiniz mi?
 - b. Yeme ve içmenizde dinimizce helal olan gıdalara dikkat ettiniz mi?
6. Kendinizi nasıl tanımlıyorsunuz?
 - a. Türk ve Müslüman kimliğine bakış açınız nedir?
 - b. Hristiyan kimliğine bakış açınız nedir?
7. Yabancı dinden ve kültürden biri ile evlenmek ister misiniz?
8. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyeliğiyle ilgili düşünceleriniz nelerdir?
9. Bu değişim programının, sizin üzerinizde ne gibi etkileri oldu?

EK 3**Tablo 6: Giden Öğrenci ve Öğretim Üyesi Eleman Sayıları (Yıllara Göre)****2011/2012**

	Üniversite adı	Öğrenci Öğrenim Sayısı	Öğrenci Staj Sayısı	Personel Ders Verme Sayısı	Personel Eğitim Alma Sayısı	Toplam Hareketlilik Sayısı
1	ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ	85	12	43	10	150
2	ACIBADEM ÜNİVERSİTESİ	0	0	2	0	2
3	ADİYAMAN ÜNİVERSİTESİ	13	0	5	4	22
4	ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ	91	9	56	8	164
5	AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ	97	16	31	28	172
6	AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ	10	0	5	6	21
7	AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ	14	0	7	1	22
8	AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ	113	27	32	11	183
9	AKSARAY ÜNİVERSİTESİ	18	0	12	4	34
10	AMASYA ÜNİVERSİTESİ	2	15	6	3	26
11	ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	438	100	91	25	654
12	ANKARA ÜNİVERSİTESİ	346	140	28	32	546
13	ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ	2	0	0	0	2
14	ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ	8	0	2	4	14
15	ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	58	0	12	2	72
16	ATILIM ÜNİVERSİTESİ	22	3	7	6	38
17	BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ	86	7	9	4	106
18	BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ	92	19	16		127
19	BARTIN ÜNİVERSİTESİ	13	0	13	0	26
20	BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ	31	3	22	8	64
21	BATMAN ÜNİVERSİTESİ	10	0	4	0	14
22	BAYBURT ÜNİVERSİTESİ	13	0	5	3	21
23	BEYKENT ÜNİVERSİTESİ	29	0	5	2	36
24	BEYKOZ LOJİSTİK MESLEK YÜKSEK OKULU	9	3	5	3	20
25	BİLECİK ÜNİVERSİTESİ	30	4	15	7	56
26	BİLKENT ÜNİVERSİTESİ	245	20	7	0	272
27	BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ	8	0	0	0	8
28	BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ	0	0	8	4	12
29	BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ	262	40	20	7	329
30	BOZOK ÜNİVERSİTESİ	5	2	5	4	16
31	CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ	23	11	10	5	49
32	CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ	94	11	13	8	126

33	ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ	39	0	7	0	46
34	ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ	67	7	17	5	96
35	ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ	24	4	1	0	29
36	ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ	35	7	9	4	55
37	ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ	228	73	17	8	326
38	DENİZ HARP OKULU	0	0	4	0	4
39	DİCLE ÜNİVERSİTESİ	29	18	15	6	68
40	DOĞUŞ ÜNİVERSİTESİ	28	6	10	5	49
41	DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	203	7	37	5	252
42	DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ	65	9	16	8	98
43	DÜZCE ÜNİVERSİTESİ	25	3	6	3	37
44	EGE ÜNİVERSİTESİ	430	40	39	6	515
45	ERCİYES ÜNİVERSİTESİ	131	7	33	14	185
46	ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ	20	0	7	3	30
47	ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ	133	11	6	4	154
48	FATİH ÜNİVERSİTESİ	93	47	30	25	195
49	FIRAT ÜNİVERSİTESİ	38	35	31	15	119
50	GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ	177	11	7	2	197
51	GAZİ ÜNİVERSİTESİ	112	67	20	10	209
52	GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ	107	11	12	9	139
53	GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ	52	14	16	4	86
54	GEBZE YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	29	0	6	3	38
55	GEDİZ ÜNİVERSİTESİ	11	0	2	4	17
56	GİRESUN ÜNİVERSİTESİ	14	1	4	3	22
57	GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ	7	0	4	4	15
58	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	324	62	26	10	422
59	HALIÇ ÜNİVERSİTESİ	33	17	11	5	66
60	HARRAN ÜNİVERSİTESİ	21	2	10	4	37
61	HİTİT ÜNİVERSİTESİ	30	0	8	4	42
62	IŞIK ÜNİVERSİTESİ	29	2	4	4	39
63	İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ	39	2	5	11	57
64	İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ	23	0	12	4	39
65	İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ	81	8	15	2	106
66	İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ	142	7	12	7	168
67	İSTANBUL BİLİM ÜNİVERSİTESİ	7	0	0	0	7
68	İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ	22	0	7	2	31
69	İSTANBUL KAVRAM MESLEK YÜKSEK OKULU	3	0	4	2	9
70	İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ	70	14	14	10	108
71	İSTANBUL ŞEHİR ÜNİVERSİTESİ	4	0	1	2	7
72	İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	340	0	20	9	369

73	İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ	24	0	1	1	26
74	İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ	275	10	20	0	305
75	İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ	55	7	14	9	85
76	İZMİR ÜNİVERSİTESİ	7	0	5	3	15
77	İZMİR YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	64	15	15	6	100
78	KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ	51	4	8	7	70
79	KAFKAS ÜNİVERSİTESİ	23	2	8	3	36
80	KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ	45	7	13	5	70
81	KAPADOKYA MESLEK YÜKSEK OKULU	0	0	0	0	0
82	KARABÜK ÜNİVERSİTESİ	61	17	23	13	114
83	KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	148	14	18	12	192
84	KARAMANOĞLU MEHMET BEY ÜNİVERSİTESİ	14	0	9	2	25
85	KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ	20	11	19	11	61
86	KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ	52	8	23	5	88
87	KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ	15	8	7	6	36
88	KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ	20	0	9	4	33
89	KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ	180	24	16	7	227
90	KOÇ ÜNİVERSİTESİ	133	9	5	5	152
91	KTO KARATAY ÜNİVERSİTESİ	6	0	3	4	13
92	MALTEPE ÜNİVERSİTESİ	15	2	10	5	32
93	MARMARA ÜNİVERSİTESİ	359	18	15	8	400
94	MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ	51	7	13	10	81
95	MELİKŞAH ÜNİVERSİTESİ	11	9	11	5	36
96	MERSİN ÜNİVERSİTESİ	70	12	17	3	102
97	MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ	104	4	10	7	125
98	MUĞLA ÜNİVERSİTESİ	98	15	8	6	127
99	MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ	58	14	18	6	96
100	MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ	17	4	12	7	40
101	NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ	37	4	17	7	65
102	NEVŞEHİR ÜNİVERSİTESİ	10	0	7	3	20
103	NİĞDE ÜNİVERSİTESİ	64	6	22	6	98
104	OKAN ÜNİVERSİTESİ	63	7	14	2	86
105	ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ	95	33	38	13	179
106	ORDU ÜNİVERSİTESİ	20	2	7	3	32
107	ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	252	53	25	8	338
108	OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ	17	0	5	7	29
109	ÖZYEĞİN ÜNİVERSİTESİ	20	3	1	1	25
110	PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ	137	22	74	16	249
111	PİRİ REİS ÜNİVERSİTESİ	5	0	5	0	10
112	POLİS AKADEMİSİ	32	0	10	5	47

113	RİZE ÜNİVERSİTESİ	11	5	2	4	22
114	SABANCI ÜNİVERSİTESİ	100	36	15	9	160
115	SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	317	18	69	19	423
116	SELÇUK ÜNİVERSİTESİ	178	11	17	4	210
117	SIĞIRCI ÜNİVERSİTESİ	1	0	7	4	12
118	SİNOP ÜNİVERSİTESİ	18	0	3	2	23
119	SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ	205	11	49	16	281
120	ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİ	11	0	3	4	18
121	TOBB EKONOMİ VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ	19	43	9	8	79
122	TRAKYA ÜNİVERSİTESİ	49	9	11	5	74
123	TUNCELİ ÜNİVERSİTESİ	15	0	11	5	31
124	ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	335	28	20	5	388
125	UŞAK ÜNİVERSİTESİ	18	3	4	3	28
126	YALOVA ÜNİVERSİTESİ	22	0	5	2	29
127	YAŞAR ÜNİVERSİTESİ	56	14	25	8	103
128	YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ	143	12	9	4	168
129	YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	469	0	24	8	501
130	YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ	6	0	3	0	9
131	ZİRVE ÜNİVERSİTESİ	7	17	4	5	33
132	ZONGULDAK KARAEĞEM ÜNİVERSİTESİ	23	18	12	6	59
TOPLAM SAYI		10.263	1.510	1.858	777	14.408

Kaynak: <http://www.ua.gov.tr/programlar/hayatboyu-%C3%B6%C4%9Frenme-program%C4%B1/erasmus-program%C4%B1/yay%C4%B1nlar-ve-i-statistikler>

ÖZ GEÇMİŞ**Kişisel Bilgiler**

Adı – Soyadı : Hatice GÜL
Doğum Yeri ve Tarihi : Gaziantep - 15/05/1976

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Anadolu Üniversitesi

Ön Lisans Öğrenimi : Akdeniz Üniversitesi
Yüksek Lisans Öğrenimi : KSÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü
Doktora Öğrenimi :
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce, Almanca
Bilimsel Faaliyetleri : Rambo, L. “Din Değiştirme Teorileri”, *KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9(17): 204-226

İş Deneyimi

Stajlar : Antalya DHMİ Başmüdürlük Sekreterliği
Projeler : Erasmus Programı Öğrenci Değişimi Hareketliliği
Çalıştığı Kurumlar : Çelebi Hava Servisi, Havaş Yer Hizmetleri

İletişim

E-Posta Adresi : minee.gul@hotmail.com
Tel. : 05076182612
Tarih : 23.10.2013